Весна Крајишник

НАУЧИМО ПАДЕЖЕ

ПРИРУЧНИК ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК КАО СТРАНИ

Београд, 1998.

5. КОЛИКИ? КОЛИКА? КОЛИКО?	6. ЧИЈИ? ЧИЈА? ЧИЈЕ?
Овим питањем ћете сазнати величину онога што Вас интересује: да ли је нешто велико или мало, високо или ниско, дугачко или кратко.	Када хоћете да сазнате коме припада оно што Вас интересује користићете ова питања. Одговор ће бити или присвојни придев (направљен од именице) или присвојна заменица.
Колики је Београд? *Велик* Колика је учионица? *Мала.* Колико је дрво? *Високо.*	Чији је данас рођендан? *Миланов.* Чија је лопта? *Надина.* Чије је ово дете? *Њихово.*

Питања КО? и ШТА? имају само облике једнине, али се користе и за множину. Сва друга питања имају и множинске облике:

КО?

Ко су твоји професори?
Проф. Марковић, проф. Ђорђевић и проф. Павић.
Ко је био на твом рођендану?
Били су *сви моји пријатељи.*
Ко је положио испит?
Сви смо положили.

ШТА?

Шта је унутра? *Неке ствари.*
Шта су твоји родитељи? *Обоје* су *лекари.*
Шта је то? То су *моје нове ципеле.*
Шта сте ви? Ми смо *студенти.*

КОЈИ? КОЈЕ? КОЈА?

Који путници путују у Аустрију? *Они* тамо.
Које државе се налазе на југу Европе? *Југославија, Грчка, Италија, Шпанија, Албанија* итд.
Која првенства ће бити одржана у Београду?
Првенство у кошарци, *првенство* у фудбалу и *првенство* у атлетици.

КАКВИ? КАКВЕ? КАКВА?

Какви су твоји родитељи?
Добри (строги, нежни итд.).
Какве књиге се продају у антикварници?
Старе књиге.
Каква су лета у Финској?
Прохладна и *кишовита.*

КОЛИКИ? КОЛИКЕ? КОЛИКА?

Колики су ваши синови?
Мали су су: имају четири и две године.
Колике су учионице на факултету? *Велике (високе, мале* итд.).
Колика дворишта имају оне куће? *Велика (пространа, мала...)*

ЧИЈИ? ЧИЈЕ? ЧИЈА?

Чији су ово студенти?
То су *студенти* Филолошког факултета.
Чије су књиге?
Њихове.
Чија су ово имена?
То су *српска имена.*

Подсетимо се:
Све речи у реченици имају своју функцију. Функције речи у реченици су: субјекат, предикат, атрибут, апозиција, објекат и прилошке/предлошко-падежне одредбе за место, време, начин, узрок...

ФУНКЦИЈЕ НОМИНАТИВА У РЕЧЕНИЦИ

Номинатив у реченици има функције субјекта, апозиције и именског дела

предиката: Субјекат:

Моји пријатељи и ја данас идемо у биоскоп.

Ти си ме јуче звала телефоном?

Апозиција:

Петар и Марија, наше комшије, имају лепу кућу.

Иво Андрић, најбољи југословенски писац, добио је Нобелову награду.

Именски део предиката:

Ђорђе је ученик. Време је лепо.

ВЕЖБЕ:

1. Напишите ко/шта се налази на сликама (Ваши одговори ће бити у номинативу):

2. Погледајте реченице и одговорите која од следећих питања одговарају уз те реченице?

Сада је април.

а) Какав је ово месец?
б) Који је ово месец?
в) Колики је ово месец?
(заокружите слово испред тачног одговора)

Ово је Немањина кућа.

а) Коликаје ово кућа?
б) Чија је ово кућа?
в) Каква је ово кућа?
(заокружите слово испред тачног одговора)

У *ходнику се налази велико огледало.*

а) Које огледало се налази у ходнику?
б) Чије огледало се налази у ходнику?
в) Колико огледало се налази у ходнику?
(заокружите слово испред тачног одговора)

3. Погледајте ова два питања:

а) *Који је ово град?* 6) *Какав је ово град?*

Погледајте одговоре: мали, Београд, Суботица, непознат, пријатан, главни град, прљав

Који одговори иду уз питање а)?_____

Који одговори иду уз питање б)?_____

4. У доле наведеним реченицама недостаје субјекат. Одредите сами субјекат по својој жељи и допуните реченице:

а) ..... иду сваки дан заједно на факултет.

б) ..... је ушао у учионицу, а ..... су сели на своја места.

в) ..... прелазе преко пешачког прелаза.

г) На раскрсници.... ..... регулише саобраћај.

д) ..... сам студент, а ..... је студенткиња.

ђ) На мом писаћем столу се налазе .....

е) Данас је..... јуче је био.....а сутра ће бити .....

ж) .....сваки дан имамо часове српског језика.

з) .....српског језика су сваки дан.

и) ..... улазе у авион .....полеће за 15 минута.

ј) .... и .....су купиле карте за биоскоп.

к) Јуче је ..... посетио мајку у Смедереву.....је близу Београда.

Г Е Н И Т И В - падеж релације

То је падеж уз који, у српском падежном систему, иде највише предлога, а по значењима која остварује у реченици је најсложенији. Генитивом се означава релација <u>од некога или нечега</u>:

книга
ЈА <---------- МАРКО
Ја сам добила књигу од Марка.

Запамтите:
Генитив може да се употребљава са предлогом или без њега, у зависности од тога какво значење треба да има реч у реченици.

Добија се као одговор на следећа питања:

1. (од, иза, код...) **КОГА?**	2. (од, после, код...) **ЧЕГА?**
Питање КОГА се односи на оно што је живо. Овим питањем ћете сазнати име особе (или њено ближе одређење: пријатељ, брат, она...) од које нешто потиче.	Питање ЧЕГА се односи на оно што је неживо. Овим питањем ћете сазнати назив нечега што је неживо, а од чега нешто потиче.
Од кога си добио књигу? Од *студента.* Иза кога седиш? *Иза Јелене.* Код кога идеш? *Код пријатеља.*	Од чега је направљен прстен? *Од злата.* После чега се јавља дуга? *После кише.* Због чега ниси дошао на рођендан? Због *времена.*
3. (од, иза, због...) **КО(ЈЕ)Г? КОЈЕ? К(ОЈЕ)Г?**	*4.* (од, иза, после...) **КАКВОГ? КАКВЕ? КАКВОГ?**
Ово питање користите када имате више појмова истог типа од којих нешто потиче, а хоћете да сазнате на који од тих појмова се односи информација. Нпр: Седим иза Јелене. Иза које Јелене? Седим иза Јелене Јовановић (у истој соби има још особа које се зову Јелена: Ристић, Костић, Прерадовић...)	Питањем КАКВОГ ћете сазнати квалитет онога што Вас интересује, а од чега нешто потиче. Нлр: Прстен је направљен од злата. Од каквог злата? Прстен је направљен од белог злата (али може да буде и од жутог злата, од 24-каратног злата, од 18-каратног злата итд).
Од ког студента си добио књигу? *Од Петра.* Иза које Јелене седиш? *Иза Јелене Јовановић.* Испод којег дрвета си ставио клупу. *Испод храста.*	Од каквог злата је направљен прстен? *Од белог злата.* После какве кише се јавља дуга? *После јаке кише.* Због каквог времена ниси дошао на рођендан? *Због лошег времена.*
5. (од, због, после..) **КОЛИКОГ? КОЛИКЕ? КОЛИКОГ?**	6. (од, због, после,..) **ЧИЈЕГ? ЧИЈЕ? ЧИЈЕГ?**
Овим питањем ћете сазнати величину онога што Вас интересује, а од чега нешто потиче. Нпр: Змај је направљен од папира. Од коликог папира? Змај је направљен од великог папира (али може да буде и од малог папира, огромног папира итд).	Када користите ово питање сазнаћете коме припада оно што Вас интересује, а што од нечега (некога) потиче. Нпр: Продавница је близу куће. Близу чије куће? Продавница је близу Јованове куће (али може да буде и близу моје куће, близу Ваше куће итд).

Од коликог папира си направио змаја?
Од великог папира.
Од колике важности су падежи за Вас?
Од огромне важности.

Близу чије куће се налази продавница?
Близу Јованове куће.
Од чијег новца си купила књигу?
Од свог новца.

Питања КОГА и ЧЕГА (као и КО и ШТА у номинативу) немају множину, па се облици једнине користе и када одговор треба да буде у множини. Нпр:

(од, испред, иза, пре, из...) КОГА?

Од кога си добила поклон? Од *мог пријатеља.* Од кога си добила овај поклон? Од *мојих пријатеља.*

(од, испред, иза, пре, из.„) ЧЕГА?

Од чега је направљен овај сто? Од *стакла* и *метала.*

Од чега су направљени ови столови? Од *стакла* и *метала.*

(од, испред, иза, пре, из„.) КОЈИХ?

Из којих земаља су ови студенти? Из *Пољске, Немачке, Грчке* и *Шпаније.* Из којих градова су ови студенти? Из *Варшаве, Берлина, Атине* и *Мадрида.* Из којих села су ови људи? (село - средњи род) Из *Вранића* и *Барајева.*

(од, испред, иза, пре, из...) КАКВИХ?

Каквих филмова ће бити на фестивалу ове године?
И *добрих* и *лоших.*
Каквих књига има у овој књижари?
Најновијих, али врло *скупих.*
Од каквих ципела те боле ноге?
Од *тесних ципела.*

(од, испред, иза, пре, из...) КОЛИКИХ?

Са коликих торњева се емитује ТВ програм?
Са *високих торњева.*
Коликих зграда има у овом граду?
Има и *великих* и *малих.*
Коликих одела има у оној продавници?
Има *великих одела.*

(од, испред, иза, пре, из...) ЧИЈИХ?

Испред чијих врата је упаљено светло?
Испред Г*оранових врата.*
Од чијих аутомобила су ови кључеви?
Од Г*оранових* и *Миланових.*
Испред чијих имена се налази минус (-)?
Испред *имена* студената који нису положили испит.

Када је без предлога, овај падеж има неколико значења:

- **посесивно** - означава припадање једног појма другом. Нпр. у реченицама: Ово је дете *мога брата* (један појам је *дете*, други појам је *мој брат* - дете припада мом брату). Слушамо песму *наше младости.* Прочитао је роман *Иве Андрића.* итд.

- **партитивно** - означава део нечега.

Овај генитив стоји уз прилог за количину: неколико, нешто, пуно, доста, превише, мало, премало... (Купићу неколико *нових оловака.* Имам превише *обавеза,* а премало *слободног времена.* Имам нешто *новца.),*

уз бројне именице: двојица, тројица, осморица... (Двојица *студената* стоје на ходнику, а осморица *студената* су у учионици. *У* овом оркестру свирају шесторица *трубача.),*

уз бројеве од броја два па надаље, осим именица женског рода, које уз бројеве две, три и четири користе номинатив, а од пет и надање такође генитив (Два/три/четири *прозора* су отворена. Две/три/четири *књиге* су отворене.),

уз именице које означавају количину: група, колона, кап...(На ходнику је група *студената.* Немамо ни кап воде. На трави се налазе капи *росе.),*

уз неке глаголе: најести се, наслушати се, напити се, зажелети се...(Најела сам се *колача.* Зажелео сам се *својих пријатеља.)*

уз именице крај, почетак и средина (Почетак *филма* је био лош. Крај *књиге* нисам разумео.).

Не заборавите:
Уз бројеве од 2 до 4 се употребљава генитив једнине, а уз бројеве од 5 до 20 генитив множине. Уз број један се употребавају сви падежи, па тако и уз бројеве 21, 31, 41 итд. Уз бројеве од 22 до 24 (32 -34, 42 - 44...) поново иде генитив једнине, а уз бројеве од 25 до 30 (35 - 40, 45 - 50...) иде генитив множине.

- **аблативно** - означава порекло једног појма од другог. Нпр. у реченицама: Бојим се *мрака.* Чувај се *олује.* Страх ме је *змије...* итд.

- **квалификативно** - означава особину. Нпр. у реченицама: Видео сам једну лепу девојку *дуге, плаве косе.* Дај ми ону књигу *црвених корица* (исто значење има и квалификативни инструментал: девојка *са дугом, плавом косом,* књига са *црвеним корицама...).*

- **темпорално** - означава време. Нпр. у реченицама: *Сваког петка* идем на базен. Посетићу те *једног лепог дана. Прошле седмице* сам имала пуно посла.

Подсетимо се:
Словенски генитив **је назив за генитивну падежну синтагму која се јавља у негативном исказу, док се у истом али афирмативном исказу користи акузативна падежна синтагма. Нпр. : Имам *једну* добру пријатељицу. али; Немам ни *једне добре пријатељице.* Међутим, у савременом језику овакав генитив се све ређе чује, тако да се и у афирмативном и у негативном облику користи акузатив (Немам ни *једну* добру *пријатељицу).***

Генитив је падеж уз који иде највише предлога. Овде су побројани само они предлози који се најчешће користе у говору. Ти предлози имају разна значења и по томе се могу разврстати у неколико група:

место (правац. простор):

од - Вратио сам се *од пријатеља* пре пет минута (= био сам код пријатеља, а пре пет минута сам се вратио кући).

Овај предлог уз глагол вратити се можете да користите само уз нешто што означава живо (вратити се од родитеља, од професора, од Марка..,), али уз неживо ћете користити предлог из или са (вратити се из позоришта, са факултета, из града...). Овај предлог са осталим глаголима кретања можете користити и уз живо и уз неживо (Враћам се од родитеља. Путујем од Новог Сада.).

до - Отишао сам *до пријатеља* одмах после доручка,
Од мог стана до факултета се најбрже стиже аутобусом.
А ----------> Б

ОД (куће, стана, Београда...) ДО (факултета, биоскопа, Ниша...)

Увек када имате релацију А—Б користићете предлоге од_ до .

Ова два предлога се користе и за време.
из - Књигу сам извадила *из торбе* (= књига је пре тога била у торби, али сада више није).
Голуб је излетео *из шешира* (= голуб је био у шеширу, али је сада изван шешира).

са - Сишли смо *са другог спрата* (= били смо на другом спрату, а сад смо у приземљу). Марија је узела књигу *са стола* (= књига је била на столу). Ја сваки дан бришем прашину са *телевизор* (=прашина је на телевизору). Авион је полетео *са аеродрома* (= пре тога је био на аеродрому). Милан је сишао са *планине* (= пре тога је био на планини).

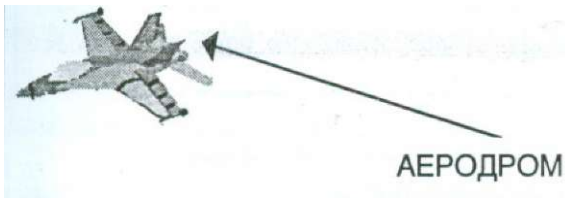

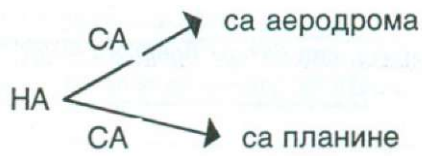

испред - Испред *професора* су студенти.
Испред *зеца* је корњача.
иза - Иза *професора* је табла. Иза *зеца* је магарац.

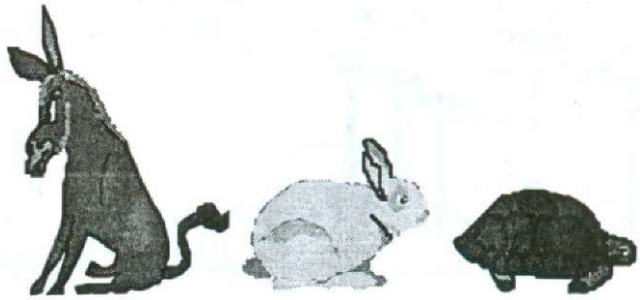

Ова два предлога имају супротно значење

Милан и Тања се рукују, а Иван стоји између *њих*

Овај предлог се користи и за време

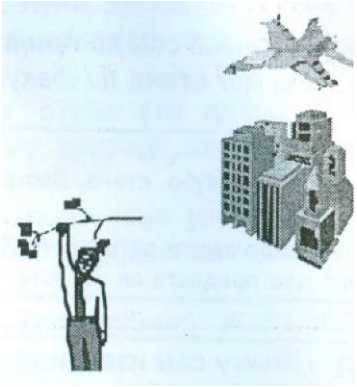

изнад - Изнад *стола* је велики лустер.
Изнад *Милана* се налази грана.
Авион лети изнад *града.* / Исто значење има конструкција над + инструментал:
Над столом је велики лустер.
Над Миланом се налази грана.
Авион лети над градом.

испод - Испод великог лустера *је сто.*
Милан стоји *испод дрвета.* / Исто значење *има* и конструкција под + инструментал:
Под великим лустером је сто.
Милан сто ји под дрветом.

Ова два предлога имају супротно значење.

код - Ивана ће учити *код другарице* (= Ивана ће учити у кући своје другарице.).
Чекаћу те *код фонтане.* Ивана ће доћи *код мене* после подне.

надомак - Школа је *надомак наше куће* (= врло близу наше куће). Врата су *надомак прозора* (= врло близу прозора).

близу - Школа је *близу наше* куће.
Врата су близу прозора.
поред - *Иван седи у клупи* поред Милене.
Врата су *поред* прозора.
крај - *Крај моје куће* је велико дрво.
Врата су *крај прозора.*

Као што видите, сва четири предлога имају
исто значење - близу. Супротно значење овом предлогу је - далеко од : Врата су далеко од прозора.

дуж - *Дуж пута* су електрични стубови (= са обе стране или само са једне стране пута, али неком дужином пута, нпр. неколико километара). *Дуж ходника* су полице за књиге.

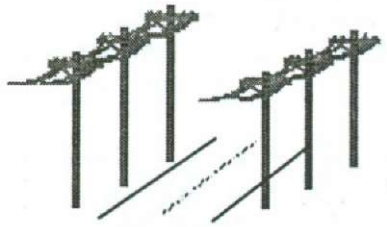

преко - Милена је погледала лево и десно и прешла *преко улице.* Атлетичар прескаче *преко лествице.*

Овај предлог се користи и за време.

усред / насред - Невена је срела Јована *усред (насред) ходника.*
Овај предлог не значи исто као облик *у средини (на средини).* Нпр: *Невена је срела Јована усред (насред) ходника* - значи негде између почетка и краја ходника. А у реченици: *Невена је срела Јована на средини ходника* - значи баш на пола пута између почетка и краја ходника.

Овај предлог се користи и за време.

ван - Цела породица Јовановић је *ван куће* (= није у кући).
око - Људи седе *око стола* (= и са једне и са друге стране стола).
Трамвај број 3 вози *око Славије* (Славија је трг у Београду на коме улица иде укруг).

Овај предлог се користи и за време.

време:

након - Студенти су отишли *након часа* (= после часа).
Ивана је ушла у учионицу *након професора* (= после професора).

после - Ивана је ушла у учионицу *после професор* (= прво је ушао професор).
Студенти су отишли *после часа.*

Предлози након и после имају исто значење.

пре - Професор је ушао у учионицу *пре Иване* (= прво је ушао професор). Немања се пробудио *пре зоре.*

Предлог пре има супротно значење од предлога након и после.

уочи - Снегје пао уочи *Божића* (= неколико сати(дана) пре Божића).
Карте за позориште сам купила *уочи представе* (= пре почетка представе).

усред - Немања је дошао *усред часа* (= час је већ трајао неко време).
Телефон је зазвонио *усред ноћи.*

од, до - Учила је *од јутра до вечери* (= почела је да учи ујутро, а завршила увече).
Бићемо на мору *од почетка до средине јула.*

између - Јесен је између *лета* и *зиме* (= после лета, а пре зиме).
Посетићу те *између Нове године и Божића* (= Нова година је 1. јануара, а Божић 7. јануара - ја ћу те посетити један дан од 1. до 7. јануара).

преко - Посетићу своје пријатеље *преко викенда* (= у току викенда, за време викенда). Ништа нећу радити *преко празника* (= док буде трајао празник).

око - *Око поноћи* је почела да пада киша (= мало пре или мало после поноћи).
Метеоролози кажу да ће *око двадесетог јануара* бити врло хладно.

узрок:

због - Извините, закаснила сам *због гужве* у саобраћају (= била је гужва и зато сам закаснила).
Аутобуси не возе због *велике магле.*

од - Милена је пуно писала, па се уморила од *писања.* Боли ме глава од *сунца.*

циљ:

ради - Петар је купио карте за авион *ради путовања* у Грчку (= зато што треба да путује у Грчку).
Отишла је на планину *ради скијања.*

начин:

без - Положили су испит без *проблема* (= нису имали проблема).
Све време је причала без *престанка* (= све време није престајала да прича). Ушао је у собу без *куцања* (= ушао је, а није покуцао на врата).

изузимање:

без - Иван и Милан су отишли на море без *родитеља* = (родитељи нису отишли). Светлана нигде не иде без *свог детета* (= свугде води своје дете).

осим / сем - Сви су ту осим *(сем) Николе* (= само Никола није ту).
Сви су путници ушли у аутобус *осим Горана и Тање.*

замена:

место - Милан није дошао. *Место њега* је дошао Јован (= место Милана је дошао Јован).
Место Петра је дошао његов брат (= требало је да дође Петар, али није дошао он, него његов брат).

ФУНКЦИЈЕ ГЕНИТИВА У РЕЧЕНИЦИ

Генитив у реченици има функцију правог објекта, предлошко-падежне одредбе за место, време, узрок, циљ, начин итд.

Прави објекат:
Данас немам слободног времена.
Милан је доручковао хлеба и маслаца.

Одредба за начин:
Овај испит сам положила без проблема.
Конференција се завршила без дискусије.

Одредба за узрок:
Није дошао на час због високе температуре.
Боли ме глава од сунца.

Одредба за циљ:
Костићи су спаковали све ствари ради преласка у други град.
Отишла сам у град ради куповине.

Одредба за место:
Кишобран је оставила испред врата.
Петар је сео поред Милана.

Одредба за време:
Киша је почела падати око поноћи.
Од петка до недеље се одмарам.

Квалификатив:
Видео сам лепу девојку дуге, плаве косе.
Дај ми ту књигу црвених корица.

ВЕЖБЕ:

1. Следећи текст је рецепт за познату торту - *маркиза.* Из текста издвојте све речи у генитиву.

Потребно је: две кутије пишкота, 200 грама маслаца, 200 грама шећера у праху, 200 грама ораха, 7 жуманаца, 200 грама чоколаде.

Умутити шећер и маслац, додати жуманца, орахе, истопљену чоколаду и снег од 7 беланаца. Сипати у калуп направљен од пишкота и преко тога ставити два умућена шлага. Ставити у фрижидер да се стегне.

---

2. Погледајте реченице и одговорите која од следећих питања одговарају уз те реченице?

Милан је добио писмо од најбољег друга.

а) Од каквог друга је Милан добио писмо?
б) Од чијег друга је Милан добио писмо?
в) Од којег друга је Милан добио писмо? (заокружите слово испред тачног одговора)

Иза моје куће је велики парк.

а) Иза какве куће је велики парк?
б) Иза колике куће је велики парк?
в) Иза чије куће је велики парк? (заокружите слово испред тачног одговора)

Иван ће лето провести код деде Јована.

а) Код каквог деде ће Иван провести лето?
б) Код чијег деде ће Иван провести лето?
в) Код којег деде ће Иван провести лето? (заокружите слово испред тачног одговора)

Марију је болела *глава због високе температуре.*

а) Због чије температуре је Марију болела глава?
б) Због колике температуре је Марију болела глава?
в) Због које температуре је Марију болела глава? (заокружите слово испред тачног одговора)

3. Допуните реченице речима из заграде у генитиву:

а) Иванова школа је поред ..... (парк).

б) Кратко време је провео код .....(кућа), а онда отишао до .....

(пријатељ).

в) Купила сам нове ципеле од..... (природна кожа).

г) Уочи..... (рођендан) Коста је добио много ..... (честитке).

д) Соба је била пуна .....(стари намештај): усред..... (соба) се налазио велики ормар, поред..... .....(ормар) сто, крај .....(сто) огледало, изнад ..... (огледало) слика ..... (породица), а дуж ..... (соба) стари тепих.

ђ) У центру ..... (град) Милан се одједном нашао усред ..... (велика гужва). Улице су биле пуне .....(аутомобили)..... (пешаци) и .....(улични продавци).

е) Након .....(положен испит) отишао је у клуб, а после.....(то) кући.

ж) Због.....(пут) у иностранство сви смо били врло узбуђени.

з) Од .....(Београд) до..... (Нови Сад) се путује 1 сат.

и) Између ..... (пошта) и..... (банка) се налази биоскоп.

ј) Зима је прошла без.....(снег).

к) У кући нема ни..... (брашно), ни ..... (млеко), ни .....(хлеб).

л) Дуж.....(болнички ходник) су столице и клупе.

4. Реченице попуните одговарајућим предлозима за генитив (за неке примере има више решења):

а) Прешли смо.....границе .....проблема.

б) Кућа мога пријатеља је .....моје куће.

в) Продавачица је узела џемпер.....горње полице.

г) Нервозно је ходала ..... стола, стално укруг.

д) .....лошег времена Петровићи нису отишли на одмор.

ђ) Неки пролазници су стајали .....уличног свирача, а неки су пролазили ..... њега не окрећући се.

е) Нисам дуго остала у граду .....обавеза на факултету.

ж) .....нас је прелетело јато птица.

з) ..... моста тече река.

и) Број два се налази..... бројева један и три.

5. Погледајте слике и напишите колико је сати (после броја напишите и именицу сат у одговарајућем падежу):

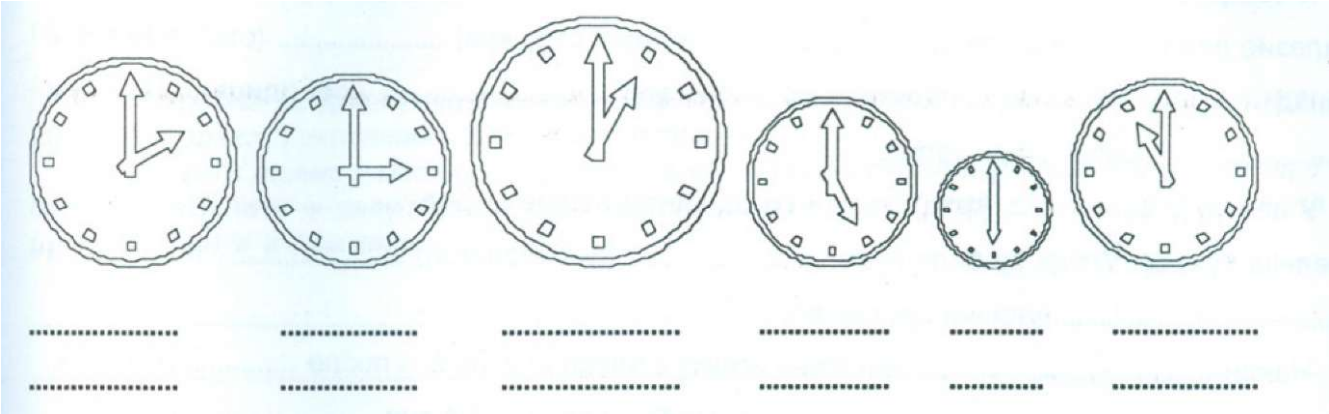

....

....

6. Следећи текст представља део телевизијског програма:

06.25 Најава програма 06.30 Јутарњи програм
09.00 Информативна емисија "**24 часа у свету**"
10.00 Вести 1
10.05 Научимо енглески "**Енглески 5**"
10.38 Научимо италијански
12.00 Вести 2
12.05 Концерт у подне: Београдски гудачки оркестар
12.34 Цртани филм
13.00 Дечија емисија **"Кућа за маштање"**
13.30 Школски програм
14.30 Вести 3
14.45 Школски програм (наставак)
16.00 Дневник 1
16.30 Научни програм "**З Н**"
17.00 Информативни програм **"Србија данас"**
19.15 Емисија за децу **"Добро вече, децо"**
19.30 Дневник 2
20.15 Серија **"Вила једном једна земља"**
21.05 Музичка емисија: Група "Галија"

Одговорите на постављена питања:

а) Након чега се емитује **Дневник 1 ?** .....

б) Шта је на програму после **Дневника 1?** .....

в) Пре чега се приказује **серија?**.....

г) Уочи чега је на програму емисија **"Добро вече, децо" ?** .....

д) Усред чега се емитују **Вести 3?** .....

ђ) Од које до које емисије траје **Дневник 2?** .....

е) Између којих емисија се емитује **Научни програм?**

ж) Да ли се **Школски програм** емитује преко дана или преко ноћи? .....

з) После колико сати се емитује емисија **"Концерт у подне"?**.....

7. Следеће реченице допуните предлозима који недостају. За сваку реченицу одаберите један од три дата предлога:

а) На факултету смо сваки дан ..... суботе и недеље.

(због, од, осим)

6} Улице су клизаве..... снега који пада већ два сата.

(упркос, због, без)

в) Милена је отишла да купи ципеле, али је..... ципела купила сандале.

(ради, без, место)

г) Дајте ми једну кока-колу ..... леда.

(од, без, осим)

8. Одговорите одакле Милан узима кесу:

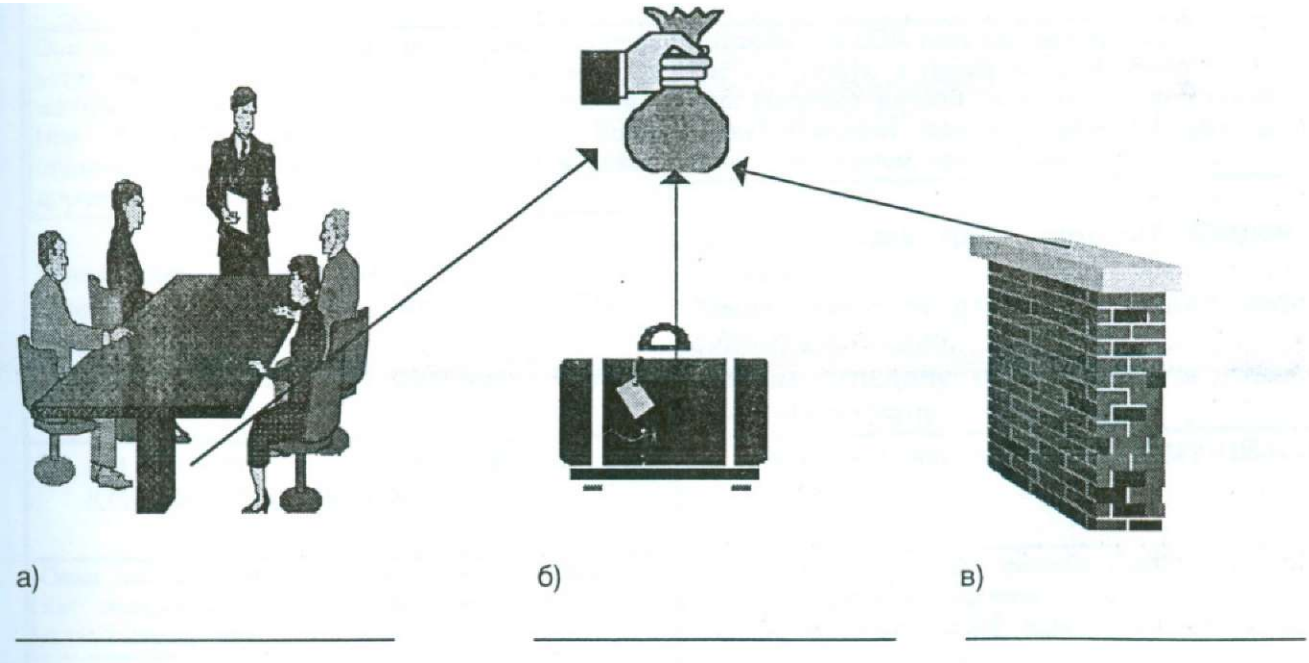

9. Одговорите где се налази сат (употребите генитив и предлоге уз генитив):

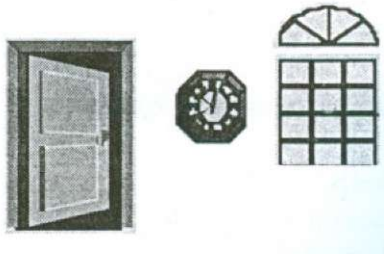

а) _____

б) _____

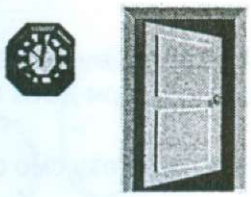

в) _____

Д А Т И В - падеж намене

Овим падежом се успоставља релација према појму у дативу, за разлику од генитива код кога се релација креће од појма у генитиву.

књига
ЈА ----------> МАРКО
Ја дајем књигу Марку.

Запамтите:
Датив може да се употребљава са предлогом или без њега, у зависности од тога какво значење треба да има реч у реченици.

Датив се добија као одговор на следећа питања:

1. (ка, према, насупрот...) КОМЕ?	**2. (ка, према, насупрот...) ЧЕМУ?**
Ово питање се односи на нешто што је живо, а према коме је нешто усмерено.	Ово питање се односи на неживо, а према чему је нешто усмерено.
Коме си дао књигу? *Једном* студенту. Према коме си био нељубазан? *Према једној жени.* Комеје данас рођендан? *Једном детету.*	Према чему идемо? *Према парку.* Насупрот чему се налази биоскоп? *Насупрот банци.* Чему се надате? *Лепом времену.*
3. (ка, према, насупрот...) КОЈЕМ (КОМ)? КОЈОЈ? КОЈЕМ (КОМ)?	**4. (ка, према, насупрот...) КАКВОМ? КАКВОЈ?КАКВОМ?**
Ово питање користите када имате више појмова истог типа према којима је нешто усмерено, а желите информацију само о једном од тих појмова. Нпр: Књигу сам дао једном студенту. Којем студенту? Марку (али сам је могао дати и неком другом студенту: Ивану, Горану, Петру итд).	Питањем КАКВОМ ћете сазнати квалитет онога што Вас интересује, а према чему је нешто усмерено. Нпр: Насупрот каквом огледалу ћете ставити ову слику? Насупрот једном старом огледалу (а не новом, разбијеном, оштећеном...).
Ком студенту си дао књигу? *Марку.* Према којој жени си био нељубазан? *Према некој непознатој жени.* Којем детету је данас рођендан? *Малом Ивану.*	Каквом човеку треба помоћи? *Старом и болесном.* Каквој жени си дао два динара? *Једној сиромашној жени.* Каквом огледалу сте променили оквир? *Старом огледалу.*
5. (ка, према, насупрот...) КОЛИКОМ? КОЛИКОЈ? КОЛИКОМ?	**6. (ка, према, насупрот...) ЧИЈЕМ? ЧИЈОЈ? ЧИЈЕМ?**
Овим питањем ћете сазнати величину онога што Вас интересује. Нпр: Коликој девојчици купујеш лутку? Једној малој девојчици.	Када користите ово питање сазнаћете коме припада појам који Вас интересује. Нпр: Идем кући. Чијој кући? Идем својој кући (твојој, Милановој, Тањиној...)
Коликом аутомобилу треба велика гаража? *Великом аутомобилу.* Коликом детету си купила лопту? *Малом детету.*	Чијој кући идеш? Идем *својој кући,* Чијем детету си купила лопту. *Сестрином детету.*

Питања за облике множине уз датив су:

(према, ка„.) КОМЕ?

Коме треба да однесем ова писма? *Петру Перовићу, Марку Јанковићу и Горану Радићу.*
Према коме су потрчали ови новинари? Према *оним политичарима.*

(према, ка...) ЧЕМУ?

Према чему сте неповерљиви?
Према *великим обећањима.*
Чему се радујеш?
Радујем се *слободним данима.*

Питања КОМЕ и ЧЕМУ су иста и за једнину и за множину (као и код номинатива и генитива).

(према, ка...) КОЈИМ?

Којим студентима сте дали дипломе српског језика?
Страним студентима.
Којим радницама сте дали награду?
Ивани, Гордани и Нади.
Према којим селима иде овај пут.
Према Сремчици и Вранићу.

(према, ка...) КАКВИМ?

Каквим студентима сте дали дипломе?
Најбољим студентима.
Каквим радницама сте дали награду?
Вредним радницама.
Према каквим селима иде овај пут?
Према великим и богатим селима.

(према, ка...) КОЛИКИМ?

Коликим људима требају овако велике ципеле?
Великим (високим) људима.

(према, ка...) ЧИЈИМ?

Чијим родитељима је учитељ послао писмо?
Милановим родитељима.

И датив у реченици може да стоји са предлозима или без њих, али има знатно мање значења од генитива.

Датив без предлога се најчешће користи уз:

глаголе <u>давања</u>: дати, поклонити, наменити, (по)слати итд. Нпр. Поклонили су *ми* ново одело. Марија је торту наменила *Ненаду* за рођендан. Послаћу *ти* писмо чим стигнем;

глаголе <u>говорења</u>: причати, рећи, шапнути, објаснити, жалити се итд, Нпр. у реченицама: Ја сам *им* рекла да нас посете вечерас. Рекао је *Милану* да не може ићи с њим у биоскоп, Шапнућу *ти* своју тајну. Ана *нам* се жалила да се осећа лоше;

глаголе лагати и саветовати (уз ове глаголе се користи и акузатив): Он *им* је лагао да је добар ђак (или у акузативу: Он *их* је лагао да је добар ђак.). Саветовали су *му* да више учи (или у акузативу: Саветовали су *га* да више учи.).

Подсетимо се:
Посесивни датив **је датив без предлога који користите онда када хоћете да покажете припадност једног појма другом. Нпр:**

Мајка *ми* има педесет година (Моја мајка има педесет година).
Дете *ти* је лепо (= твоје дете је лепо).
Колики *вам* је стан (= колики је ваш стан)?
Ово *јој* је последњи испит (= ово је њен последњи испит).

Датив се често користи у безличним реченицама (реченицама без граматичког субјекта): *Драгану* се стално спава (= Драган стално жели да спава). Тешко *јој* је. Овде *нам* је лепо. итд.

Запамтите:
Датив без предлога ћете користити сваког дана у културној комуникацији са људима:

- када хоћете да се захвалите:
  Хвала *Вам.* Захваљујем *Вам* се. Пуно *ти* хвала.

- када се упознајете са неким:
  Ја сам Иван. Драго *ми* је, ја сам Тања.

- када показујете жањење према некоме:
  Нисам положила овај испит.
  Жао *ми* је.
- када не знате како да кажете нешто:
  Сандра, шта се десило? Тешко *ми* је да кажем...

- када Вам долазе пријатељи (гости):
  Добро *ми (нам)* дошли.

- када се поздрављате са неким (ко путује):
  Срећан *ти* пут. Јави *ми* се. Пиши *ми.*
  Остави *ми* број свог телефона.
  Напиши *ми* његову адресу...

- када некоме желите успех, срећу..,:
  Желим *вам* пуно среће (успеха)...
  Желим *ти* лепо време на мору.
  Желим *ти* лепо путовање...

- када нешто купујете:
  Дајте *ми,* молим Вас, један хлеб, пола килограма меса и један литар млека. Запакујте *ми,* молим Вас, ову чоколаду....

Уз датив се користи врло мало предлога. Овде ће бити побројани само најфреквентнији предлози који се употребљавају данас, у савременом српском језику. Остали су углавном архаичног карактера и ретко се чују: Датив са предлозима има неколико значења:

место (правац. близина):

ка (***к***) - Идемо ка *излазу* аеродрома (= идемо путем / у правцу који води до излаза).
Лептир лети ка *цвету.* Путујемо *ка Београду.*

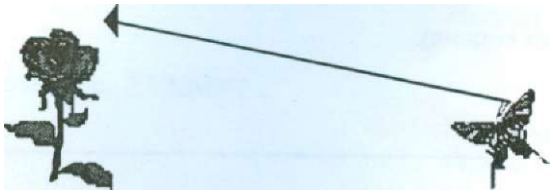

Овај предлог се користи само уз датив и, углавном, уз глаголе кретања, а његово ближе значење је правац кретања .

према - Кад изађеш с аеродрома, крени према *такси-станици* (= не на такси- станицу, већ у правцу такси-станице)
Путујемо према *Београду (не* мора да значи да путујемо у Београд него у правцу Београда).

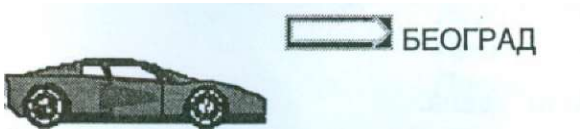

И овај предлог се користи само уз датив.
Ова два предлога имају исто значење - правац кретања.

насупрот - Врата су насупрот *прозора* (= на левом зиду су врата, а на десном зиду је прозор).
Професор стоји насупрот *студентима* (= професор је окренут према студентима, а студенти према професору).

ПРОФЕСОР ---------> < ---------- СТУДЕНТИ
Професор стоји насупрот студентима.

Предлог насупрот се користи уз глаголе мировања.

надомак - Већ два сата путујемо из Ниша и већ смо надомак *Београду* (= близу Београда).

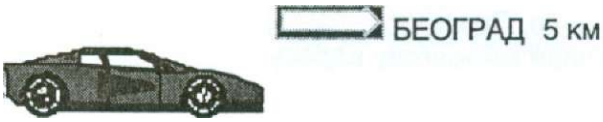

Овај предлог се чешће користи уз генитив (Већ смо надомак Београда). Предлог надомак значи исто што и предлог близу - означава близину два појма.

допуштање:

упркос - Мајка ми је рекла да останем код куће. Упркос *томе* ја сам отишао у биоскоп (= иако ми је мајка забранила, ја сам отишао у биоскоп). Упркос *лепом времену,* остала сам код куће (=иако је требало да идем напоље, ја сам остала код куће).

начин:

према - Урадићу овај посао према *нашем договору (*= урадићу посао онако како смо се договорили)

ФУНКЦИЈЕ ДАТИВА У РЕЧЕНИЦИ

Предлошко-падежне синтагме у дативу у реченици имају функцију неправог објекта или предлошко-падежних одредби:

Неправи објекат:
Купила сам ти нову хаљину.
Извините, био сам нељубазан према Вама.

Одредба за место:
а) правац: Марија је после доручка кренула према факултету.
б) близина: Већ смо надомак Београду.

Одредба за начин:
Урадићу овај посао према договору.

ВЕЖБЕ:

1. Погледајте реченице и одговорите која од следећих питања одговарају ти реченицама?

Морам да телефонирам пријатељу.
а) Чему морам да телефонирам?
б) Коме морам да телефонирам? (заокружите слово испред тачног одговора)

Овај доктор је врло љубазан према свим болесницима.
а) Према каквим болесницима је доктор љубазан?
б) Према којим болесницима је доктор љубазан?
в) Према чијим болесницима је доктор љубазан?(заокружите слово испред тачног одговора)

Продавница је надомак мојој кући.
а) Надомак чијој кући је продавница?
б) Надомак коликој кући је продавница?
в) Надомак каквој кући је продавница? (заокружите слово испред тачног одговора)

2. Одговорите на културан начин особи А (Ви сте особа Б), користећи заменице у дативу:

А: Болестан сам, Морам у болницу. Б: _____

Добар дан, дошли смо да вас посетимо. _____

Вечерас путујем у Немачку. _____

Изволите, шта желите? _____

Ја сам Дејан Поповић. _____

Сутра полажем испит. _____

3. У следећем тексту допишите предлоге за датив (у неким случајевима има више решења):

Данас је среда. Још јуче сам рекла Марији да ћу је данас посетити у болници. Чим сам изашла из куће, видела сам да долази аутобус. Потрчала сам ..... аутобуској станици и стигла на време. У болници је била велика гужва. Кренула сам великим ходником и видела да ..... мени иде медицинска сестра. Питала ме је шта желим. Када сам јој рекла да хоћу да посетим болесну другарицу, одговорила ми је да је време за посете завршено и да морам да се вратим. Затим се окренула и ушла у неку собу. ..... њеним речима ја сам кренула даље низ ходник .....соби моје другарице. Са десне стране су се налазиле собе са парним бројевима, а ..... њима собе са

непарним бројевима. Марија ми је рекла да је у соби 115. Пронашла сам собу и ушла унутра. Видела сам Маријa како лежи у кревету. Пошла сам ..... њеном кревету који се налазио ..... прозору, тако да је било довољно светла. Није изгледала тако лоше како сам мислила. Била је мало бледа, али добро расположена. Рекла је да се осећа добро, али да је лекари..... томе неће пустити кући још неколико дана. Дала сам јој воће које сам донела. Она га је ставила на ормарић који се налазио .....њеном кревету. Разговарале смо о свему по мало, а онда сам, након пола сата рекла да морам да кренем кући. Марија је рекла да јој се спава и ја сам јој наместила јастук. Донела сам јој чашу воде и ставила на ормарић да јој буде близу руке. Пошла сам..... вратима. На вратима сам се окренула и видела да Марија већ спава.

4. У следећим реченицама потребно је речи из заграде ставити у датив:

а) Немања се жалио..... на високу температуру (мајка).

б) Сва документа за упис сам послао .....(факултет).

в) Метеоролози су рекли да ће данас бити лепо време. Упркос .....
..... ја сам понела кишобран (метеоролошка прогноза).

г) Милан је био у хотелу "Москва". Насупрот ..... се налазио мој хотел "Касина" (његов хотел).

д) Даћу..... ову књигу ако ти..... даш своју оловку (ти, ја).

ђ) Награда ће бити додељена..... који стигне нациљ (први).

е) Позвала је мајстора пошто .....се покварио телефон (она).

ж) Професор је..... објаснио све непознате речи (студенти).

з) .... сам написао писмо (родитељи).

и) Стижемо ка.....у коме ћемо живети следећих пет година (место).

ј) Рекли су ..... да идемо према.....и да нећемо запутати (ми, север).

А К У З А Т И В - падеж објекта

Овај падеж се најчешће (чешће од осталих падежа) користи као допуна глагола.

Морам купити *нови телевизор.*
Имам брата и *сестру.*
Сутра ћемо *вас* посетити.

Волим *добру музику.*
Чекаћу *те* испред факултета,
Дајте ми, молим *Вас, чашу* воде.

Запамтите:
Акузатив може да се употребљава са предлогом или без њега, у зависности од тога какво значење треба да има реч у реченици.

Акузатив се добија као одговор на питања:

1. КОГА?	**2. ШТА?**
Користи се за лица и остале категорије живог.	Користи се за предмете и остале категорије неживог.
Кога си видео на улици? *Марка.* Кога ћемо посетити сутра? *Једну породицу.* Кога водиш у шетњу? *Дете.*	Шта имаш у џепу? *Упаљач.* Шта читаш? *Књигу.* Шта сечете у башти? *Дрво.*
3. КОЈЕГ(КОГ) (за живо)? / КОЈИ (за неживо)? КОЈУ? КОЈЕ?	**4. КАКВОГ (за живо)? / КАКАВ (за неживо)? КАКВУ? КАКВО?**
Овим питањем правите избор једног појма из групе истих појмова. Као што видите, за мушки род постоје два облика питања: питање КО(ЈЕ)Г се односи на живо (Којег Марка си видео?), а питање КОЈИ се односи на неживо (Који аутомобил си видео?) И договор на ова питања разликује два облика за мушки род (Видео сам Марка Илића. Видео сам неки страни аутомобил.). Женски и средњи род имају исти облик питања и за живо и за неживо.	Овим питањем сазнајете квалитет онога што Вас интересује. И овде за мушки род постоје два облика штања: КАКВОГ се односи на живо (Каквог пријатеља имаш?), а питање КАКАВ се односи на неживо (Какав упаљач имаш?) И договор на ова питања разликује два облика за мушки род (Имам правог пријатеља. Имам пластични упањач.). Женски и средњи род имају исти облик питања и за живо и за неживо.
Којег Марка (који аутомобил) си видео. *Марка Илића (најновији модел фијата).* Коју породицу ћемо посетити? *Породицу Илић.* Које дете водиш у шетњу? *Моје дете.*	Каквог пријатеља (какав упаљач) имаш? *Правог пријатеља (пластични упаљач).* Какву књигу читаш? *Интересантну.* Какво дрво сечете? *Старо дрво.*
5. КОЛИКОГ (за људе)?/КОЛИКИ (за предмете) ? КОЛИКУ? КОЛИКО?	**6. ЧИЈЕГ (за људе)? / ЧИЈИ (за предмете)? ЧИЈУ ? ЧИЈЕ ?**
Овим питањем ћете сазнати величину појма у акузативу. За мушки род постоје два облика питања: питање КОЛИКОГ се односи на живо (Коликог лептира си видео?), а питање КОЛИКИ се односи на неживо (Колики брод си видео?)	Овим питањем ћете сазнати коме припада појам у акузативу. Као и у претходним примерима, два облика питања значе да се ЧИЈЕГ односи на живо (Чијег пријатеља сте видели?), а ЧИЈИ на неживо (Чији аутомобил сте видели?)

Коликог лептира (колики брод) си видео? *Великог лептира (велики брод).*
Колику чоколаду си купио? *Највећу* у продавници.
Колико огледало сте разбили? *Мало огледало.*
Чијег пријатеља (чији аутомобил) сте видели на улици? *Твог пријатеља (твој аутомобил).*
Чију књигу читаш? *Горанову.*
Чије дрво сечете? *Наше.*

У питањима за множину нема разлике између онога што је живо и онога што је неживо. Питања КОГА? и ШТА? немају облике множине, већ се облици једнине користе и за множину:

(кроз, за, у, на...)КОГА?

Кога сте видели на Калемегдану?
Видели смо *туристе* из Јапана.
За кога си, Марија, купила толике сокове?
За *моје пријатељице.*

(кроз, за, у, на...)ШТА?

Шта сте гледали синоћ на телевизији?
Гледали смо *неке филмове.*
На шта сте ставили књиге?
На *полице.*

Облици множине осталих питања су:

(кроз, за, у, на...) КОЈЕ? КОЈЕ? КОЈА?

Кроз које земље сте путовали?
Кроз *северноевропске земље.*
Које градове сте посетили?
Хелсинки, Штокхолм и Амстердам.
Која мора сте видели?
Северно море и Балтичко море.

(кроз, за, у, на...) КАКВЕ? КАКВЕ? КАКВА?

Кроз какве земље сте путовали?
Кроз *интересантне земље* са занимљивом културом,
Какве градове сте посетили?
Велике градове са старом архитектуром.
Каква мора сте видели?
Ледена мора са пуно санти леда.

(кроз; за, у, на...) КОЛИКЕ? КОЛИКЕ? КОЛИКА?

Колике бродове сте видели у луци?
Огромне бродове.
Колике улице има Москва?
Велике и *дугачке.*
Колика звона има ова црква?
Велика.

(кроз, за, у, на..) ЧИЈЕ? ЧИЈЕ? ЧИЈА?

Чије пријатеље си видео у граду?
Ненадове пријатеље.
Чије пријатељице си упознала?
Надине пријатељице.

Чија писма си узео из поштанског сандучета?
Горанова, твоја и моја писма.

И акузатив је падеж који у реченици може да стоји без предлога или са предлозима. Када је без предлога, акузатив стоји уз прелазне глаголе[1]. Нпр. у реченицама: Сваку дан су куповали *хлеб* и *млеко.* Ноћас сам сањала *мајку.* За вечеру је исекла *један хлеб.* Волим добар *филм.* Милена је усула *воду* у вазу. Милан чита *новине.*

Најчешћи глаголи који користе акузатив без предлога су:

имати, волети, куповати, чекати, тражити, читати, учити, сањати, гледати, правити, писати, желети, отворити / затворити, брати, користити, јести, ставити, палити / гасити...

Акузатив (без предлога) у реченици има функцију правог објекта.

Подсетимо се:
У функцији правог објекта се налазе речи у акузативу без предлога и у генитиву без предлога. У функцији неправог објекта се налазе речи у генитиву са предлозима, дативу, инструменталу и локативу.

Акузатив са предлозима има неколико значења:

место:

кроз - Дуго смо се возили кроз тунел.
Хладан ваздух улази кроз отворена врата.

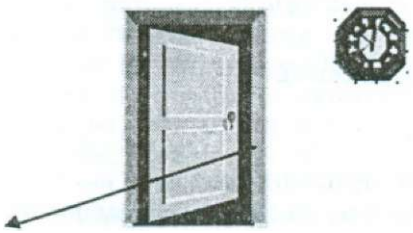

ХЛАДАН ВАЗДУХ

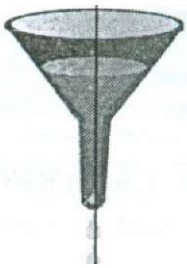

Вода пролази кроз левак.

Ближе значење предлога *кроз* је - правац кретања. Овај предлог се користи и за време и за начин.

уз - Пењем се уз *степенице.* Милан се пење *уз брдо.*
низ - Силазим *низ степенице.* Милан се спушта *низ брдо.*

Ова два предлога имају супротно значење.

[1] Прелазни глаголи су они глаголи уз које се могу употребити упитне заменице КОГА? или ШТА?, нпр. Ја Читам. Шта читаш? Читам књигу, Она купује. Шта купује? Купује храну. Ми смо видели. Кога сте видели? Видели смо Јована, Он је слагао. Кога је слагао? Мене. За разлику од прелазних, постоје непрелазни глаголи, који немају допуну у акузативу, нпр. у реченици: Ми седимо. Они спавају. Дете трчи . Уз ове глаголе се не може поставити питање ни КОГА? ни ШТА? јер за вршење ове радње није потребна Допуна глагола у објекту.

на - Књигу је ставио на *полицу.*
Милан је стигао на *циљ.*

Овај предлог се користи са акузативом само уз активне глаголе, а уз глаголе мировања[2] користи се са локативом: Књига је *на полици.* Милан је *на циљу.*
Предлог на се користи и за време.

у - Он је закључао врата и ставио кључеве у џеп.
Милан је ставио новац у врећу, Горан је сео у аутомобил.

Овај предлог се користи са акузативом само уз активне глаголе, а уз глаголе мировања се користи са локативом: Новац је у *врећи,* Горан *је у аутомобилу.* Предлог у се користи и за време.

о - Купили смо слику и одмах је окачили о *зид.* Ненад је лупио руком о *сто.*

И овај предлог се користи са локативом уз глаголе мировања: Слика виси о *зиду* (али ће се чешће рећи: Слика је на зиду).

међу - Милена је зелену бојицу ставила међу *друге бојице* (= заједно са другим бојицама, не значи да је зелена бојица између две бојице).

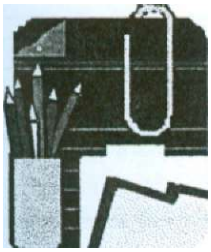

Овај предлог се користи и са инструменталом уз глаголе мировања: Зелена бојица је *међу другим бојицама.*

[2] Разлика између активних и егзистенцијалних глагола је у томе што је активни глаголи означавају вршење радње од стране субјекта, а егзистенцијални глаголи означавају постојање (или мировање) субјекта.

над - Петар се нагнуо над *књигу* (= Петар је изнад књиге).
Милан је стао на мост и нагнуо се над *реку* (= Милан је изнад реке).
Професор се нагнуо над *студента* (= професор је изнад студента).

Исто значење се постиже и конструкцијама изнад + генитив или над + инструментал, али се оне користи са глаголима мировања, нпр: Петар је нагнут изнад књиге. или: Петар је над књигом.

под - Папуче је ставила *под кревет.* Милан је стао под дрво.

Овај предлог се користи и са инструменталом (углавном уз глаголе мировања): Папуче су *под креветом.* Милан стоји *под дрветом.*

пред - Професор је стао пред *студенте.* Александар је дошао пред *факултет.*

Овај предлог се користи и са инструменталом (најчешће уз глаголе мировања): Професор је стајао *пред студентима.* Александар је пред *факултетом.* Предлог пред се користи и за време.

време:

кроз - Вратићу се *кроз једну годину* (= не значи да ћу се вратити тачно за једну годину, већ за око дванаест месеци).
Кроз четири године студирања сам пуно научио (= моје студирање је трајало око четири године).

за - Вратићу се *за годину* дана (= ни мање ни више од годину дана). Добићу паре за *седмицу* дана (= за седам дана).

на - Марио ће доћи у Југославију *на лето* (= када буде лето).
На зиму ћу купити нови капут (= кад буде била зима).

у - Сутра *у* подне имам састанак са пословним партнерима. *У суботу* путујем.

пред - *Пред поноћ* су се угасила сва светла (= мало пре поноћи).
Пред Нову годину је велика гужва у граду.

начин:

кроз - Причала је *кроз сузе* (= плакала је и причала).
Све у животу је посматрао *кроз осмех* (= весело, са осмехом)

намена:

за - Имам паре за *нову блузу.* Овај поклон је за *Марка.*

циљ:

по - Идем у продавницу по *хлеб и млеко* (= да купим хлеб и млеко).
Доћи ћу по тебе у пола осам да идемо у биоскоп (= доћи ћу твојој кући па ћемо заједно ићи у биоскоп).

замена:

за - Заменила је енциклопедију за *речник* (вратила је енциклопедију и узела речник).
Заменила сам петак *за суботу* (= данас је петак, а ја сам мислила да је субота).

ФУНКЦИЈЕ АКУЗАТИВА У РЕЧЕНИЦИ

Акузатив без предлога, као што је већ речено, у реченици има функцију правог објекта, а акузатив са предлозима има функције предлошких одредби за место, време, начин, намену циљ и замену.

Прави објекат:
Ноћас сам сањала мајку.
Сваки дан купујем хлеб и млеко.

Одредба за место:
Милена је папуче гурнула под кревет.
Милан је закључао врата и ставио кључеве у џеп.

Одредба за време:
Вратићу се кроз недељу дана.
Они ће нас посетити на зиму.

Одредба за начин:
Причала је кроз сузе.

Одредба за намену:
Имам паре за нову блузу.
Је ли ово књига за испит?

Одредба за циљ:
Идем у продавницу по хлеб и млеко.
Доћи ћу сутра по тебе.

ВЕЖБЕ:

- У овим реченицама су подвучени одговори:

а) Ухватила сам <u>први</u> аутобус за центар града. _____

б) Прошли смо кроз <u>дугачак. мрачан</u> тунел._____

в) Ставила сам <u>књигу</u> на ону полицу._____

г) Треба да ми даш <u>Марков</u> број телефона?_____

д) Појео сам <u>велику</u> порцију ћевапчића._____

ђ) Видео сам те јуче у граду. _____

Ово су питања:

чији, кога, шта, који, какав, колику

Поред сваке реченице напишите одговарајућу <u>упитну реченицу</u> помоћу задатих питања.

- Погледајте ова питања:

а) Куда је прошла Ивана?
б) Како је причала Ивана?
в) Кад ће се вратити Ивана?

Погледајте одговоре:

кроз недељу дана, кроз сузе, кроз врата, кроз парк, кроз смех,
кроз две године, кроз тунел, кроз два-три месеца, кроз целу Југославију

Који одговори одговарају питањима:

а) _____

б) _____

в) _____

- У реченицама допишите предлоге који недостају уз речи у акузативу (неки примери имају више решења):

а) Марија је отишла ..... књижару да купи неку књигу..... своју пријатељицу.

б) Када је изашла.....улицу, видела је да пада киша.

в) Седео је на столици и гледао .....прозор.

г) Синоћ смо се вратили тачно .....поноћ.

д) Јелена је причала .....смех шта јој се данас догодило.

ђ) Сео је..... столицу и нагнуо се ..... сто.

е) Предавања смо имали на првом спрату. После предавања смо сишли ..... степенице и изашли из факултета

ж) Обећала је да ће нас посетити .....зиму.

з) Змија је побегла..... камен.

и) Прошли смо.....читав факултет, али нигде нисмо нашли Ивану.

ј) Сакрио је новац ..... књиге.

к) Брзо се попео ..... степенице и стигао..... трећи спрат.

4. У следећем тексту недостају речи у акузативу. Допишите их.

Моји пријатељи имају ..... на мору. Овог лета су позвали ..... да
кућа *ја*
летујем код њих. Волим ....и одлучио сам да проведем.....
Црна Гора *лето*
код њих. Купио сам.....за ..... на шалтеру железничке станице.
карта *воз*
Воз полази сутра у 8 сати ујутро. Спаковао сам ..... и
потребне ствари
ујутро сео у.....Имао сам .....за .....
воз *резервација* *други разред*
Моје седиште је било уз ..... Воз је кренуо у 8 сати. Чим смо
прозор
изашли из Београда, дошао је кондуктер да поништи .....Путовали смо
карте
брзо кроз..... . ..... и ..... Пролазили смо
равнице *поља* *шуме*
кроз.....и ..... Да ми време брже прође читао сам
већи *мањи градови*
.....и решавао ..... Када смо ушли у
нека књига *укрштене речи*
..... пејсаж је био сасвим другачији. Кроз .....
Црна Гора *прозор*
сам видео ..... , ...и.....
високе планине *стене* *дубоки кањон*
Ишли смо кроз ..... . преко мостова, кроз..... .....
тунели *кршевита равница*
Погледао сам на..... и видео да путујемо скоро шест сати. За два сата ћемо
сат
стићи у ..... Наслонио сам се на..... и заспао. Пробудио сам се
Бар *седиште*
кад је воз улазио у..... у Бару. Изашао сам из вагона и погледао низ
станица
..... Међу многим људима који су били на перону нисам видео
перон

..... Кад сам се попео на ....угледао сам

моји пријатељи *прсти*

.....Пошао сам према њима . Питали су ..... како сам

они *ја*

и да ли сам имао неких проблема . Повели су ..... својој кући.

ја

Прошли смо кроз ..... Бара и попели се уз.....

Центар *једна стара улица*

Одозго сам бацио .....на .....Видео сам.....

поглед *град* *плаво море*

..... поред мора .....и ..... .

дугачка плажа *старе куће* *нове зграде*

све то обасјано сунцем. Знао сам да ћу лепо провести.....

ово лето

5. Напишите где Милан ставља кесу:

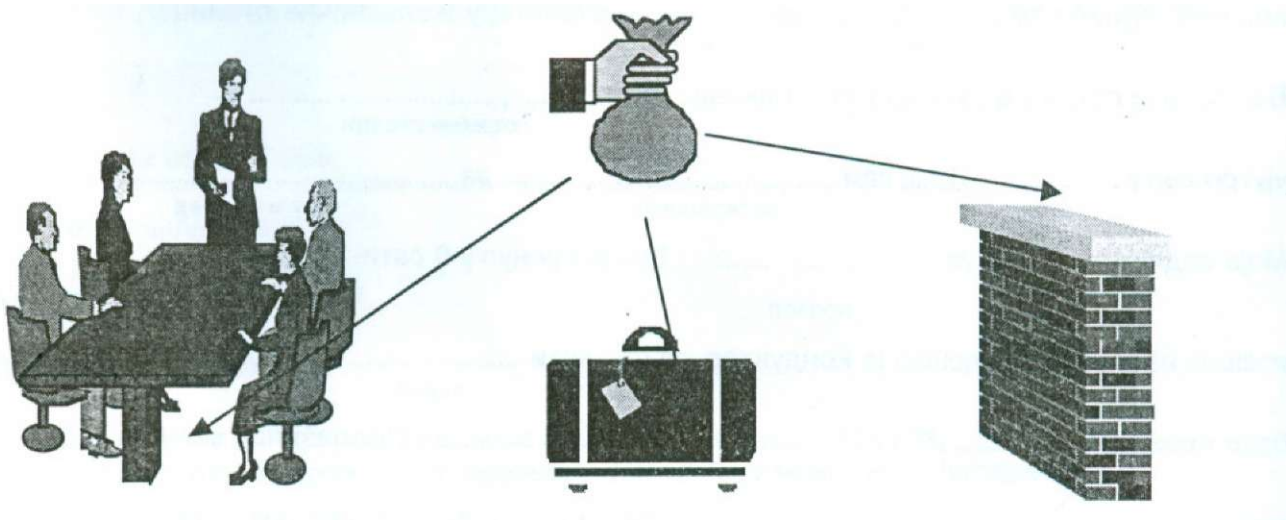

а) _____ б) _____ в) _____

В О К А Т И В - падеж обраћања и дозивања

Користи се за обраћање или дозивање. То је независан падеж, а реч која је у вокативу самостална је у односу на друге речи у реченици, па се увек одваја зарезом. Често се користи са императивом. Погледајте примере у следећим реченицама: *Ненаде,* баци ми оловку! *Човече.* склони се са улице, удариће те кола! *Мама,* где ми је џемпер? Хоћете ли, *децо,* да једете?

Када се користи за дозивање често се користи уз узвике: *хеј, ој, о* и сл као нпр. у реченицама: *Хеј, Марија,* чекај ме! *О, људи,* спасите ме!

Вокатив ћете користити и када некоме пишете писмо:

Драги Милоше,

Јуче сам добио твоје писмо, па ти сада одговарам ...

Поштовани господине, Желим да Вам захвалим на ...

или, што је најчешће - у конверзацији (када разговарате с неким); "*Игоре,* хоћеш ли са нама у биоскоп?", "*Мама,* гладан сам, дај ми нешто да једем."

ВЕЖБЕ:

1. а) Позовите особе које су показане стрелицом:

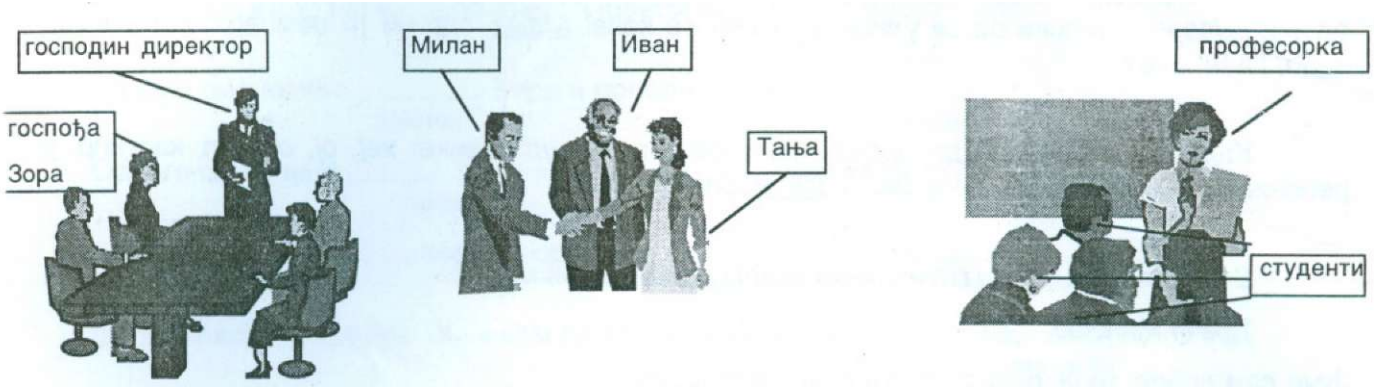

....
....
....

б) Позовите ове животиње:

....

2. У следећем тексту подвуците речи у вокативу:

Два млада човека, Иван и Марко су будући студенти. Они су из унутрашњости Србије. Јуче су допутовали у Београд, а данас иду да се упишу на факултет. Али, како наћи пут до факултета? Они Београд уопште не познају. Зауставили су првог пролазника и упитали га: "Господине, можете ли нам показати пут до Филолошког факултета?" Човек им је рекао да ухвате аутобус број 37 и да иду до Трга Републике. У близини је факултет. Када су дошли до Трга, изашли су из аутобуса и нису знали куда даље. Угледали су једну госпођу па су је упитали: "Госпођо, хоћете ли нам рећи где се налази Филолошки факултет?" Рекла им је да иду право Васином улицом до Студентског трга. Ту је Факултет. Коначно су угледали таблу на којој је писало Филолошки факултет. Ушли су унутра. У холу је било много младих људи. Изненада су угледали своје две познанице из средње школе. Биле су то Нада и Оливера. Иван их је позвао:

"Надо! Оливера! Шта радите овде?"

"Уписујемо се на факултет. А ви?" Било је скоро девет сати и ускоро је требало да почне пријемни испит. Иван и Марко су полагали у сали 11, а Нада и Оливера у сали 22. Марку је пала на памет идеја:

"Људи, хајде да се видимо после пријемног испита! Можемо негде на пиће и да анализирамо пријемни испит".

Остали су се сложили:

"Важи! Видећемо се у 12 сати испред факултета. Срећно, Иване! Срећно, Марко!"

"Такође!"

И Н С Т Р У М Е Н Т А Л - падеж заједнице

Овај падеж најчешће значи друштво (са ким се врши радња) или средство (чиме се врши радња), али има и других значења.

Ивана је ишла на планину са Гораном.
С ким си разговарао сада?
Ово је прстен с *брилијантима.*

Овај цртеж је обојио *фломастерима.*
Професор је био задовољан *мојим одговором* и дао ми је добру оцену.

Запамтите:
Генитив може да се употребљава са предлогом или без њега, у зависности од тога какво значење треба да има реч ујреченици.

Добија се као одговор на питања:

1. с(а)... КИМ(Е)?	2. ЧИМ(Е)?
Ово питање псстављате само када желите да сазнате друштво субјекта. Пазите, ово питање најчешће постављате са предлогом с: С ким причаш? С ким идеш? С ким учиш? У одговору ће такође бити предлог: Причам с њом. Идем с мајком. Учим с другом. С ким је Невена ишла у биоскоп? *Са својом* пријатељицом. С ким ћеш играти тенис? Са *својим пријатељем.* С ким ће Милан ићи на летовање? С *Марком.*	Овим питањем ћете сазнати средство којим се ради неки посао. Пазите, ово питање се не користи са предлогом: чиме пишеш, чиме копаш, чиме путујеш. Уколико употребите предлог са уз ово питање, или уз одговор на ово питање, добићете смешну ситуацију, нпр: Са чиме. путујеш? **НЕ** Путујем са авионом. Оваква конструкција значи да путујете и Ви и авион у друштву, један поред другог, а не да Ви путујете у авиону. У говору се често чује ова неправилна конструкција. Дакле, правилно је само: Чиме путујеш? Чиме пишеш? **ДА** Чиме палиш сигарету? Путујем авионом. Пишем оловком. Цигарету палим упаљачем. Чиме је Марко исекао хлеб? *Ножем.* Чиме ћеш отворити ову флашу? *Отварачем.* Чиме ћете платити? *Чеком.*
3. с(а)... КОЈИМ? КОЈОМ? КОЈИМ?	4.(с(а)...) КАКВИМ? КАКВОМ? КАКВИМ?
Овако питате када хоћете да издвојите један појам из групе истих или сличних појмова: Тања иде у биоскоп са својом најбољом пријатељицом (Тања има неколико пријатељица, али само је једна најбоља и са њом иде у биоскоп). Ако користите предлог са значи да тражите одговор о друштву субјекта, а ако користите ово питање без предлога са добићете одговор о средству које користи субјекат: Са којим доктором си разговарао? Са хирургом, али Којим колима ћеш путовати? Мерцедесом. Сви остали предлози за инструментал користе се и за живо и за неживо:	Ово питање користите када хоћете да сазнате особину онога што представља друштво, средство или особину субјекта: Невена је лепа девојка са дугом плавом косом. Сечем оштрим ножем. Сечем ножем са дугачком дршком. Каквим ножем је Марко исекао хлеб? *Оштрим ножем.* *Са каквим човеком радиш? Са* једним образованим човеком.

Иван стоји пред мајком (пред кућом). Иван ја нагнут над братом (над књигом). Иван стоји међу пријатељима (међу књигама). Са којом пријатељицом је Тања ишла у биоскоп? *Са својом најбољом пријатељицом Иваном.* С којим Марком ће Милан ићи на летовање? С *Марком Поповићем.*	
5.(с) КОЛИКИМ? КОЛИКОМ? КОЛИКИМ?	6. (са) ЧИЈИМ? ЧИЈОМ? ЧИЈИМ?
Овим питањем сазнајете величину појма који је у инструменталу.	Овим питањем сазнајете коме припада појам у инструменталу.
Коликим аутом идете на море? *Нашим великим аутом.* Коликом оловком пишеш? *Неком малом оловком.* С коликим дететом идеш у биоскоп? С *одраслим дететом.*	Чијим аутом лутујеш на море? *Сестриним аутом.* Чијом оловком пишеш? *Марковом оловком.* Са чијим дететом идеш у биоскоп ? *Са својим дететом.*

Облици множине ових питања су:

(са, под, над, међу...) КОЈИМ?

Са којим друговима си ишао у биоскоп?
Са *Марком, Иваном* и *Петром.*
Којим морима си пловио?
Јадранским морем, Црним морем *и* Егејским морем.

(са, под, над, међу...) КАКВИМ?

Каквим бродовима си пловио?
Прекоокеанским (старим, новим, теретним...) бродовима.
С кавим особама стесе упознали? Са врло пријатним и културним особама.

(са, под, над, међу...) КОЛИКИМ?

Коликим бродовима си путовао?
Великим (малим, дугачким...) бродовима.
Међу коликим зградама се налази твој факултет ? Међу ниским, *а* дугачким зградама.

(са, под, над, међу...) ЧИЈИМ?.

Чијим авионима најчешће летиш?
ЈАТ- овим / Ер-Франс - овим... авионима.
Међу чијим кућама се налази твоја кућа?
Међу *Немањином* и *Костином кућом.*

Инструментал у реченици има неколико значениа, у зависности од тога да ли се користи са предлозима или без њих.

Инструментал без предлога има три значења:

1. **инструментал оруђа** - означава да појам у инструменталу представља оруђе или средство које користи субјекат приликом вршења радње. Нпр. Професор пише *кредом,* а студенти *оловкама. Једном руком* држим књигу, а *другом руком* држим оловку. Од Ниша до Београда смо путовали *аутобусом.* Милан шутира лопту *десном ногом.*

2. **инструментал места (простора)** - Јуче смо се шетали *градом.* Маратонци су трчали *главноМ улицом.* Цео дан сам ходапа *Калемегданом.*

3. **инструментал времена** - користи се углавном за дане у недељи и тада означава да се радња врши сваког дана чије је име у инструменталу. Нпр. *Петком* имамо часове фонетике (п*етком* значи - сваки петак, за разлику са реченице: У петак имамо часове фонетике, где синтагма *у петак* не значи сваки петак, већ први наредни петак). *Викендом* идемо на излет (=сваког викенда).

Инструментал иде уз шест предлога и тада има ова значења:

друштво:

са - Марија седи у клупи са *Игором.*
Овог лета сам била на мору *са породицом.*
Александар плеше *са Маријом.*

Предлог **са** има значење заједнице, друштва, па се оваква предлошко-падежна синтагма назива социјатив.

особина (квалификатив):

са - Видео сам једну лепу девојку са плавим *очима и дугом црном косом.*

Дај ми ону књигу *са подераним корицама.*
Исто значење има и конструкција са генитивом: Девојка плавих очију. Књига подераних корица.

начин:

са - Она је гледала брата *са чуђењем* (= гледала је брата и чудила се).
Мајка гледа своје дете са *поносом.*

место:

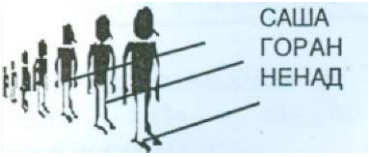

за - Ученици стоје у реду: први стоји Ненад, за *Ненадом* Горан, *за Гораном* Саша, а *за Сашом* Немања...

За овакве ситуације се чешће користи предлог иза + генитив: иза Ненада Горан, иза Горана Саша

међу - Горанова кућа се налази *међу Сашином и Петровом кућом. Међу нама* има доста добрих студената. Милан и Тања се рукују, а *међу њима* стоји Иван.

Исто значење има и конструкција између + Г: Између њих сгоји Иван.

над - Милан седи на столици, а *над њим* је лустер. Петар је нагнут *над књигом.*

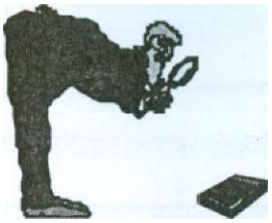

Исто значење има и конструкција *изнад* + Г*: Изнад њега је лустер. Петар је нагнут изнад књиге.* Овај предлог се користи и са акузативом, али уз активне глаголе: Петар се нагнуо *над књигу.*

под - *Саша седи лод* лустером. *Милан је* под дрветом.

Исто значење има и конструкција испод + Г:
Саша седи испод лустера.
Милан стоји испод дрвета.

Предлози над и под имају супротна значења.

пред - *Пред нама* се налазила огромна планина.
Професор стоји пред *студентима.*

Исто значење има и конструкција испред + Г: Професор стоји испред студената .
Овај предлог се користи и са акузативом, али уз активне глаголе: Професор је стао *пред студенте.*

ФУНКЦИЈЕ ИНСТРУМЕНТАЛА У РЕЧЕНИЦИ

Речи у инструменталу у реченици имају бројне функције:

Одредба за друштво:
Марија седи у клупи са Игором.
Посетићу те с мојом сестром.

Одредба за средство:
Волим да путујем возом.
Овај цртеж ћу обојити фломастерима.

Одредба за време:
Понедељком је увек велика гужва.
Викендом идем на село.

Одредба за место:
И јутрос сам прошао овом улицом.
Авион лети над градом.

Одредба за начин:
Ивана је дошла на испит са тремом.
Положила је испит са десетком.

Квалификатив:
Видео сам једну лепу девојку са плавим очима. Купила сам хаљину са дугим рукавима.

ВЕЖБЕ:

1. Погледајте реченице и одредите која питања одговарају уз њих (уз једну реченицу иде једно питање):

Волим да пишем црном оловком.
а) Чијом оловком волим да пишем?
б) Коликом оловком волим да пишем?
в) Каквом оловком волим да пишем? (заокружите слово испред тачног одговора)

Волим да пишем овом оловком.
а) Којом оловком волим да пишем?
б) Коликом оловком волим да пишем?
в) Каквом оловком волим да пишем? (заокружите слово испред тачног одговора)

Волим да шетам малим улицама.
а) Каквим улицама волим да шетам?
б) Коликим улицама волим да шетам?
в) Чијим улицама волим да шетам? (заокружите слово испред тачног одговора)

Волим да шетам Милошевом улицом.
а) Којом улицом волим да шетам?
б) Коликом улицом волим да шетам?
в) Чијом улицом волим да шетам? (заокружите слово испред тачног одговора)

2. Погледајте слике и одговорите на постављена питања користећи инструментал:

Где седе људи?

_____

Где се налази торба?

_____

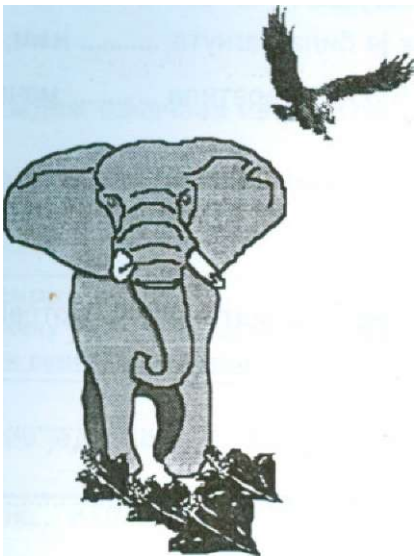

Слон је у првом плану, а где се налази птица?

_____

А лишће?

_____

3. Следеће реченице допуните речима у инструменталу:

а) Волим да се дружим са .....(своји пријатељи).

б) Писмо је написала..... . а адресу.....(оловка, фломастер).

в) Јован је пио кафу са ..... (Милан). Шољицу је држао ..... ,

а цигарету ..... (лева рука, десна рука).

г) .....имамо највише часова, а ..... најмање (понедељак, петак).

.....и .....не идемо на факултет (субота, недеља).

д) Пред ..... се налазило море (ми).

ђ) Ми сваки дан пролазимо..... (Васина улица).

е) Јелена је прошле године ишла са .....на Копаоник (своји пријатељи).

Путовали су ..... (аутобус).

4. У следећим реченицама недостају предлози уз речи у инструменталу. Допишите их:

а) Иван и Марко су на Калемегдану ..... њима је Нови Београд, а ..... њима је ушће Саве у Дунав .....њимаје летело јато птица.

б) Напољу је падала киша, па је на улици било само неколико људи: један мушкарац ..... великим кишобраном, једна жена ..... капом на глави и неколико деце..... кабаницама ..... њима се налазила и једна жена ..... великом торбом у руци. Она није имала кишобран, па је.....главом држала новине.

в) Марија се враћала кући са факултета. Окренула се и приметила да ..... њом иде неко маче. Пришла је мачету и нагнула се над њега. Док је била нагнута ..... њим, оно је почело да мјауче и Марија је одлучила да га понесе. Кући се вратила ..... мачетом у рукама.

5. Од следећих речи направите реченице тако што ћете задате речи употребити у инструменталу:

а) факултет: .....

б) среда: .....

в) рука: .....

г) ми: .....

д) страх: .....

Л О К А Т И В - падеж места

Овај падеж означава место и простор вршења радње.

Књига ми је *на столу,* а свеска *у торби.*

На улици нема никога.

Свако јутро трчим *по парку.*

Прозор у *Маријиној соби је* отворен.

Запамтите:
За разлику од осталих зависних падежа (који се користе са предлозима или без њих), локатив се користи само с предлозима.

Локатив једнине се добија као одговор на питања:

1. о, у, на... **КОМЕ?**	2. о, у, на... **ЧЕМУ?**
Ово питање се односи на особе о којима причате, мислите, размишљате итд. Уз ово питање се користи углавном предлог о.	Ово питање се односи на неживо, а користе се сви предлози који иду уз локатив.
О коме је реч? О *неком човеку.* О коме причате? *О Милану.* О коме размишљаш? О теби.	О чему је реч? *О испиту.* *О* чему причате? О *филму.* *О* чему држиш новац? *У новчанику.*
3. о, у, на... **КОЈЕМ? КОЈОЈ? КОЈЕМ?**	4. о, у, на... **КАКВОМ? КАКВОЈ? КАКВОМ?**
Овим питањем бирате један појам од неколико појмова истог типа. Као и код осталих падежа, ово питање се односи и на живо и на неживо.	Овим питањем ћете сазнати квалитет онога што је у локативу.
О којем Милану причате? *О Милану Станковићу.* У којој соби сте смештени? У соби *112.*	У каквом новчанику држиш новац. У *неком старом.* О каквој књизи причате? О *једној врло интересантној књизи.*
5. о, у, на... **КОЛИКОМ? КОЛИКОЈ? КОЛИКОМ?**	6. о, у, на... **ЧИЈЕМ? ЧИЈОЈ? ЧИЈЕМ?**
Овим питањем ћете сазнати величину онога што је у локативу.	Овим питањем ћете сазнати коме припада појам у локативу.
У коликој соби сте смештени? *У некој малој соби.* О коликој слици је реч? О *великој слици.*	О чијем презимену размишљаш? О *Јеленином презимену.* На чијој машини куцаш? *На Маријиној машини.*

Питања КОМЕ и ЧЕМУ се користе и за множину:

о КОМЕ?

О коме причате?
О нашем комшији (одговор може да буде у једнини или у множини).
О нашим комшијама

о, у, по... КОЈИМ?

У чему су ови спортисти најбољи?
У *кошарци* (одговор може да буде у једнини или у множини).
У *воденим спортовима.*

Остала питања имају посебне облике за множину:

У којим књигама си нашла ове податке? *У енциклопедијама* (или: *у енциклопедији).*
По којим панталонама си просуо кафу?
По *овим црним.*

О којим градовима сте причали?
О Новом Саду, Марибору и Суботици.

о, у, по...КАКВИМ?

У каквим хотелима ћете бити смештени?
У *удобним* и *луксузним хотелима.*
О каквим стварима причате?
О *непријатним стварима.*

о, у, по...КОЛИКИМ?

О коликим проблемима је реч?
О *великим проблемима.*
У коликим кућама живе богати људи?
У *огромним кућама.*

о, у, по...ЧИЈИМ?

О чијим драмама причате?
О Шекспировим драмама.
У чијим џеповима си нашла кључеве?
У *Марковим џеповима.*

Предлози уз локатив су: *на, у, о, по, према* и *при,* а са речима у локативу остварују следећа значења:

место:

Птице су направиле гнездо *на дрвету.*
На столу су књиге и свеске.
Иван је *на планини.*
Коцке су *на столу.*

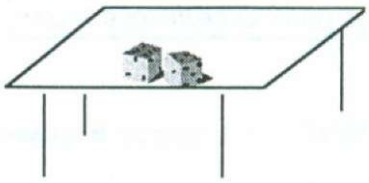

Предлог на одређује једно место са горње стране или на површини нечега. Овај предлог се користи и за време, начин и средство.

по - Снег се бели *по крововима* кућа (=цела површина крова).
Нервозно је ходао *по соби* (означава простор).
Коцке су разбацане *по столу* (= нису само на једном месту на столу, већ на целој површини стола).

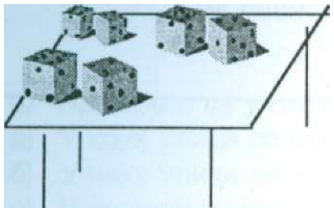

СНЕГ

Предлог **по** одређује целу површину нечега.
Овај предлог се користи и за време.

у - *У овој соби* је врло хладно.
Седимо *у учионици* и слушамо предавања.
У Северном мору има пуно риба.
Кафа је *у шољи.*

Предлог **у** одређује место унутар нечега. И овај предлог се користи и за време и средство.

о - Милена носи торбу о *рамену.* Слика виси о *зиду.*
Овај предлог уз локатив чашће се користи у функцији неправог објекта са глаголима *говорити, причати, мислити* итд.: Разговарамо о теби

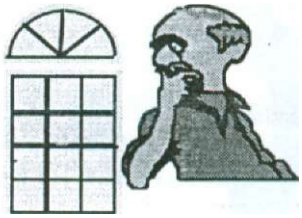

при - Ненад седи *при прозору* и гледа на улицу (= поред прозора, уз прозор).
Мајина кућа је *при крају* улице (= близу краја улице).
Јелена цело послеподне седи *при телефону,* јер чека важан позив (=поред телефона).

Предлог **при** означава близину појма у локативу и главног појма у реченици, а има исто значење као конструкција поред + генитив: Ненад седи поред прозора. (облик поред + генитив се чешће користи од облика при + локатив).
Овај предлог се користи и за време.

Најчешћа употреба овог предлога је у изразима: *при руци, при новцу:*
Ненад воли да црта и увек *при руци* (*при себи)* има оловку (= увек носи оловку са собом).
Ових дана нисам *при новцу* (=немам новца).

време:

на - Професор је поздравио студенте *на почетку* часа. *На крају* дана сам увек уморна.

у - Ништа се није променило *у овој години. У јулу* смо били на мору.

по - Она увек чита *по* ноћи, а спава *по дану* (= ноћу, дању).
По зими увек идемо на планину (= зими).

при - Ненад се поздравио са пријатељима *при одласку* (= док је одлазио).
При читању је стално нешто записивао (= док је читао, записивао је).
Заспао је *при крају* књиге.
При преласку улице треба добро пазити.

начин:

на - Ходао је *на прстима.*
Молили су се *на коленима.*

по - Мира је наместила стан *по свом укусу* (= онако како је она хтела).

средство:

на - Марија свира *на клавиру* (= свира клавир).

ФУНКЦИЈЕ ЛОКАТИВА У РЕЧЕИИЦИ

У реченици локатив најчешће има функцију одредбе за место, затим одредбе за време, начин, средство. Битна је и његова функција неправог објекта и тада се локатив користи са предлогом о и глаголима: *говорити, причати, мислити, размишљати, сањати, маштати* итд.

Одредба за место:
Седимо у учионици и слушамо предавања.
Птице су направиле гнездо на дрвету.

Одредба за време:
Она увек учи по ноћи. а спава по дану.
У јулу ћемо ићи на море.

Одредба за начин:
Горан је ушао у кућу на прстима.
Мира је наместила стан по свом укусу.

Одредба за средство:
Марија свира на клавиру.

Неправи објекат:
Цео дан мислим о теби.
Причала сам ти о нашем летовању.

ВЕЖБЕ

1. Погледајте реченице и одговорите која од следећих питања одговарају уз њих (заокружите слово испред тачног одговора):

Налазимо се у главној улици.
а) У којој улици се налазимо?
б) У чијој улици се налазимо?
в) У коликој улици се налазимо?

Размишљам *о свом* путу у иностранство.
а) О каквом путу размишљам?
б) О којем путу размишљам?
в) О чијем путу размишљам?

Јелена не воли мале паркове. Зато увек шета по великом парку.
а) По каквом парку шета Јелена?
б) По коликом парку шета Јелена?
в) По којем парку шета Јелена?

Ово је филм о Наполеону.
а) О коме је овај филм?
б) О чему је овај филм?

2. Погледајте слике и одговорите на постављена питања (одговори треба да буду у локативу):

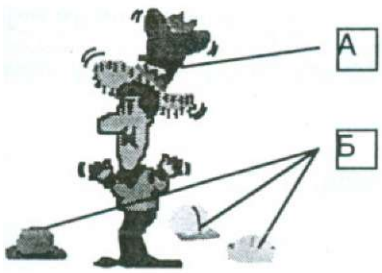

Где се налазе шешири А?
..... (глава).
Где се налазе шешири Б?
....(под).

Где се налази новац?
.....

Где седи мачка?
.....

6) О чему прича Милан?

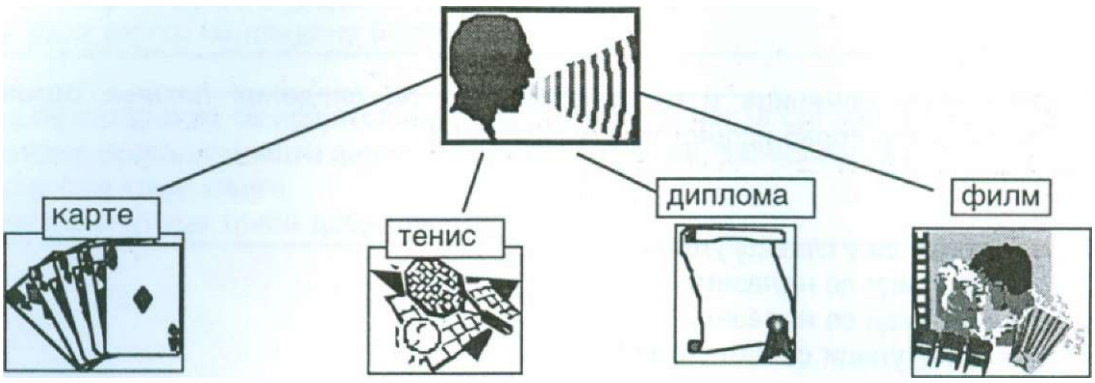

....

3. У следећим реченицама недостају речи у локативу. Допишите их.

а) Факултет се налази у ..... (центар) града.
б) Ја живим на .....(периферија) Београда.
в) Марија живи у..... (Атина), а Сара у .....(Лондон).
г) Мислила сам да сам књигу ставила у торбу, али када сам је отворила - књига није била у..... ..... (торба).
д) Јуче смо се уписали на факултет и већ два дана причамо само о ..... (факултет).
ђ) Цео живот је маштала о.....(неко боље време).
е) Аутомобили су паркирани на ..... (тротоар), а требало би да су у .....(гаража).
ж) Тражила је Стефана по.....(цели факултет), али га нигде није било.
з) Милена је била најбољи ђак у ..... (школа). Многи професори су причали о .....(она).
и) Горан живи у.....(хотел) на ..... (Славија).

4. У тексту подвуците локативне синтагме.

Марија и Никола се усељавају у нови стан. Овај стан је прилично велик: има дугачак ходник, са леве стране су три собе, насупрот њима, са десне стране ходника је велико купатило, кухиња и дневна соба. Дуж ходника су плакари. У дневној соби и у соби насупрот ње су *терасе. О* зидовима тераса су *обешене* жардињере за цвеће, што се Марији јако допало јер воли цвеће. У собама су велики прозори са пуно светла. Никола је одмах изабрао једну собу и рекао да ће у њој бити писаћи сто. То ће бити његова радна

соба и у њу ће ставити све своје књиге. Одлучили су да у собу поред Николине радне ставе брачни кревет и да то буде спаваћа соба. Поред ње ће бити дечија соба са пуно играчака по полицама.

Марија се највише обрадовала великој кухињи: по зидовима су били окачени кухињски елементи, а испод њих радни елементи. По поду кухиње су плочице. Купатило је намештено по европским стандардима: велика када, туш-кабина, лавабо и WC шоља. Још једна лепа ствар у овом стану је интерфон који се налази при улазним вратима. И Николи и Марији се допао нови стан.

Табела падежа и предлога који се користе уз њих:

ПАДЕЖ	ПРЕДЛОЗИ
ГЕНИТИВ	од, до, из, са, испред, иза, између, изнад, испод, близу, код, поред, крај, дуж, преко, усред, око, ван, након, после, пре, уочи, због, ради, без, осим, место, надомак
ДАТИВ	к(а), према, упркос, насупрот, надомак
АКУЗАТИВ	кроз, уз, низ, на, у, о, међу, над, под, пред, за, по
ИНСТРУМЕНТАЛ	са, за, међу, над, под, пред
ЛОКАТИВ	на, у, по, о, при

У следећој табели су приказана значења предлошко-падежних конструкција:

а) Предлошко-падежне конструкције са значењем места (правца, простора):

Генитив	Књига је *иза / испред / изнад* / испод / *близу / надомак / код / до / поред / крај* телевизора, *између* телевизора и касетофона, далеко *од* телевизора. Милан је узео књигу *из / са* полице. Продавнице се налазе *дуж* улице. Милан прелази *преко* улице. Милан је стао усред *(насред)* улице. Пас трчи *око* куће. Милан је *ван* куће. Парк је *крај / поред* куће.
Датив	Милан иде *ка / према* кући. Милан седи *насупрот / надомак* брату. Милан је дошао на посао *упркос* болести.
Акузатив	Милан иде *кроз / у* град. Милан се пење *уз / на* планину. Милан силази *низ* планину. Милан је ставио свеске *међу / над / под* књиге. Милан је окачио мантил о чивилук. Милан је стигао *пред* факултет у осам сати. Милан је сео за писаћи сто.
Инструментал	Свеске су *међу / над / под* књигама. Фотеља је *пред* телевизором. Милан седи за писаћим столом.
Локатив	Књиге су *на / у* полици. Милан шета *по* граду. Торба је о Марковом рамену. Милан стоји *при* отвореном прозору.

б)Предлошко-падежне конструкције са значењем времена:

Генитив	Милан се вратио кући *након / после / пре / уочи / око* празника. Милан има часове *од* понедељка *до* петка. Милан је *преко* лета био на мору. Снег је пао *усред* априла. Милан ће отпутовати *између* понедељка и четвртка.
Акузатив	Милан ће доћи *на / пред* зиму у Југославију. Милан ће се вратити *кроз / за* једну годину. Милан је дошао *у* поноћ.
Инструментал	значење времена само без предлога: *Недељом* Милан ништа не ради.
Локатив	Милан је *на* распусту. Милан је отпутовао у јулу. Милан спава *по* дану, а ради по ноћи. Милан се поздравио са пријатељима *при* одласку.

в) Предлошко-падежне конструкције са значењем начина:

Генитив	Милан је положио испит *без* проблема.
Датив	Милан је посетио пријатеља *према* договору.
Акузатив	Милан је причао *кроз* смех.
Инструментал	Милан је гледао Марка *са* чуђењем.
Локатив	Милан је ходао *на* прстима. Милан се облачи *по* последњој моди.

г) Предлошко-падежне конструкције са значењем узрока:

Генитив	Милан је закаснио због гужве у саобраћају. Милан се уморио *од* писања.

д) Предлошко-падежне конструкције са значењем замене:

Генитив	*Место* Миланаје дошао Јован.
Акузатив	Милан је заменио енциклопедију *за* речник.

ђ) Предлошко-падежне конструкције са значењем средства:

Инструментал	значење средства само без предлога: Милан путује *возом.*
Локатив	Милан свира *на* клавиру.

е) Предлошко-падежне конструкције са значењем друштва:

Инструментал	Милан иде на море са Јованом.

ж) Предлошко-падежне конструкције са значењем изузимања:

Генитив	Милан и Иван су отишли на море без родитеља. Сви су ту *осим* Милана.

з) Предлошко-падежне конструкције са значењем циља:

Акузатив	Милан иде у продавницу по хлеб и млеко. Милан је продао кућу *ради* преселења у други град.

и) Предлошко-падежне конструкције са значењем допуштања:

Датив	Милан је отишао у бископ *упркос* лошем времену.

ј) Предлошко-падежне конструкције са значењем намене:

Акузатив	Милан штеди новац *за* нова кола.

ПРЕДЛОЗИ КОЈИ СЕ КОРИСТЕ УЗ ДВА ПАДЕЖА

Као што сте приметили - неки предлози се користе уз неколико падежа, али са, најчешће, другачијим значењима.

Са ***АКУЗАТИВОМ*** и ***ЛОКАТИВОМ*** се користе предлози на, у, по и о.
Ови предлози се користе уз акузатив када именица у акузативу стоји уз глаголе који означавају неко кретање, акцију. Уз локатив се користе када именица у локативу стоји уз глаголе који означавају стање, постојање, али врло ретко акцију (само онда када означава место врешења радње).

Нпр.: Иван и Марија се пењу *на трећи спрат* (на трећи спрат - акузатив).
Иван и Марија су *на трећем спрату* (на трећем спрату - локатив).
Идем *на факултет* (на факултет - акузатив).
Сваки дан учим *на факултету* (на факултету - локатив).

Идем у продавницу *по хлеб и млеко* (по хлеб и млеко - акузатив).
По улицама је било још пуно снега (по улицама - локатив).
Мајка је дошла по дете (по дете - акузатив).
Свако јутро трче по *парку* (по парку - локатив).

Никола је окачио слику о *зид* (о зид - акузатив).
Слика виси о *зиду* (о зиду - локатив).

Идем у *град* (у град - акузатив).
Цео дан сам била *у граду* (у граду - локатив).
Прошле седмице је Петар отпутовао *у Аустрију* (у Аустрију - акузатив).
Петар је већ недељу дана *у Аустрији* (у Аустрији - локатив).

Сва четири предлога најчешће означавају место.

Са ***АКУЗАТИВОМ*** и ***ИНСТРУМЕНТАЛОМ*** се слажу предлози **међу, над, под, за** и пред.
Ови предлози означавају место и користе се уз акузатив уз глаголе који означавају кретање. Када глаголи означавају стање, постојање уз ове предлоге се користи инструментал. Ово се не односи на предлог за који се уз акузатив користи онда када значи намену, а уз инструментал он означава место. Нпр.:

Ставила је писмо *међу књиге* (међу књиге - акузатив).
Писмо је *међу књигама* (међу књигама - инструментал).
Ивана је ушла у учионицу и села *међу друге студенте* (међу друге студенте - акузатив).
Увек се лепо осећала *међу другим студентима* {међу другим студентима - инструментал).

Професор се нагнуо *над студента* да му покаже грешку (над студента - акузатив).
Марија је седела нагнута *над књигом* око два сата (над књигом - инструментал).

Села је и ставила торбу *под сто* (под сто - акузатив).
Торба је била под *столом* (под столом - инструментал).
После дугог ходања сели су под дрво (под дрво - акузатив).
Седели су *под дрветом* кратко време (под дрветом - инструментал).
Професор је ушао у учионицу и стао *пред студенте* (пред студенте - акузатив).
Професор је цео час стајао *пред студентима* (пред студентима - инструментал).

Купила је поклон за *оца, мајку и брата* (за оца, мајку и брата - акузатив).
Седела је *за Иваном* (за Иваном - инструментал).

Са ***ГЕНИТИВОМ*** и ***ИНСТРУМЕНТАЛОМ*** се слаже предлог **с(а)**, с том разликом што овај предлог уз генитив означава место, а уз инструментал - друштво и начин. Нпр.:

Горан је ушао у кућу и скинуо капу са *главе* (са главе - генитив).
Горан је ушао у кућу са *братом* (са братом - инструментал).

Вратила се *са посла* у пола четири (са посла - генитив).
Легла је у кревет *са главобољом* (са главобољом - инструментал).

НОМИНАТИВ

сликар аутомобил (саобраћајни знак) медвед књиге мачка диригент плесачи компјутер (рачунар)

2
1 b)
2 b)
3 в)

3
а) Београд, Суботица, главни град
б) мали, непознат, пријатан, прљав

4. Овде су понуђени само неки од могућих одговора. Ваш одговор може да буде другачији, али мора да буде у номинативу.
а) Они (студенти, Петар и Милан,..)
б) Професор (учитељ, наставник, предавач...) студенти (ђаци, ученици...)
в) пешаци (људи, деца...)
г) полицајац
д) ја она (Марија, Невена...)
ђ) књиге (свеске, оловке, мале...)
е) уторак понедељак среда (петак четвртак субота)
ж) ми (Марко и ја, Ја и Горан...)
з) Часови
и) Путници (људи, они...) авион
ј) Марија и Невена (Сања и Драгана...)
к) Иван (Марко, Петар, он...) Смедерево (Тај град, оно...)

ГЕНИТИВ

1. кутије пишкота, грама маслаца, грама шећера, грама ораха, жуманаца, грама чоколаде, беланаца, (од) пишкота, тога, умућена шлага,

2.
1 в)
2 в)
3 в)
4 б)

3.
а) парка
б) куће пријатеља
в) природне коже
г) рођендана честитки
д) старог намештаја собе ормара стола огледала породице собе
ђ) града велике гужве аутомобила пешака уличних продаваца
е) положеног испита тога
ж) пута
з) Београда Новог Сада
и) поште банке
ј) снега
к) брашна млека хлеба
л) болничког ходника

4.
а) преко без
б) близу (далеко од, поред, иза, испред, код, до)
в) са
г) око (поред, испред, иза)
д) због
ђ) код (поред, испред) поред (мимо)
е) због
ж) изнад
з) испод
и) између

5.

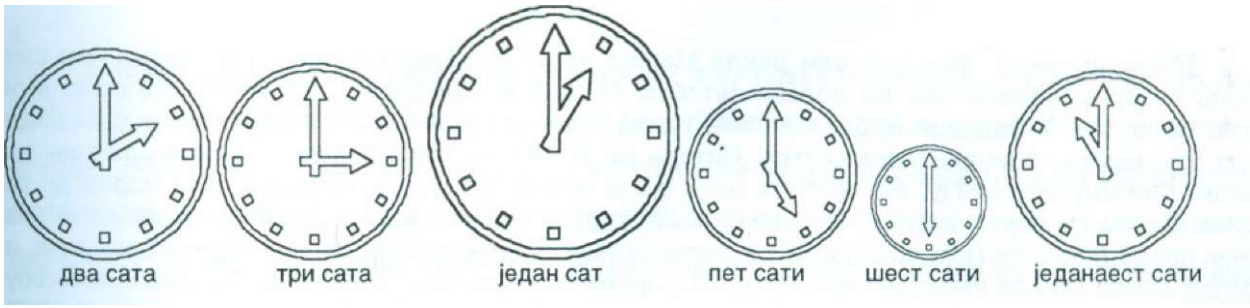

6.

а) Након Школског програма,
б) Научни програм "ЗН".
в) Пре музичке емисије.
г) Уочи Дневника 2.
д) Усред Школског програма.
ђ) Од Емисије за децу до Серије.
е) Између Дневника 1 и Информативног програма.
ж) Преко дана.
з) После дванаест сати.

7.
а) осим
б) због
в) место
г) без

8.
а) испод стола
б) из торбе
в) са зида

9.
а) између врата и прозора
б) изнад врата
в) лево од врата (поред, близу, крај врата)

ДАТИВ

1.
1 б)
2 б)
3 а)

2. Жао ми је.
Добар дан, добро нам дошли. Срећан ти пут.
Дајте ми, молим Вас, један хлеб (јеловник, две кока-коле...)
Драго ми је.
Желим ти пуно среће.

3. Данас је среда. Још јуче сам рекла Марији да ћу је данас посетити у болници. Чим сам изашла из куће, видела сам да долази аутобус. Потрчала сам према (ка) аутобуској станици и стигла на време. У болници је била велика гужва. Кренула сам великим ходником и видела да према (ка) мени иде медицинска сестра. Питала ме је шта желим. Када сам јој рекла да хоћу да посетим болесну другарицу, одговорила ми је да је време за посете завршено и да морам да се вратим. Затим се окренула и ушла у неку собу. Упркос њеним речима ја сам кренула даље низ ходник према (ка) соби моје другарице. Са десне стране су се налазиле собе са парним бројевима, а насупрот њима собе са непарним бројевима. Марија ми је рекла да је у соби 115. Пронашла сам собу и ушла унутра. Видела сам Марију како лежи у кревету. Пошла сам према (ка) њеном кревету који се налазио надомак прозору, тако да је било довољно светла. Није изгледала тако лоше како сам мислила. Била је мало бледа, али добро расположена. Рекла је да се осећа добро, али да је лекари упркос томе неће пустити кући још неколико дана. Дала сам јој воће које сам донела. Она га је ставила на ормарић који се налазио надомак њеном кревету. Разговарале смо о свему по мало, а онда сам, након пола сата, рекла да морам да кренем кући. Марија је рекла да јој се спава и ја сам јој наместила јастук. Донела сам јој чашу воде и ставила на ормарић да јој буде близу руке. Пошла сам према (ка) вратима. На вратима сам се окренула и видела да Марија већ спава.

4.
а) мајци
б) факултету
в) метеоролошкој прогнози
г) његовом хотелу
д) ти мени
ђ) првом
е) јој
ж) студентима
з) родитељима
и) месту
ј) нам северу

АКУЗАТИВ

а) Који аутобус сам ухватила за центар града?
б) Кроз какав тунел смо прошли?
в) Шта сам ставила на ону полицу?
г) Чији број телефона треба да ми даш?
д) Колику порцију ћевапчића сам појео?
ђ) Кога сам видео јуче у граду?

2.
а) кроз врата, кроз парк, кроз тунел, кроз целу Југославију
б) кроз сузе, кроз смех
в) кроз недељу дана, кроз две године, кроз два-
три месеца

3.
а) у за
б) на
в) кроз
г) У
д) кроз
ђ) на над
е) низ
ж) на
з) под
и) кроз
ј) под (међу, у)
к) уз на

4. Моји пријатељи имају кућу на мору. Овог лета су позвали мене да летујем код њих. Волим Црну Гору и одлучио сам да проведем лето код њих. Купио сам карту за воз на шалтеру железничке станице. Воз полази сутра у 8 сати ујутро. Спаковао сам потребне ствари и ујутро сео у воз. Имао сам резервацију за други разред. Моје седиште је било уз прозор. Воз је кренуо тачно у 8 сати. Чим смо изашли из Београда, дошао је кондуктер да поништи карте. Путовали смо брзо кроз равнице, поља и шуме. Пролазили смо кроз веће и мање градове. Да ми време брже прође читао сам неку књигу и решавао укрштене речи. Када смо ушли у Црну Гору пејсаж је био сасвим другачији. Кроз прозор сам видео високе планине, стене и дубоке кањоне. Ишли смо кроз тунеле, преко мостова, кроз кршевите равнице. Погледао сам на сат и видео да путујемо скоро шест сати. За два сата ћемо стићи у Бар. Наслонио сам се на седиште и заспао. Пробудио сам се кад је воз улазио у станицу у Бару. Изашао сам из вагона и погледао низ перон. Међу многим људима који су били на перону нисам видео моје пријатеље. Кад сам се попео *на* прсте, угледао сам их. Пошао сам према њима. Питали су ме како сам путовао и да ли сам имао неких проблема. Повели су ме својој кући. Прошли смо кроз центар Бара и попели се уз једну стару улицу. Одозго сам бацио поглед на град. Видео сам плаво море, дугачку плажу поред мора, старе куће и нове зграде, све то обасјано сунцем. Знао сам да ћу лепо провести ово лето.

5.
а) под сто
б) у торбу
в) на зид

ВОКАТИВ

1.

а) Господине директоре! Милане! Професорко! (Професорице!)
Госпођо Зоро! Иване! Студенти!
Тања!

б) Лаве! Голубе (птицо)! Магарче!

2. *Два млада човека, Иван и Марко су будући студенти. Они су из унутрашњости Србије. Луче су допутовали у Београд, а данас иду да се упишу на факултет. Али, како наћи пут до факултета? Они Београд уопште не познају. Зауставили су првог пролазника и упитали га: "Господине, можете ли нам показати пут до Филолошког факултета?" Човек им је рекао да ухвате аутобус број 37 и да иду до Трга Републике. У близини је факултет. Када су дошли до Трга, изашли су из аутобуса и нису знали куда даље. Угледали су једну госпођу па су је упитали: "Госпођо, хоћете ли нам рећи где се налази Филолошки факултет?" Рекла им је да иду право Васином улицом до Студентског трга. Ту је Факултет. Коначно су угледали таблу на којој је писало Филолошки факултет. Ушли су унутра. У холу је било много младих људи. Изненада су угледали своје две познанице из средње школе. Биле су то Нада и Оливера. Иван их је позвао: "Надо! Оливера! Шта радите овде?"*

"Уписујемо се на факултет. А ви?"

Било је скоро девет сати и ускоро је требало да почне пријемни испит. Иван и Марко су полагали у сали 11, а Нада и Оливера у сали 22. Марку је пала на памет идеја:

"Људи, хајде да се видимо после пријемног испита! Можемо негде на пиће и да анализирамо пријемни испит".

Остали су се сложили:

"Важи! Видећемо се у 12 сати испред факултета. Срећно, Иване! Срећно, Марко!"

"Такође!"

ИНСТРУМЕНТАЛ

1.
1 в)
2 а)
3 б)
4 в)

2.
а) Где седе људи? За столом.
Где се налази торба? Под столом.
Слон је у првом плану, а где се налази птица? Над слоном.
А лишће? Под слоном.

3.
а) својим пријатељима
б) оловком фломастером

в) Миланом левом руком десном руком
г) понедељком петком суботом недељом
д) нама
ђ) Васином улицом
е) својим пријатељима аутобусом

4.

а) Иван и Марко су на Калемегдану. Пред њима је Нови Београд, а под њима је ушће Саве у Дунав. Над њима је летело јато птица.

б) Напољу је падала киша, па је на улици било само неколико људи: један мушкарац са великим кишобраном, једна жена са капом на глави и неколико деце са кабаницама. Међу њима се налазила и једна жена са великом торбом у руци. Она није имала кишобран, па је над главом држала новине.

в) Марија се враћала кући са факултета. Окренула се и приметила да за њом иде неко маче. Пришла је мачету и нагнула се над њега. Док је била нагнута над њим, оно је почело да мјауче и Маријаје одлучила да га понесе. Кући се вратила са мачетом у руци.

5. Ову вежбу урадите тако што ћете сами формирати реченице, али је битно да задате речи буду у инструменталу:

а) ...факултетом...
б) ...средом...
в) ...руком...
г) ...нама...
д) ...страхом...

ЛОКАТИВ

1.

1 а)

2 в)

3 б)

4 а)

2.

а) на глави у врећи на зиду по поду

б) о картама о тенису о дипломи о филму

3.

а) центру
б) периферији
а) Атини Лондону
г) торби
д) факултету
ђ) неком бољем времену
е) тротоару гаражи
ж) целом факултету
з) школи њој
и) хотелу Славији

4.

Марија и Никола се усељавају у нови стан. Стан је прилично велик: има дугачак ходник, са леве стране су три собе, насупрот њима - са десне стране ходника је велико купатило, кухиња и дневна соба. Дуж ходника су плакари. У дневној соби и у соби насупрот ње су терасе. О зидовима тераса су обешене жардињере за цвеће, што се Марији јако допало јер вопи цвеће. У собама су велики прозори са пуно светла. Никола је одмах изабрао једну собу и рекао да ће у њој бити писаћи сто. То ће бити његова радна соба и у њу ће ставити све своје књиге. Одлучили су да у собу поред Николине радне ставе брачни кревет и да то буде спаваћа соба. Поред ње ће бити дечија соба са пуно играчака по полицама.

Марија се највише обрадовала великој кухињи: по зидовима су били окачени кухињски елементи, а испод њих радни елементи. По полу кухиње су плочице. Купатило је намештено по европским стандардима: велика када, туш-кабина, лавабо и WC шоља. Још једна лепа ствар у овом стану је интерфон који се налази при улазним вратима. И Николи и Марији се допао нови стан.

Распознал и отредактировал отсканированные страницы – yakovlev-sergio@mail.ru

ВЕЖБА I

1. Погледајте слику и одговорите на питања:

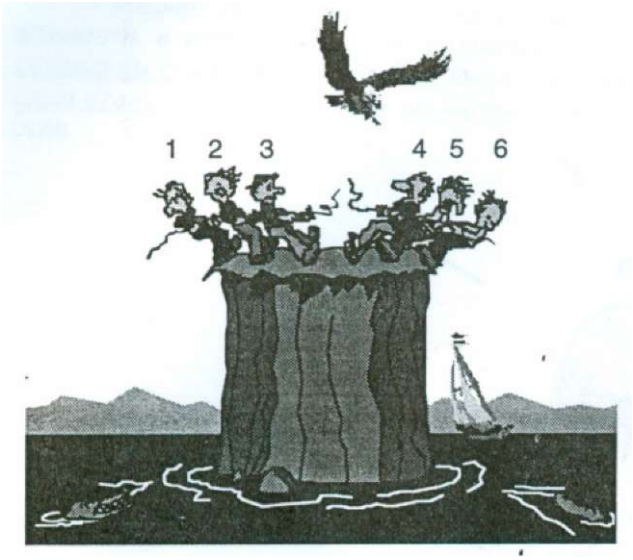

а) Где се налазе људи?.....

б) Шта држе људи у рукама?.....

в) Где се налази особа 2?.....

г) Где гледа особа 6? .....

д) Где се налазе крокодили и морски пси? .....

ђ) Кога гледају крокодили?.....

е) Где се налази птица?..... .....

ж) Где се налази брод? .....

2. Допуните реченице речима из заграде у одговарајућем падежу:

а) Често мислим о .....(прошло лето).

б) Иван станује у .....(солитер) на .....(Нови Београд).

в) Марија увек путује ..... (аутобус).

г) ..... (субота и недеља) студенти немају ..... (часови) на факултету.

д) Јуче сам ишла у .....(град) и купила .....(нове ципеле).

ђ) .....(Милан) сам добила ..... (цвеће) за рођендан.

е) Она сваке суботе иде у ..... (позориште) са ..... (пријатељи).

ж) Ненад је вратио .....(књига) ..... (Јован).

з) ..... (Јован), врати се назад!

и) Сви прозори у..... (наша кућа) су отворени.

3. Од следећих речи направите реченице водећи рачуна о падежним облицима речи:

а) Немања, у, ићи, школа, подне, пре.

.....

б) Бити, мој, покварен, телевизор.

.....

в) Књига, она, прочитати, дан, два, за.

.....

г) Певати, хор, они, у.

.....

д) Слободно, немати, време, ја, пуно.

.....

ђ) Берлин, Београд, од, лутовати, ми, сат, дванаест, до,

.....

е) У, моји, сви, бити, Југославија, пријатељи.

.....

ж) Испред, он, чекати, факултет, друг.

.....

з) Падати, а, ја, киша, кишобран, немати.

.....

и) Она, од, ићи, стан, факултет, до, пешке, минути, петнаест.

.....

4. Одговорите на постављена питања:

а) Колико падежа има српски језик?.....

б) Како се зове падеж којим се идентификују људи, предмети, појаве итд?.....

в) Коју функцију у реченици имају речи у акузативу без предлога? .....

г) У којим падежима именица <u>пријатељ</u> има наставак <u>-а</u> ? ....

д) Како се зове падеж којим означавамо друштво или средство? .....

5. Напишите антонимну предлошко падежну синтагму као што је у првом примеру:

а) испод стола - <u>изнад стола</u>

б) испред нас - .....

в) далеко од града - .....

г) поред мене - .....

д) (идем) у Београд - .....

ђ) (улазим) у кућу - .....

е) под сто - .....

ж) (идем) ка кући - .....
з) низ степенице - .....

6. Одредите функцију подвученог дела реченице:

а) Волим да гледам <u>овакве филмове</u> .....
б) <u>Средом и петком</u> идемо на рекреацију .....
в) На аутобуској станици увек има <u>пуно људи</u> .....
г) <u>Деца</u> су се играла у парку..... .....
д) Овог лета идемо <u>на море</u> ....
ђ) Вечерас идем у град <u>са другарицом</u>.....
е) Она пише <u>левом руком</u> (Она је леворука) .....
ж) Милан пише <u>обичном оловком</u>..... .....
з) <u>Пријатељи</u> нам долазе на вечеру.....
и) Седела је на фотељи и гледала <u>кроз прозор</u>,.....

7. Из текста издвојте само оне предлошко-падежне синтагме које означавју место (правац, простор):

Страхиња и Сања су пошли на излет у шуму. После напорног пешачења сели су на траву да се осморе и да једу. Недалеко од њих запевао је славуј. Уживали су у његовом певању. Заборавили су и на доручак. Певање је престало. Страхиња и Сања су наставили са јелом. После доручка Сања је узела отпатке, завила у новине и ставила у торбу.

"Зашто то скупљаш? Баци у оближњу њиву. Сами смо, нико неће видети".

"Срамота је пред славујем", тихо је одговорила Сања.

Из "Веселе свеске"

8. Следеће реченице допуните предлозима (неки примери имају више решења):

а) Лево .....прозора се налази полица.....књиге.
б) Погледао сам..... прозор и видео да пада киша.
в) Вечерас Марија прави журку..... своје пријатеље.
г) .....улици је било пуно људи..... кишобраном ..... руци.
д) Иван је стајао.....мосту и гледао пецароше..... моста.
ђ) Мука ми је .....брзе вожње.
е) Немања је сваке недеље ишао на утакмицу.....својим татом.
ж) Руке је држао..... .....џеповима.
з) .....креветом је било пуно новина, а .....ормара неколико књига.
и) .....пута школе се налазила пекара ..... одличним кифлама.
ј) Потрчала је .....аутобуској станици и утрчала .....аутобус.

9. Завршите започете реченице тако што ћете додати предлошко-падежне синтагме по вашем избору:

а) Сада седим .....
б) Моја торба се налази ..... а књиге су ми .....
в) Плафон је..... а под је .....
г) Мој новчаник се налази.....
д) Оловку држим .....
ђ) Ноге ми се налазе ....., а руке .....
ж) Да бих видео колико је сати, морам да погледам .....
з) Прозор се налази лево ....а врата су.....

10. Препишите текст и исправите погрешно написане падежне облике речи:

Невена је изашла из кућа и закључала вратима. Ушла је у лифту и притиснула дугме за приземља. Изашла је из лифт и пожурила на тролејбуска станица. Ушла је у тролејбусу и после двадесет минути стигла у центра града. На тргом се налазила једна добра парфимерија и Невена је ушла у она. Хтела је да купи неки леп парфем мајком за рођендану. Пробала је многи парфеми и изабрала једног дискретног цветног парфема. Била је сигурна да ће се парфем допасти мајка, која није волела ништа екстравантно. Замолила је продавачици да јој замота парфему, захвалила се и изашла из радња.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ВЕЖБА II

1. Допуни реченице одговарајућим речима из заграде:

а) Сутра путујем у .....(Турска) преко ..... (Бугарска).
б) Волим да једем.....(врућ хлеб).
в) Чекам у..... (ред) да купим карте за ..... (биоскоп).
г) Молим Вас, дајте ми један ..... (хлеб) и два ..... (млеко).
д) Говорите брзо, немам пуно.....(време).
ђ) Утрчао сам у ..... (воз) у ..... (последњи тренутак).
е) Марија је позвала..... (Јована) .....(телефон).
ж) Обукао је..... .....(капут) и око ..... (врат) ставио шал.
з) Јуче сам срео.....(друг) из ..... (детињство).
и) Они често иду пешке од..... (студентски дом) до .....(факултет).
ј) Испод..... (моја тераса) се налази парк.

2. Напишите синонимну предлошко-падежну синтагму као што је у првом примеру:

а) под сто - <u>испод стола</u>
б) пред прозором - .....
в) крај мене -.....
г) са леве стране куће -.....
д) ка тргу -.....
ђ) над сто -.....
е) надомак куће - .....

3. Из текста издвојте предлошко-падежне синтагме које су у генитиву:

Човек који седи поред мене је мој познаник и пријатељ кога нисам видео већ пет-шест година. Зове се Макс Левенфелд, лекар је и син оца лекара. Отац му је као млад лекар напустио Беч и дошао у Сарајево где је стекао велику праксу. Пореклом су Јевреји, али већ одавно покрштени. Мајка му је родом из Трста, кћерка италијанске баронице и аустријског официра. Њеног стаса, хода и одевања сећају се две генерације Сарајлија. Заједно смо ишли у сарајевску гимназију, само што је он био три године испред мене, што у тим годинама значи много.

И. Андрић "Јеврејске приче" (адаптирано)

.....
.....
.....
.....

4. Погледајте слике и одговорите на питања:

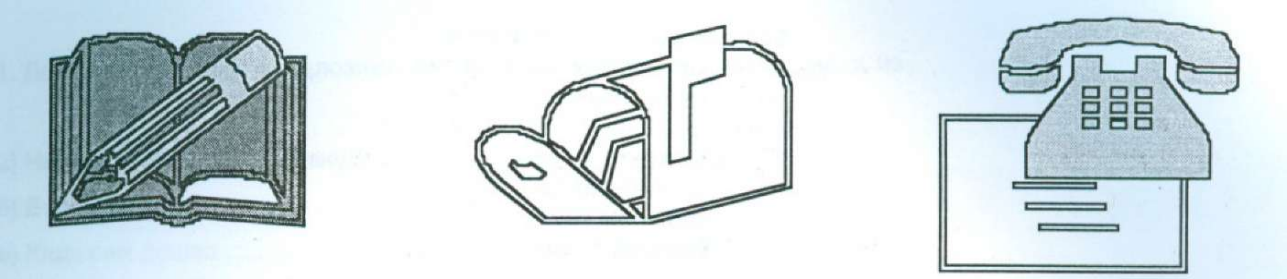

Где се налази оловка? Где се налазе писма? Где се налази телефон?
Где се налази књига? Где се налази писмо?

5. Напишите реченице користећи дате падежне синтагме као у примеру а):

а) у позориште - Волим да идем у позориште.
б) на прозору -.....
в) под дрветом -..... .....
г) са братом -.....
д) од брата -.....
ђ) теби - .....
е) из џепа -.....
ж) око фонтане -..... .....
з) близу зоолошког врта -..... .....
и) плаве косе -.....
ј) добру књигу-.....

6. Следеће реченице допуните предлозима (неки примери имају више решења):

а) .....торбе смо извадили оловке и свеске и ставили их .....сто.
б) .....болести нисам отишао на факултет.
в) Моја сестра увек спава ....стомаку.
г) Ја станујем на првом спрату..... мене је приземње, а ..... мене је други спрат.
д) .....врата је носила огрлицу, а ....ушима минђуше.
ђ) Сваке зиме идемо ....планину. Прошле зиме смо били ... .Тари.
е) Увек је носила неку књигу..... собом.
ж) Цео час смо причали..... .....времену.
з) Рекла сам Сањи да ме сачека..... .....факултета.
и) Не знам шта ћу радити..... .....старим књигама.

7. Из следеће песме издвојте предлошко-падежне синтагме које означавају време:

Београд има балконе цветне
да те улепшан сваког дана сретне,
мостове има будне по ноћи
у свако доба да можеш доћи.
Да ти руке пружи,
да ти срце да,
једини на свету
Београд то зна.

Б. Нешић "Београд нас зове'

8. Одредите реченичну функцију подвученог дела реченице:

а) Лука највише воли да гледа <u>цртане филмове</u>.....

б) Бојан и Милош <u>у слободно време</u> играју кошарку испред зграде.....

в) За вечеру немамо <u>ни мало хлеба</u>.....

г) <u>На писаћем столу</u> је увек много књига, папира и оловака.....

д) Иако не познајем град, <u>без проблема</u> сам нашао твоју адресу..... .....

ђ) Сви су ми дошли у посету <u>осим брата</u> који је на путу.....

е) <u>Временом</u> смо се сви навикли на новог професора.....

ж) <u>Због лошег времена</u> никог није било на улици ....

9. Поставите питања за следеће реченице тако да подвучени делови представљају одговор као у примеру а):

а) Марко летује <u>са пријатељима</u>. С ким летује Марко?

б) <u>Лука</u> игра фудбал..... .....

в) Сутра ћу ићи у посету <u>пријатељици</u>..... .....

г) На путу до Црне Горе има пуно <u>тунела</u>.....

Д) <u>Око главе</u> је везала мараму .....

ђ) Марија гледа <u>кроз прозор</u> .....

е) Ово писмо је <u>за тебе</u>.....

ж) Кључеве је увек носио у џепу.....

з) Налисаћу <u>родитељима</u> писмо чим стигнем у хотел ....

и) Овај аутобус вози <u>према центру</u> .....

ВЕЖБА III

1. Допуните реченице предлозима: по, о, са, за, пред, изнад, испод, на, у, из

а) Чекаћу те .... факултетом.
б) Волим да идем..... биоскоп.
в) Када сам дошао ....продавнице.....столу сам нашао писмо.
г) За време распуста путоваће ....Југославији.
д) Често размишљам..... својој породици.
ђ) У углу учионице се налази орман ....књиге.
е) Била је то лепа кућа .....великим двориштем.
ж) .....нас је плафон, а.....нас је под.

2. Ставите речи из заграде у одговарајући падеж:

а) Старац нам је причао о .....(прошла времена).
б) Од .....(шта) је то направљено?
в) Дајте .....(ја) килограм поморанџи.
г) Марко је мало пре изашао из.....(кућа).
д) Немам ја .....(време) за губљење.
ђ) Изађите напоље и сачекајте..... .....(ја).
е) .....(ова улица) се брзо вози.
ж) Маховина увек расте на..... (северна страна) дрвета.
з) Гости нису били задовољни .....(храна) у..... (овај ресторан).
и) Када се упалило зелено светло за ..... (пешаци), прешла је преко .....(улица).

Пажљиво прочитајте следећи текст:

Сандра већ два дана није излазила из собе. За пет дана треба да изађе на испит који јој је услов за упис на трећу годину на факултету. У соби је хаос: књиге, папири, свеске - све се то налази на столу, под столом, на кревету, испод кревета, по столицама. У том хаосу само се Сандра може снаћи. Већ је хвата нервоза. Чини јој се да неће имати довољно времена да спреми све што је потребно за испит. Час је за столом, час шета по соби, час легне на кревет, нигде нема мира. Својим родитељима је рекла да је не узнемиравају и да место ње одговарају на телефонске позиве. Целу прошлу ноћ је учила. Сада је десет сати пре подне и сама је у стану. Уморна је, али зна да мора да учи, иако јој се спава. Родитељи су на послу и рекли су јој да прими неку важну пошиљку коју ће сигурно данас донети поштар. Када је чула звоно на улазним вратима била је сигурна да је поштар и пожурила је да отвори врата. Али...

На вратима је стајала Јелена, њена пријатељица, коју је Сандра најчешће избегавала због досадних прича. А Јелена је била мајстор за дуге приче и, што је врло интересантно, причала је без паузе. Саговорник је могао једино да је слуша и клима главом, али никако и да је прекине. И не поздравивши се са Сандром, Јелена је ушла у кућу и почела:

-Јао Сандра, драга моја, ниси ни свесна колико сам срећна што сам те нашла код куће. Ја просто морам неком да испричам шта ми се синоћ десило, а ти си права особа за то. Ти знаш тако добро да слушаш. Молим те, дај ми мало воде. Јао, толико сам узбуђена да не знам одакле да почнем са причом. Знаш...

Сандра је отишла у кухињу по воду, али је иза себе чула високе тонове своје усплахирене другарице:

- ... да нам *је* Милена причала о свом рођаку који је прошле године отишао у Канаду да би тамо наставио студије медицине. Е, па... Јао, боже, просто не могу да верујем да ми се то догодило. Дакле, он је...

Јелена је направила паузу у својој причи само толико колико је било потребно да попије чашу воде. Сандра ју је увела у своју собу мислећи да ће Јелена, када види онолике књиге схватити да се спрема за испит и скратити своју причу. Јелена је, истина, схватила да Сандра спрема испит, али је сасвим погрешно закључила:

- Ох Сандра, драга, па ти спремаш испит. Баш сам добро дошла да се мало одмориш од толиког учења. Дакле, тај Миленин рођак се пре неколико дана вратио из Канаде и синоћ је правио журку. Позвао је све своје пријатеље. Наравно да је позвао и Милену, а пошто сам ја случајно била код Милене, она ме је повела са собом на ту журку. Јао, Сандра, да си само могла да видиш колико је људи било. Неке сам познавала, али многе од тих људи сам видела први пут. Али кад сам видела Миленииног рођака..., ја... па просто не знам како да ти то кажем. Поздравио се са Миленом и са мном упознао. Ја уопште не знам како сам изговорила своје име, толико... ох боже, и сад ми се зноје дланови кад помислим на то. Ти немаш појма каква је то привлачност. Очи су ми се приковале за њега и цело вече сам...

Сандра је наслонила главу на руке и безуспешно покушавала да, колико-толико, пажљиво слуша шта Јелена прича. Али очи су се саме склапале. Јеленина досадна прича је била тако успављујућа, времена је било тако мало, испит за пет дана...пет дана... Неосетно јој је глава, заједно са рукама, клонула на сто. Тргла се када је зачула звоно на вратима. Буновно је погледала у Јелену која је, изгледа управо завршавала своју причу:

- ... па смо разменили телефоне. Обећао је да ће ми се јавити вечерас, па зато...

Сандра је пошла према вратима да погледа ко је звонио. Сад је то био поштар са важном пошиљком за њене родитеље. За њом је дошла и Јелена, наравно и даље причајући:

- ... да купим нешто ново да обучем. Извини, драга Сандра, што одлазим овако брзо, али имам још много ствари да урадим, а морам да свратим и до Невене и до Марије да и њима испричам ово исто. Свратићу и сутра да ти кажем како је прошло ово вече. Извини још једном што те овако брзо напуштам, али...Јао да си само могла да видиш ...

Сандра је, држећи у руци пошиљку коју јој је дао поштар, затворила врата за Јеленом, не знајући да ли је ова посета била сан или јава, али је била сигурна да се сутра неће поновити.

3. Одговорите на питања на основу претходног текста:

а) За колико дана Сандра полаже испит? .....

б) Где се налазе њене књиге, свеске и папири? .....

в) Где се налазе Сандрини родитељи? .....

г) Кога очекује Сандра да позвони на вратима?... .....

д) Ко први пут звони на вратима?.....

ђ) Шта је Сандра донела Јелени из кухиње? .....

е) Код кога је Јелена ишла на журку? .....

ж) С ким је Јелена ишла на журку?..... ....

з) Кога је Јелена упознала на журци? .....

и) Коме је Јелена хтела да исприча исту причу?. .....

ј) Коме је Сандра други пут отворила врата? .....

4. Из претходног текста издвојте предлошко-падежне синтагме које означавају:

а) време: .....
б) замену: .....
в) узрок: .....
г) начин: .....
д) намену: .....
ђ) циљ .....

5. Допуните реченице:

а) Лето се налази између .....
б) Већ неколико сати путујем према Београду, али велике рекламе показују да сам већ близу .....
в) Највише волим да се возим.....
г) Сваке суботе идемо у .....
д) Пронашла сам изгубљено писмо између .....
ђ) Његов стан је близу .....
е) Обично шетају по.....
ж) Кад је ручак , сви седимо за .....
з) Кинези живе у .....
и) Она студира француски језик на.....

6. Погледајте слику и одговорите на постављена питања:

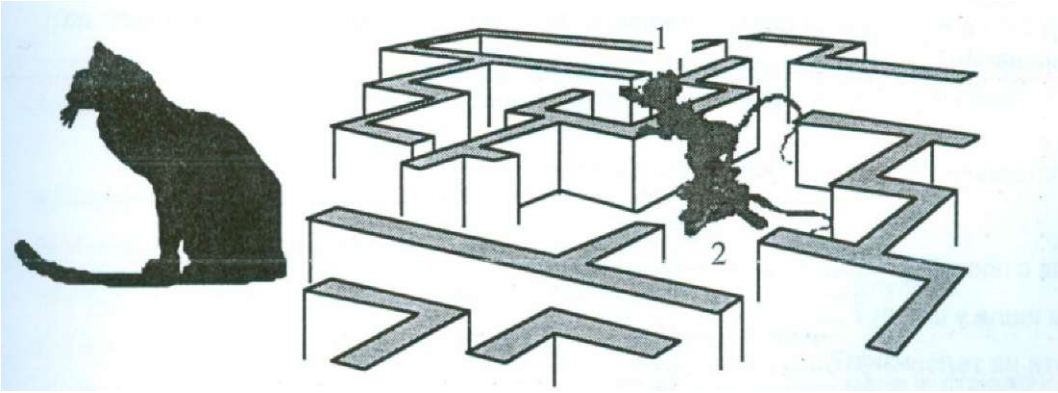

а) Где се налазе мишеви? .....
б) Где стоји миш бр.1?.....
в) Где се налази миш бр. 2 .....
г) Кога гледа миш бр.1?.....
д) Где се налази мачка?.....
ђ) Коме је мачка окренула леђа?

ВЕЖБА IV

Фудбалска утакмица

Вечерас је у нашој кући врло живо: тата је дошао са посла у пола пет, а мама одмах после њега. Старији брат ми је у школи, а млађи нешто претура по својим играчкама. Ја данас нисам ишла у школу због зубобоље, а сада покушавам да прочитам нову лекцију коју су моји другови данас учили у школи. Међутим, не могу да се сконцентришем, пошто је у кући велика гужва. Питате се зашто је гужва. То није ни мени јасно, а ни мојој мами, али тата са нестрпљењем очекује ову вече већ седам дана. Вечерас је на телевизији пренос фудбалске утакмице за светско првенство, а мој тата не пропушта ниједну фудбалску утакмицу, а посебно када игра репрезантација Југославије. Дакле, чим је дошао са посла, скинуо је капут и заједно са торбом бацио га на фотељу. Отворио је новине, наравно спортску страну, и још једном прочитао какве су прогнозе и процене стручњака о вечерашњем успеху "плавих". Нервозно је одложио новине и пожурио у кухињу у којој је мама на брзину спремала ручак, Зазвонио је телефон и он се са пола пута до кухиње вратио у дневну собу:

"Хало?"..."Хеј, Милане, шта има ново?" ..."Наравно да хоћу, а ти?".,"Ма зашто да будеш сам? Дођи код мене. Заједно ћемо навијати!"..."Не брини, немамо никакве госте и неће бити гужва."..."Не, не, Марија нема ништа против. Договорено?"..."Важи, видећемо се вечерас!"

Спустио је слушалицу и поново пошао према кухињи. И овај пут без успеха - опет звони телефон:

"Ало?"... "Перо, како си?"..."Ево, спремам се за вечерас. А ти?"..."Од кад ти је покварен телевизор?"..."Човече, па нећеш због тога да пропустиш утакмицу?!"..."Наравно да можеш, мој телевизор је савршено исправан."..."Ништа не брини, дођи ће и Милан па ће бити баш интересантно. Хајде, дођи!".,."Важи, ћао."

Спустио је слушалицу и окренуо се око себе, заборавивши шта је пре овога хтео да уради. Сетио се: "Ах, да, у кухињу да види са Маријом да ли..." Опет звоно, али овај пут на вратима. Скоро трчећи је дошао до улазних врата, отворио их и угледао свог старијег сина међу гомилом младића, његових другова из разреда:

"Тата, дошли смо на утакмицу! Пали телевизор! Новинари и играчи су почели да дају своје изјаве пред ову утакмицу!"

Момци су брзо ушли у дневну собу и заузели сва места за седење. Тата је кренуо у кухињу и овај пут успео да дође до маме, која је баш постављала сто за ручак:

"Марија, хтео сам да те питам..."

Мама га је прекинула у пола речи:

"Дејане, ништа ме не питај већ пожури у продавницу да купиш свеће. На радију су управо јавили да ће цео овај крај града бити искључен из електричне мреже због неког великог квара у електричном систему... Дејане, шта ти је? Дејане! Ивана, зови хитну помоћ тати је лоше!"

Устала сам од стола и пожурила према телефону. Мислим да је мама ову вест требало да каже тати на другачији начин.

1. Одговорите на постављена питања на основу претходног текста:

а) Када је мама дошла с посла?..... .....
б) Зашто данас нисам ишла у школу?.....
в) Шта ће вечерас бити на телевизији?.....
г) Где је тата прочитао прогнозе стручњака о утакмици? .....
д) С ким је тата први пут разговарао телефоном?.....
ђ) Коме је тата отворио врата?.....
е) Зашто ће нестати струје у овом делу града?.....

2. Из текста издвојте све предлошко-падежне синтагме које означавају:

а) место: .....
.....
.....
.....
.....
.....
б) време: .....
.....
в) друштво: .....
.....
г) начин: ....
.....
д) узрок: .....
.....

3. У претходном тексту пронађите речи у следећим падежима и испишите их:

а) у вокативу: .....
.....
б) у инструменталу:.....
.....

в) у номинативу: ....
.....
.....
.....
.....

4. Допишите предлоге у следећим реченицама (неки примери имају више решења):

а) Сви су спавали, па је Марко ушао у собу, полако .....прстима.
б) Никола ми је оставио поруку ....столу.
в) Деца су трчала..... парку, а људи су седели .....клупама.
г) Ушао сам..... .....прозор пошто су врата била закључана.
д) Чекао сам..... ...шаптером да уплатим новац.....мене је стајало још троје људи.
ђ) Морам да идем .....зубара. Већ две ноћи не могу да спавам .... зубобоље.
е) Зоран је изашао .....кође и полако затворио врата .....собом.
ж) Ретко пишем писма .. ..пријатељима најчешће контактирам телефоном.
з) Купила сам нову лампу и ставила сам је.....комоде и полице ....књиге.
и) ..... Нове године смо окитили јелку и купили намирнице.....свечану вечеру.
ј) Мој отац до посла иде пет минута пешке зато што му је канцеларија ....куће.

а) Уз који падеж се користе предлози *испред, изнад, испод, иза?* .....

б) Које значење имају наведени предлози?.....

в) Који падеж увек користи предлоге? .....

г) Који падеж никад не користи предлоге? .....

д) Уз који падеж се користи највише предлога? .....

ђ) Наведите предлоге са значењем узрока:.....

6. Допуните реченице именицама, заменицама или именичким синтагмама у одговарајућем падежу:

а) Милан је славио ..... (рођендан) и позвао је ..... (сви своји пријатељи).

б) Ненад је путовао ..... (аутобус). Поред.....(он) је седела једна старија жена са .....(велики шешир) на .....(глава).

в) Пуно .....(време) ми је требало да напишем.....(ово писмо).

г) Продавнице у ..... (центар града) се затварају у девет сати, а на .....(периферија) у осам сати.

д) Невена највише воли..... ..(отац) и..... .....(он) све верује.

ђ) Сутра ће се венчати Дејан и Снежана. Они су ..... (сви своји пријатељи) послали позивнице за венчање.

е) Иван је дуго читао..... (књига) и заспао је после.....(поноћ).

ж) Дуго је размишљала о.....(књига) коју је управо прочитала.

з) Близу ..... (факултет) се налази пекара и много ..... (студенти) тамо купује ..... (доручак).

и) Купили су.....(нова кућа) у ..... (стари део града).

7. Погледајте слику, допуните реченице и одговорите на постављена питања

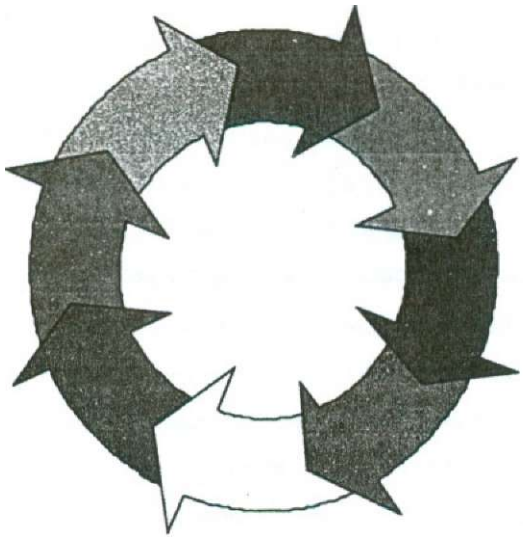

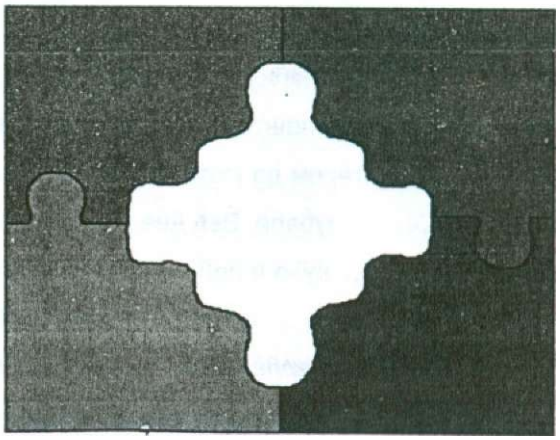

а) Жута стрелица се налази _____ розе и зелене.

б) Црвена стрелица се налази _____ плаве, а _____зелене.
в) Зелена стрелица се налази _____ розе, а _____плавој.
г) Између којих слагалица се налази љубичаста слагалица?
д) Која се слагалица налази десно од зелене слагалице?
ђ) Где се налази жута слагалица?
е) Која слагалица се налази насупрот плавој слагалици?

8. У следећим реченицама недостаје (прави) објекат. Допишите га.

а) Доручковао сам ..... и мало .....
б) Због јаког сунца, сви људи на плажи су имали .....
в) Покварио ми се стари телевизор, па сам купио .....
г) Питала је .....да ли може да јој посуди неколико .....
д) Пожури, чекаћу .....пред биоскопом .
ђ) Ненад је продао .....својих родитеља.
е) Волим да слушам ....
ж) Синоћ смо били у биоскопу и гледали смо.. .....
з) Иван је упознао.....који ће му ове године предавати на факултету.
и) Не могу да се истуширам зато што нема .....

ВЕЖБА V

1. Прочитајте реченице и одговорите на питања, водећи рачуна о задатом почетку одговора:

а) Данас је лоше време јер цео дан пада киша. Зашто је данас лоше време?
Због .....

б) На столу се налазе лампа и компјутер. Где се налази лампа?
Поред .....

в) Матија је одгледао филм и вратио се кући. Када се Матија вратио кући?
После ....

г) Седели смо једно поред другога: Никола, Сања и ја. Где је седела Сања?
Између .....

д) Марија је угледала мајку и потрчала јој у сусрет. Куда је потрчала Марија?
Према.....

ђ) Горан и Немања су стајали и причали. Милош је стао између њих. Где је стајао Горан?
Лево од.....

е) Петар и Иван су трчали шумом и шутирали лишће. Куда су трчали Петар и Иван?
Кроз..... .....

ж) У граду не ради ни једна продавница зато што је данас празник. Зашто не ради ни једна продавница у граду?
Због .....

з) Сви смо једва чекали да се заврше часови и да почне распуст. Шта смо сви чекали?
Крај..... и почетак .....

и) Јуче је отворена нова продавница недалеко од моје куће. Где је отворена нова продавница?
Близу .....

2. Допуните реченице задатим речима у одговарајућем падежу:

а) Зора иде сваки дан на ..... (пијаца), која се налази недалеко од ..... (њена кућа).
б) Мој пријатељ има .... (велика библиотека) у ..... (радна соба).
в) Ја волим ..... (добра музика) и радо ..... (она) слушам.
г) Од ..... (Београд) до..... (Ниш) се путује око 3 ..... (сат).
д) Онаје из..... (Кореја), а њен муж из..... (Јапан).
ђ) Ми имамо ..... (једна велика фотеља). Мој тата увек седи у..... (та велика фотеља).
е) Цео дан смо причали са ..... (Мира) о ..... (Ивана).
ж) Игор долази сутра из ..... (Америка), али већ прекосутра путује у ..... (Немачка).
з) Новак чека..... (Милан) испред ..... (позориште).
и) У ..... (овај ресторан) увек имају..... (добра храна).

3. Саставите реченице од следећих речи:

а) Једну, Хелена, књигу, чита, лепу.
б) Сваког, Марији, писмо, месеца, ја, пишем, једно, по.
в) Два, пре, ја, прву, факултета, дана, годину, завршио сам,
г) Иван, нову, и, стан, кухињу, Зора, купили су, за, нови.
д) Већ, испит, три, полажем, овај, пута.
ђ) Пре, студенти, учионицу, у, професора, ушли су.
е) И, са, канцеларије, ходника, леве, стране, десне, налазиле су се.

4. Родио сам се у једној старој кућици, у близини београдске Саборне цркве. Та је кућица касније срушена и место ње се сад налази велика палата Народне банке, тако да су данас банчини трезори тачно тамо где је била соба у којој сам се ја родио.

Родио сам се око поноћи, па се према томе не би могло у биографији рећи: "Он је угледао светлост дана 8. октобра 1864. године", већ: "Он је угледао светлост свеће 8. октобра 1864, године".

Одмах по рођењу, но без мојег учешћа и кривице, направио сам збрку у кући, Бабица, која је бдела крај постеље моје мајке, крепећи се румом, објавила је да је дете које се родило женско.

Можете мислити како смо се сви у кући изненадили, када смо сутрадан, још рано ујутро, сазнали да сам мушко. Бабица се због своје грешке извињавала слабим светлом које је прошле ноћи било у кући; оцу је годила ова исправка, а ја сам се уствари љутио на бабицу што забада свуда свој нос па ми је открила прави пол, уверен да би за мене много боље било да сам остао женско. Пошто сам данас плодан писац, вероватно бих био и плодна жена, па бих досад већ имао комплетно издање својих целокупних дела, док их овако, као писац, још немам.

Бранислав Нушић, "Аутобиографија" (адаптирано)

Прочитајте пажљиво текст и из њега издвојите предлошко-падежне синтагме које означавају:

а) место: ....
.....
б) време: .....
.....
в) изузимање: .....
г) узрок: .....
д) замену: .....

5. Из горе написаног текста издвојте све речи:

а) у акузативу:
.....
.....
б) у инструменталу:
.....
.....
в) у генитиву:
.....
.....

6. Одредите функцију подвученог дела реченице:

а) Горан и Милош се шетају <u>улицом</u> .....
б) <u>Ми</u> смо посетили болесну другарицу .....
в) <u>Због невремена</u> смо остали код куће .....
г) Дај ми, молим те, <u>мало воде</u> ....
д) Онај голф је прошао <u>кроз црвено светло</u> на семафору .....
ђ) Ишла сам у Мађарску <u>преко викенда</u> .....
е) Ивана је срела Сашу <u>надомак факултета</u> ....
ж) <u>Маријини родитељи</u> су се вратили после поноћи .....
з) <u>Суботом и недељом</u> смо сви код куће ....
и) Ових дана немам <u>пуно слободног времена</u> .....

7. Препишите текст и исправите погрешно написане предлоге испред правилно написаних падежних облика у тексту:

Пре него што је ушао кроз учионицу, професор је погледао <u>испод</u> ходнику да ли има студената. Ходник је био празан, сви студенти су били иза учионици. Седели су <u>преко</u> клупама и разговарали. Престали су да причају када је ушао професор. Пожелео им је добар дан и сео у сто. Почео је да разговара 2 студентима са лекцији коју су учили прошлог часа. Студенти су одговарали <u>око</u> професорова питања и питали га оно што нису разумели. Причали су на српском језику и професор је био задовољан њиховим знањем. Затим су радили писмене вежбе. Студенти су долазили <u>испод</u> табле и писали реченице које им је диктирао професор. После тога су читали текстове око књиге и препричавали оно што су прочитали. Када су погледали <u>пред</u> сат, видели су да је час већ прошао. Професор је покупио своје папире <u>изнад</u> стола, поздравио студенте и изашао у учионице. Студенти су такође изашли и пошли уз степенице са првог спрата у приземље. <u>Пред</u> куће ће морати доста да раде јер треба да припреме нову лекцију иза сутра.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

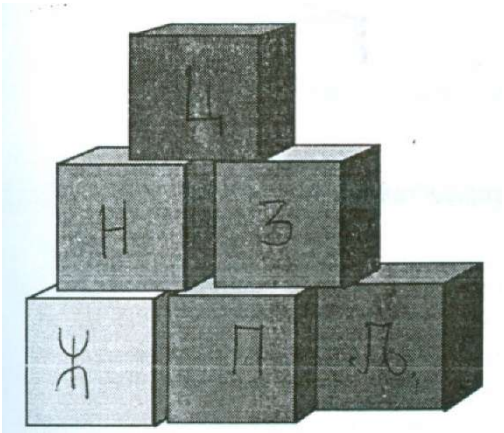

8. Погледајте слику и одговорите на захтеве:

а) Плава коцка се налази између..... и .....

б) Жута коцка се налази испод .....

в) Љубичаста коцка се налази десно од ....

г) Зелена коцка се налази на ..... и.....

д) Наранџаста коцка је на..... а испод .....

ђ) Црвена коцка је изнад..... и.....

е) Црвена коцка је на ..... и.....

ВЕЖБА VI

Нема веће равнице у Србији од Мачве. Она се протеже од Мишара до Дрине и од највишег врха Црне планине па до Саве... То је простор од дванаест сати хода,

Можеш у дугом дану ходати по Мачви, а нећеш видети ни једног брежуљка - све је равно као тепсија. Замори се поглед путников гледајући једно те исто: њиву, пашњак, њиву, пашњак, и ништа више, Или, путник уђе у село. Ту види кућицу до кућице; уз кућу стају, иза стаје бунар, иза бунара воћке... Најпре га то обрадује, али мало по мало та му једноличност досади, он сагиње главу и постаје зловољан...

Таква је Мачва данас. Па и поред свега тога, она је лепа, дивна!

Све што се у њу баци, донесе богат плод. Лепа су њена поља кад озелене, а још лепша кад се све позлати... Она вам је као тајна; не може свако да је упозна... Ко хоће да зна њене дражи и њене лепоте, тај мора живети у њој. А ко живи у њој, тај је лако не оставља, или, ако је баш мора оставити, никад је не заборавља.

Јанко Веселиновић "Мачва" (адаптирано)

1. Из горњег текста издвојте све предлошко-падежне облике које означавају место (простор) и разврстајте их по падежима:

генитив	акузатив	локатив
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. Одговорите на постављена питања која се односе на горњи текст:

а) Која је највећа равница у Србији? ....

б) Одакле докле се протеже Мачва? ....

в) Чега нема у Мачви? ....

г) Од чега се састоји Мачва? ....

д) Где путник може да види куће, воћке, бунаре и стаје? ....

ђ) Шта је лепо кад озелени? . ...

е) Шта није лако оставити и заборавити? ....

3. Допуните реченице речима из заграде у одговарајућем падежу:

а) Затворила сам ....јер је у .....било хладно.

(прозор) (соба)

б) Возач је сачекао да.....уђу у .....па је затворио .....
(путници) (аутобус) (врата)

в) Дошли смо на ..... Сви смо сели за .....у .. ..
(Марков рођендан) (сто) (средина собе)

г) Покушали смо да прођемо кроз ..... али нисмо успели јер је било пуно
(аутобуска станица).
.....
(путници)

д) Мој пријатељ је изгубио.....али га је након два .....нашао у
(пасош) (дан)
.....
(полицијска станица)

ђ) Заборавио сам ..... Вратио сам се .....и нашао .....
(свеска) (кућа) (она)
на .....
(писаћи сто)

е) Утрчала сам у ..... и видела ....
(кућа) (свој стари пријатељ)
Седео је на .... и читао.....
(фотеља) (моја нова књига)

ж) Спавала сам целе ноћи на.....а кад је зазвонио сат, скочила сам из
(стара фотеља)
.....
(та фотеља)

з) Добио сам од.....Пише да ће у.....
(пријатељ) (писмо) (јануар)
доћи у.....
(Југославија)

и) Мислио сам да су ме сви заборавили. Али, уочи ..... сам добио много
(Нова година)
.....
(поклони)

ј) Свако јутро путујем од .....до .....и увек стигнем у девет .....
(кућа) (факултет) (сат)

4. Напишите антонимне предлошко-падежне синтагме, као у примеру а): (неки примери имају више решења)

а) Ставио је књигу *испод* стола, - Ставио је књигу *изнад стола.*
б) Милош стоји *испред Светлане.* - .....
в) Телевизор је *на полици.* - ....
г) Ја станујем далеко *од* факултета.....

д) Марија је *изван куће*.....

ђ) Мрав иде *низ дрво*.....

е) Кола су се зауставила *пред кућом*.....

ж) Ставила је лед у *чашу.* Извадила је .....

з) Идем *ка граду*.....

и) Игорово седиште је *близу прозора*.....

5. Одговорите на постављена питања:

а) Основна значења генитива без предлога су:

.....

б) Која је основна функција акузатива без предлога?

.....

в) Који падеж користи најмање предлога?

.....

г) Који предлози се користе са акузативом и инструменталом?

.....

д) Наведите предлоге за изузимање:

.....

ђ) Који предлог има значење заједнице и уз који падеж се користи?

.....

6. У следећиим реченицама недостаје предлошко-падежна (предлошко-именска) одредба за место. Допишите је по вашем избору:

а) Покуцала сам ....и ушла.....

б) Пуно деце се играло.....

в) Вратио сам се ..... после десет дана одмора у Грчкој.

г) Када се упалило зелено светло, прешли смо .....

д) Сваки дан ми је телефонирао ....

ђ) Моје књиге се налазе .....

е) Паркирао је кола .....

ж) ..... сам нашла изгубљено маче.

з) Упалио је лампу .... и сео .....

и) ..... је било пуно цвећа.

7. У следећиим реченицама недостаје именска (без предлога) одредба за место, узрок, намену, средство и прави или неправи објекат. Допишите их по вашем избору:

а) Цео дан смо шетали ....
б) Обрадовала се ... .
в) Све своје књиге је поклонила .....
г) Не смем да идем у шуму јер се бојим .....
д) Ово је кућа .....
ђ) Од Кореје до Мађарске смо путовали.....а од Мађарске до Југославије .....
.....
е) Идем да купим .....и да га поклоним .....
ж) Руке је опрао ..... и обрисао .....
з) Вечерас нам долазе гости, па сам испекла .....
и) За вечерашњи концерт је обукао .....

8. Пронађите у атласу (географским мапама) карту (мапу) Европе и одговорите на постављена питања:

а) Које земље се на карти налазе око Југославије?

.....

б) Која земља се на карти налази изнад Југославије? (напишите једну земљу)

.....

в) Која земља се налази западно од Југославије?

.....

г) У којем делу Европе се налази Југославија?

.....

д) Где се налази Финска?

.....

ђ) Где се налази Румунија?

.....

е) У којем делу Европе се налази Грчка?

.....

ж) Напишите неколико земаља које су на карти далеко од Југославије:

.....

з) У којој земљи је Београд?

.....

ВЕЖБА VII

1. Допуните реченице одговарајућим предлогом: са, на, у, о, из, од, по, код:

а) Волим да шетам ..... Калемегдану.

б) Овај капут је направљен..... вуне.

в) Спикерка је јавила да воз стиже ..... време.

г) Он живи .....родитељима .....породичној кући.

д) .... овој емисији причају само .... политици.

ђ) Њен отац се сутра враћа.....Рима.

е) .....моста смо гледали реку.

ж) Јутрос сам касно устао и нећу стићи ....време..... .....час.

з) Доћи ћу сутра .....тебе.

и) Киша пада..... петка.

2. Ставите заменице из заграде у одговарајући падеж:

а) Ову књигу сам добио од.....(она).

б) Сваки дан играм фудбал са.....(они)

в) Зоран је потрчао према ..... (он)

г) Махнуо.....(они, енкл.) је кроз прозор.

д) Милена ..... (он, енкл.) је шапнула нешто на ухо.

ђ) Ишла је иза ..... (ја).

е) Милан је стајао близу..... (она).

ж) Мајка се нагнула над ..... (оно).

з) Аутомобил је пун путника. У.....(он) је цела породица Милановић.

и) Професор је ушао у учионицу пре.....(они).

3. Пажљиво прочитајте следећи текст који представља метеоролошку прогнозу:

Метеоролози предвиђају да ће цео дан бити облачан са кишом, у планинама са снегом. Крајем дана и у току ноћи захлађење са суснежицом и снегом и у нижим пределима. Ветар слаб и умерен, јужни и југоисточни. Јутарња температура од 0 до 6, а на *мору око 8. Највиша дневна од 6 до 12, на југу Црне Горе око 14 степени.*

Београд: Облачно са кишом. У току ноћи захлађење са суснежицом и снегом. Ветар слаб и умерен, јужни и југоисточни. Јутарња температура око 5, највиша дневна око 9 степени.

Сутра: Хладније са суснежицом и снегом. Најпре у северним, а затим и у осталим пределима *престанак снега и разведравање. Ветар умерен, северозападни. На Јадрану бура.*

"Политика"

У тексту су, поред номинатива, коришћена још само три падежа. Одредите који су то падежи и испишите све речи које се налазе у тим падежима:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Издвојте из претходног текста (предлошко)падежне синтагме које означавају:

а) време: .....

.....

б) место: ..... .

.....

в) начин: .....

.....

5.

а) Напишите све предлоге који означавају време:

.....

б) Напишите све падеже који користе предлог у:

.....

в) Који падеж се користи уз прилоге за количину (пуно, мало, неколико...)?

.....

г) Која два падежа се користе уз глагол имати?

.....

д) Који падеж користите када неког зовете?

.....

6. Следећи текст је једна народна приповетка. Допуните је одговарајућим падежним облицима речи, водећи рачуна о контексту:

Пошла пчела на поток да пије ..... Слетела је на један .....и почела пити. Пала је у .....и почела се давити. То је видео голуб који се налазио на ..... једног дрвета. Узео је кљуном један листић са ..... и бацио га пчели. Пчела се попела на ..... Крила су јој се осушила и она је одлетела. Сутрадан је дошао ловац у ..... Видео је голуба на ..... и нанишанио пушком на ..... То је видела пчела и слетела ловцу на ..... . Ловац се уплашио да ће га ..... убости. Махнуо је руком. ..... је одлетео.

7. Пажљиво прочитајте реченице и одговорите на питања:

а) Марија је имала температуру и није отишла на факултет. Зашто Марија није отишла на факултет?

Због .....

б) Ненад је отишао у град у 7 сати, а вратио се кући у 11. Где је Ненад био од 7 до 11 сати?

У.....

в) Јеленини родитељи живе у Нишу. Јелена им сваке седмице телефонира. Коме Јелена телефонира сваке седмице?

.....

г) Лево од моје куће је парк, а десно је улица. Где се налази моја кућа?

Између .....

д) Немања и Милош су у позоришту. Немања седи у трећем реду, а Милош у четвртом. Где седи Немања?

Испред .....

ђ) Милена је појела доручак и отишла у школу. Када је Милена отишла у школу?

После .....

е) Петар путује у Рим. Јуче је купио карту за авион. Чиме Петар путује у Рим?

.....

8. Погледајте слику, доврште реченице и одговорите на питања:

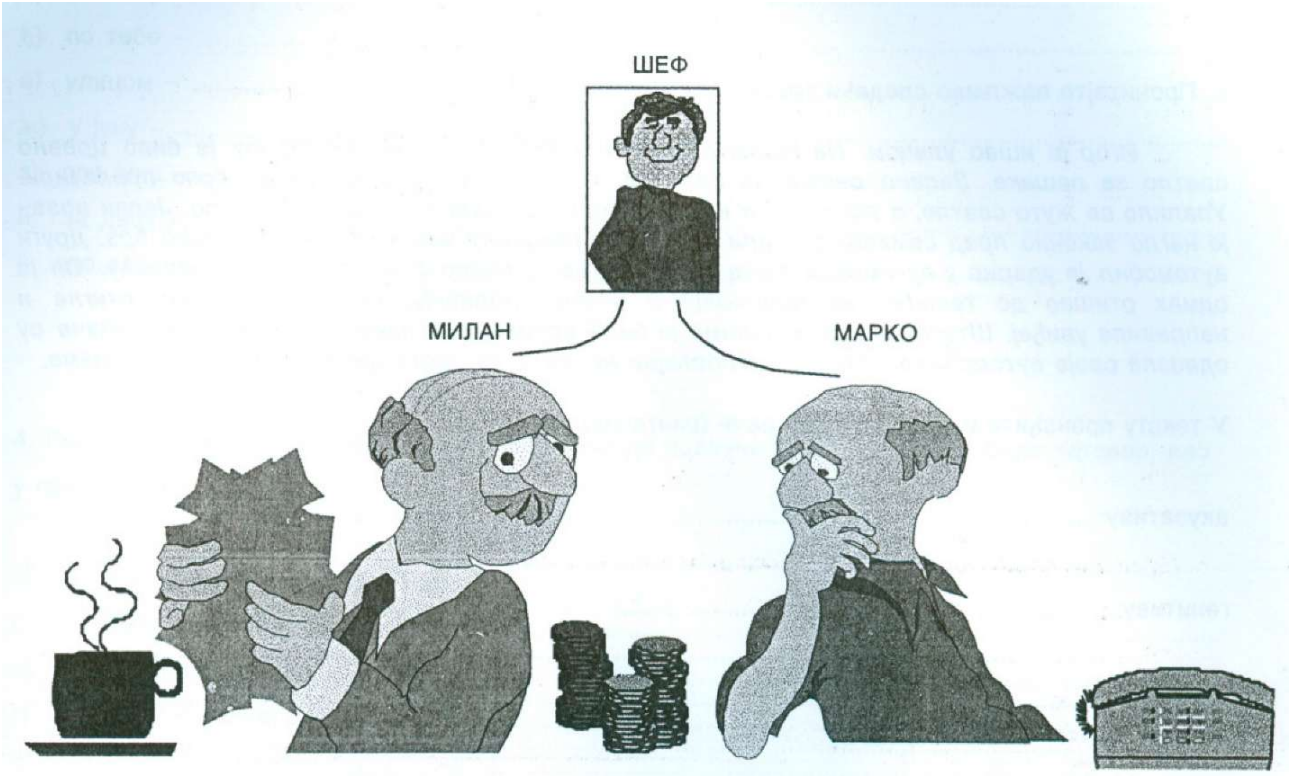

а) Милан и Марко су у.....

б) Милан се окренуо према..... а Марко према.....

в) Милан држи неке папире у.....

г) Марко је ставио руку на.....

д) Марко има на себи..... а Милан ..... и .....

ђ) Марко гледа у.....

е) Они разговарају о.....

ж) Шеф има кравату око..... .....

з) Какве боје је шефова кравата? .....

и) Колико људи се налази на слици? ....

ј) Где се налази телефон?.....

к) Испред кога се налази кафа?.....

л) Између кога се налази новац?

ВЕЖБА VIII

1. Прочитајте пажљиво следећи текст:

Игор је ишао улицом. На једној раскрсници он је стао. На семафору је било црвено светло за пешаке. Зелено светло је било за аутомобиле. Аутомобили су брзо пролазили. Упалило се жуто светло, а после тога на семафору се упалило и црвено светло. Један возач је нагло закочио пред семафором, али возач у аутомобилу иза њега није био тако брз. Други аутомобил је ударио у аутомобил пред собом. Игор је видео ову саобраћајну несрећу. Он је одмах отишао до телефонске говорнице и позвао полицију. Полиција је брзо стигла и направила увиђај. Штета на аутомобилима је била велика, али након пола сата оба возача су одвезла своје аутомобиле. Овакве саобраћајне несреће се често дешавају на раскрсницама.

У тексту пронађите и испишите све речи (синтагме) које су у:

акузативу:.....
.....
генитиву: ....
.....
локативу: ....
.....
инструменталу: .....
.....

2. Допишите предлоге у реченицама које су у вези са претходним текстом:

а) Игор је стао ..... семафора.
б) Није прешао улицу ..... црвеног светла.....семафору.
в) Један аутомобил је нагло стао ..... семафором ..... упаљеним црвеним светлом.
г) ..... овог аутомобила је био други аутомобил који није успео да се заустави.
д) Други аутомобил је ударио.....први аутомобил .....себе.
ђ) Игор је отишао .....телефонску говорницу да позове полицију.
е) Полиција је брзо стигла ..... раскрсницу.
ж) Два полицајца су разговарали ..... возачима..... саобраћајној несрећи.
з) Овакве саобраћајне несреће се често дешавају..... градовима.

3. Напишите реченице користећи синтагме у датом падежном облику, као у примеру а):

а) пред кућом - Ненад је паркирао ауто пред кућом.
б) на посао - .....
в) суботом и недељом - .....

г) уочи рођендана - .....

д) с тобом -.....

ђ) по тебе ....

е) улицом - ....

ж) у јуну - ....

з) пре јуна - .....

и) за децу - .....

ј) око врата - .....

4. Поставите питања за следеће реченице тако да подвучени део реченице буде одговор, као у примеру а):

а) Горан иде <u>кући</u>. Куда иде Горан?

б) Он сваки дан путује <u>аутобусом</u>. .....

в) Често мислим <u>о теби</u> ....

г) Нови и стари Београд спаја <u>мост</u>..... .....

д) Сутра ћу разговарати <u>с Миланом</u> .....

ђ) Видела сам их на аутобуској станици .....

е) Много људи се плаши <u>мрака</u>.....

ж) Ово је кућа <u>мојих</u> пријатеља .....

з) Милан и Горан воле <u>акционе</u> филмове..... .....

и) Радићи су купили <u>велику</u> кућу.....

5. Допуните реченице:

а) Воће и поврће купујем ....

б) Хлеб се прави од ....

в) Чекаћу те пред .....

г) Понедељак је после .....

д) Ово је град са пуно .....

ђ) Вратићу се око . .....

е) Не могу да спавам због.....

ж) Све сам купила осим .....

з) Угасите светло у . .....

и) Ићи ће Марко место .....

6. У следећем тексту допишите предлоге који недостају:

Зашто камила има грбу?

Камилу зову и "пустињска лађа" јер, као што се брод прави тако да савлада све проблеме .....води, и камила је "направљена" тако да живи и прелази огромне даљине ..... пустињи. И док би све остале животиње угинуле ..... глади и жеђи, камиле живе сасвим лепо: оне носе ..... собом потребну храну и воду. Неколико дана ..... поласка ..... дуг пут, камила само једе и пије. Од толике хране њој ..... леђима нарасте грба масти тешка и по педесетак килограма. Та њена грба је, у ствари, прави магацин масти која служи ..... исхрану њеног тела док је..... путу.

Камила има и торбе у облику флаша ..... зидовима стомака. То је магацин ..... воду. Она тако може да путује ..... неколико дана ..... пустиње, ... једног..... другог извора воде, а да не пије. Може још дуже да путује, а да не једе, хранећи се мастима..... грбе.

Али зато .....крају тих дугих путовања, камилина грба промени облик и изгледа као издувана лопта. Тада камили треба дуг одмор.

Да ли знате да је камила један ..... најстаријих човекових помоћника и да је људи ..... Египту користе више ..... 3000 година?

7. Допуните реченице речима из заграде у одговарајућем падежу:

а) Ово је само део ..... (ствар) које сам купио.
б) Иван је дуго лагао ..... (родитељи) да је добар ђак.
в) Марко већ пет ..... (сат) чека пријатеља на .... (аеродром).
г) Зар ниси разумео крај ..... (филм)?
д) Ивана је купила килограм ..... (млевено месо).
ђ) Добро јутро..... (Милан), како си?
е) Волим да шетам ..... (ова улица).
ж) Милан познаје пуно ..... (човек), али нема ..... (прави пријатељ).
з) Професор је рекао ..... (студенти) да ће сутра имати два ..... (час).
и) Милена је дипломирала и родитељи су ..... (она) поклонили пут око ..... (свет).
ј) Да ли ти увек плаћаш .....(чек)?

8. Погледајте слику и одговорите на питања:

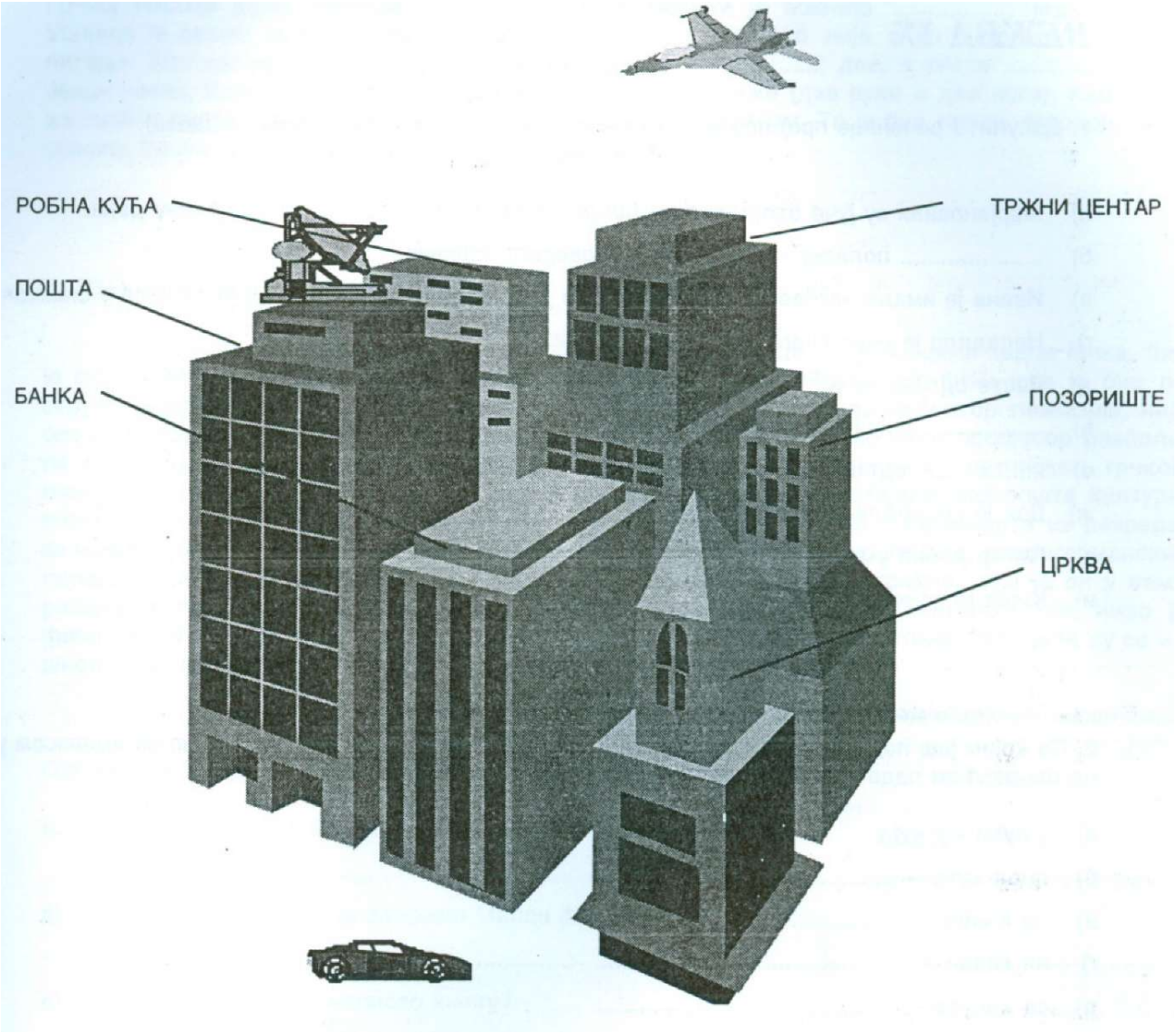

а) Где се налази тржни центар?

Између .....

Иза .....

б) Где се налази банка?

Десно од .....

Испред .....

Између .....

в) Где се налази робна кућа?

Иза .....

г) Где се налази црква?

Испред..... .....

Поред .....

д) Где се налази позориште?

Близу .....и

.....

ђ) Где се налази пошта?

Лево од .....

Испред .....

е) Где се налази антена?

На .....

ж) Где се налази авион?

Изнад .....

з) Где је паркиран аутомобил?

Пред .....

ВЕЖБА IX

1. Допуните реченице предлозима за време (неки примери имају више решења):

а) Марјановићи су јуче отпутовали у Лондон и вратиће се ..... годину дана.
б) ..... поласку су још једном проверили пасоше.
в) Ивана је имала часове на факултету цео дан, а ..... часова је отишла у биоскоп.
г) Нападало је пуно снега .....ноћи.
д) Ласте одлазе на југ .....зиму, а враћају се..... пролеће.
ђ) .....сваког јела Невена пере зубе.
е) ..... одласка на факултет Ивана је спаковала књиге у торбу.
ж) Док је спремала испит, учила је .....јутра..... вечери.
з) Петар је био уморан, па је одмах .....вечере отишао у кревет.
и) Киша је почела да пада ..... поноћи.

2. Са којим још падежима се користе следећи предлози? Напишите их заједно са именицом у одговарајућем падежу, као у примеру а):

а) у кући - <u>у кућу</u>
б) пред кућу - .....
в) по књигу - .....
г) на глави -.....
д) са капута - .....
ђ) међу путнике - .....
е) под руком - .....
ж) над град - .....

3. У следећем тексту недостају предлози. Допишите их:

Шта је то тајна сфинге?

Велика сфинга је стражар ..... египатској пустињи, око 10 километара далеко ..... Каира. Она чува три велике пирамиде ..... Гази. Сфинга је направљена ..... камена са главом човека и телом лава који лежи ..... шапама напред.

Тело је грубо направљено, али је глава детаљно урађена. Очи сфинге су тајанствене и тајну њеног погледа нико није умео да објасни ..... данас. Очи гледају ..... пустиње ..... неким великим поносом.

Фигура је висока преко 20 метара и дуга 63 метра. Верује се да је сфинга стара најмање 5000 година. Зашто је направљена? Једино објашњење се налази .....малој капели, који се налази..... шапа сфинге .....тој капели су два стара египатска краљ написала да је сфинга један ..... облика бога сунца и да она чува гробље ..... пирамиде (пирамида је у центру гробља).

..... Египта сфинга је прешла и ..... друге цивилизације. Тако ..... Грчкој постоји једна легенда ..... сфинги. Сфинга је живела ..... једној стени. Убијала је сваког путника који је прошао ..... ње, ако није знао одговор ..... питање: *Шта иде ујутро..... четири ноге, у подне..... две, а увече..... три?* Један човек, Едип, одговорио јој је да је то човек: дете пуже (две руке и две ноге), кад научи да хода користи две ноге, а кад је стар хода..... штапом. То је био прави одговор, па је сфинга, бесна, скочила ..... стене и умрла.

4. Пажљиво прочитајте следећи текст:

Директор гимназије Милан Јаковљевић, кога су сви људи у Карловцима звали Мика, био је син неког занатлије. Завршио је неки од немачких универзитета. Не знам шта је био по струци, ваљда германист, и писац једне књиге из естетике. Иако, као директор гимназије, није био обавезан да држи часове, нама се чинило да он једва чека да се неки професор разболи, па да он одржи час. Држао је "замене" из свих предмета - француског, латинског, грчког, гимнастике, географије, цртања, али су код Мике сви ти часови постајали спој опште културе, естетике, историје језика и индоевропске компаративне филологије. Кад изађете из разреда, за њим би на табли остајало безброј тајанствених старословенских, грчких, старогерманских корена речи, акцената, суфикса. Од њега нисмо научили ништа конкретно, али је он у нама развио весели и радознали дух према логичној науци. Карловчанин, немачки ђак, имао је фини слух и глас. Певао је у ђачком хору и његов високи тенор и седа глава истицали су се на школским приредбама.

Борислав Михаиловић Михиз *Аутобиографија о другима* (адаптирано)

Одговорите на постављена питања: а) Чији син је био Милан Јаковљевић?

б) Који универзитет је завршио Милан Јаковљевић?

.....

в) О чему је Милан написао књигу?

.....

г) Чега је Милан био директор?

.....

д) Из којих предмета је држао часове (када се разболи неки професор)?

.....

ђ) Шта је Милан спајао на својим часовима?

.....

е) Шта је остајало на табли после његовог часа?

.....

ж) Шта смо научили од њега?

.....

з) Какав је имао слух и глас?

.....

и) Какву је имао главу?

.....

Из претходног текста издвојте:

(предлошко)падежне синтагме (речи) у генитиву:

.....

.....

.....

.....

(предлошко)падежне синтагме (речи) у акузативу:

.....

.....

.....

Погледајте слику и одговорите на питања:

а) Где седе гатара и Милан? .....

б) На чему седе гатара и Милан? .....

в) Где се налази сто? .....

г) Где се налази стаклена кугла? .....

д) Где је гатара ставила руке? .....

ђ) Шта гатара има око главе? .....

е) Где је Милан ставио леву руку .....

ж) О чему размишља гатара? .....

з) На шта мисли Милан? .....

и) у каквом је оделу Милан? .....

7. Допуните реченице речима из заграде у одговарајућем падежу:

а) Сандра је написала писмо ..... (рука), али је адресу написала ..... (писаћа машина).
б) Поред ..... (моја кућа) се налази неколико ..... (продавница).
в) Ово је крај ..... (прича) о .... (моје путовање).
г) Имаш ли ..... (време) за ..... (једна кафа)?
д) Ненад се вратио .....(кућа) .....(ноћни аутобус).
ђ) Марија је изашла из .... (кућа) пре ..... (мрак).
е) Свако јутро пре ..... (доручак) Тамара попије ..... (бела кафа).
ж) Милош је саветовао ..... (Сандра) да више учи.
з) Од.....(Суботица) до .....(Нови Сад) Марко је путовао .....(ауто-стоп).
и) ..... (Ненад), зваћу те сутра!

ВЕЖБА X

1. Допуните реченице предлозима за начин:

а) Киша је падала два дана..... прекида.
б) У цркви су се сви људи молили ..... коленима.
в) Слушали смо вести .....неверицом.
г) Сећам се мог детињства као ..... маглу.
д) Марко се уписао на факултет..... својој жељи.

2. Поставите питања за следеће реченице, тако да подвучени део реченице представља одговор као у примеру а):

а) Парк је <u>иза школе</u>. Иза чега је парк?
б} Имали су проблема <u>због пасоша</u> ....
в) Мајка се вратила са посла <u>пре оца</u>. .....
г) Ово су маказе <u>за папир</u>.....
д) <u>Кроз Београд</u> протичу Сава и Дунав. .....
ђ) Купио је две карте <u>за биоскоп</u> ....
е) Не волим да живим <u>у великом</u> граду .....
ж) Пробудила сам <u>Горана</u> у осам сати..... .....
з) Невена је <u>некоме</u> дала ову књигу .....

4. Пажљиво прочитајте реченице и одговорите на питања:

а) Марија је дуго стајала пред шалтером.
Испред чега је Марија стајала?
Испред .....

б) Напољу је био велики снег, па смо сви били у кући.
Због чега смо сви били у кући?
Због..... .....

в) Лево од факултета је парк, а десно је трг.
Где се налази факултет?
Између .....

г) Сутра је Божић. Петрово писмо је стигло данас.
Кад је стигло Петрово писмо?
Уочи ....

д) Милан је дошао кући у пет сати, а Вера у шест.
Када је дошла Вера?
После ....

ђ) Јован не користи јастук док спава.

Како спава Јован?

Без.....

е) Милена сваког уторка и четвртка иде на часове енглеског језика.

Којим данима Милена иде на часове енглеског језика?

.....

ж) Сутра је Сандрин рођендан. Милан јој је купио поклон. За кога је Милан купио поклон?

За.....

з) Испред школе се налази кошаркашко игралиште.

Где се налази школа?

Иза .....

и) Седим на столици. Ноге су ми испод стола, а руке на столу.

Где седим?

За.....

4. У следећем тексту недостају предлози. Допишите их:

Прича се како је неки цар, дошавши ..... војском ..... крај света, пошао ..... тамну земљу, где се никад ништа не види. Не знајући како ће се вратити назад ..... те тамне земље, цар ..... улазу ..... тамну земљу одвоји ждребад ..... кобила. Ждребад оставе ..... улазу, а кобиле поведу ..... собом да би их кобиле после извеле ..... те тамне земље. Када су ушли ..... тамну земљу, док су ходали ..... њој ..... ногама су осећали некакво ситно камење ..... мрака је нешто повикало:

- Ко ово камење понесе кајаће се, а ко не понесе кајаће се! Неки су помислили:
- Ако ћу се кајати, зашто да га носим? А неки су мислили:
- Понећу бар један.

Када су се вратили ..... тамне земље ..... свет, видели су да је то камење - драго камење. Тада су се они који нису понели камење почели кајати, а они који су га понели, кајали су се ..... тога што нису понели још више.

Народна приповетка (адаптирана).

5. Погледајте слике и одговорите на питања: Чиме се бави Милан?

....

б) Одговорите на питања:

Којом руком Милан држи новине?

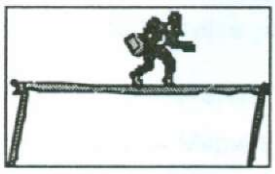

Преко чега прелази Милан?

Где се налази етикета?

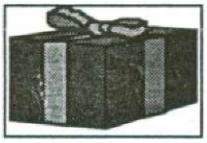

Чиме је везан пакет?

---

6. На доњој слици су Вам дате контуре собе. Нацртајте ствари у соби следећи упутства:

а) На левом зиду собе је прозор.
б) Испод прозора, дуж зида, је радијатор.
в) Поред радијатора, у углу собе, је округли столић.
г) На столићу се налази стона лампа.
д) Крај лампе је телефон.
ђ) Поред телефона је телефонски именик.
е) Десно од столића је фотеља.
ж) Изнад фотеље је слика.
з) Насупрот фотељи је кауч.
и) Између фотеље и кауча је четвртасти столић.
ј) Испод четвртастог столића су неке новине.
к) Десно од фотеље, а насупрот каучу је полица за књиге.

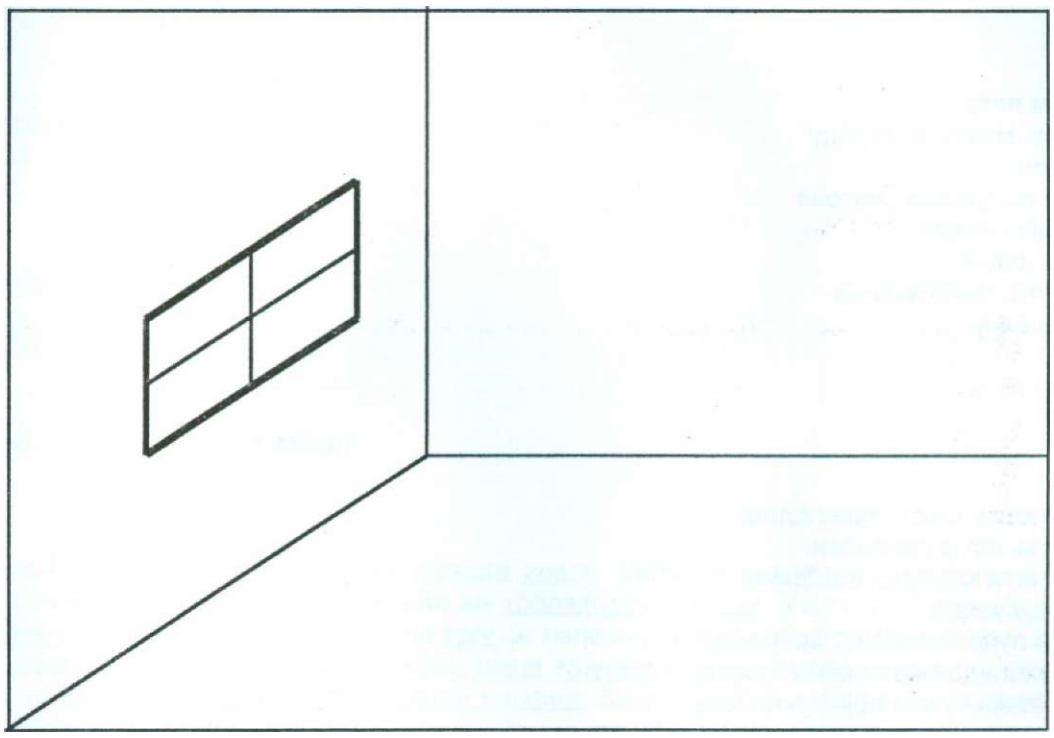

Р Е Ш Е Њ А В Е Ж Б И

ВЕЖБА I

1.
а) На острву.
б) Конопац (уже).
в) Између особа 1 и 3 (иза особе 3, а испред особе 1).
г) У море (у воду, у ајкулу, у крокодила).
д) У мору.
ђ) Људе.
е) Изнад људи.
ж) Иза острва (Иза људи).

2.
а) прошлом лету
б) солитеру, Новом Београду
в) аутобусом
г) суботом и недељом, часове
д) град, нове ципеле
ђ) Милана, цвеће
е) позориште, пријатељима
ж) књигу, Јовану
з) Јоване
и) нашој кући

3.
а) Немања иде у школу пре подне.
б) Мој телевизор је покварен.
в) Она прочита књигу за два дана.
г) Они певају у хору.
д) Ја немам пуно слободног времена.
ђ) Од Београда до Берлина ми путујемо 12 сати.
е) У Југославији су сви моји пријатељи.
ж) Он чека друга испред факултета.
з) Пада киша а ја немам кишобран.
и) Она иде од стана до факултета 15 минута пешке.
(За све ове реченице је дозвољена инверзија - другачији ред речи у реченици)

4.
а) седам
б) номинатив
в) (прави) објекат
г) генитив једнине, акузатив једнине и генитив множине
д) инструментал

5.
б) иза нас
в) близу града
г) далеко од мене
д) из Београда
ђ) (излазим) из куће
е) над сто
ж) од куће
з) уз степенице

6.
а) (прави) објекат
6} одредба за време
в) (прави) објекат
г) субјекат
д) одредба за место
ђ одредба за друштво
е) одредба за начин
ж) одредба за средство
з) субјекат
и) одредба за место

7.
на излет, у шуму, на траву, недалеко од њих, у новине, у торбу, у оближњу њиву

8.
а) од, за
б) кроз
в) за
г) на (по), са, у
д) на, испод
ђ) од(због)
е) са
ж) у
з) под, испод (поред, око, близу)
и) преко, са
ј) према (ка), у

9. Ову вежбу урадите по свом избору.

10. Невена је изашла из <u>куће</u> и закључала <u>врата</u>. Ушла је у лифт и притиснула дугме за <u>приземље</u>. Изашла је из <u>лифта</u> и пожурила на <u>тролејбуску станицу</u>. Ушла је у <u>тролејбус</u> и после двадесет <u>минута</u> стигла у <u>центар</u> града. На <u>тргу</u> се налазила једна добра парфимерија и Невена је ушла у <u>њу</u>. Хтела је да купи неки леп парфем <u>мајци</u> за <u>рођендан</u>. Пробала је <u>многе парфеме (много парфема)</u> и изабрала <u>један дискретан цветни парфем</u>. Била је сигурна да ће се парфем доласти <u>мајци</u>, која није волела ништа екстравантно. Замолила је <u>продавачицу</u> да јој замота <u>парфем</u>, захвалила се и изашла из <u>радње</u>.

ВЕЖБА II

1.
а) Турску, Бугарске
б) врућ хлеб
в) реду, бископ
г) хлеб, млека
д) времена
ђ) воз, последњем тренутку
е) Јовану, телефоном
ж) капут, врата
з) друга, детињства
и) студентског дома, факултета
ј) моје терасе

2.
б) испред прозора
в) поред мене
г) лево од куће
д) према тргу
ђ) изнад стола
е) близу куће

3.
поред мене, пет-шест година, оца лекара, из Трста, италијанске баронице, аустријског официра, њеног стаса, хода и одевања, две генерације Сарајлија, три године, испред мене.

4.

на књизи	у поштанском сандучету	на писму (коверти)
испод оловке		испод телефона

5.
Ову вежбу урадите по вашој жељи.

6.
а) из, на
б) због
в) на
г) испод, изнад
д) око, на
ђ) на, на
е) са
ж) о
и) испред (близу, поред)
ј) са

7.
сваког дана, по ноћи, у свако доба

8.
а) (прави) објекат
б) одредба за време
в) објекат
г) одредба за место
д) одредба за начин
ђ) одредба за изузимање
е) одредба за време
ж) одредба за узрок

9.
б) Ко игра фудбал?
в) Коме ћу ићи у посету сустра?
г) Чега има пуно на путу до Црне Горе?
д) Око чега је везала мараму?
ђ) Кроз шта гледа Марија?
е) За кога је ово писмо?
ж) У чему (где) је увек носио кључеве?
з) Коме ћу написати писмо чим стигнем у хотел?
и) Према чему вози овај аутобус?

ВЕЖБА III

1.
а) пред
б) у
в) из, на
г) по
д) о
ђ) за
е) са
ж) изнад, испод

2.
а) прошлим временима
б) чега
в) ми
г) куће
д) времена
ђ) ме
е) овом улицом
ж) северној страни
з) храном, овом ресторану
и) пешаке, улице

3.
а) За пет дана.
б) На столу, под столом, на кревету, испод кревета, по столицама.
в) На послу.
г) Поштара.
д) Јелена (Сандрина другарица).
ђ) Воду (чашу воде).
е) Код Милениног рођака.
ж) Са Миленом.
з) Милениног рођака.
и) Невени и Марији.
ј) Поштару.

4.
а) два дана, за пет дана, целу прошлу ноћ, десет сати пре подне, прошле године, пре неколико дана, цело вече, пет дана, ово вече,
б) место ње
в) због досадних прича, од толиког учења
г) без паузе, заједно са рукама
д) за испит, за Сандру, за њене родитеље,
ђ) по воду

5.
а) пролећа и јесени
б) Београда
в) авионом (аутобусом, возом, колима, бициклом...)
г) биоскоп (позориште...)
д) књига (полица, фотографија...)
ђ) факултета (мог стана, биоскопа...)
е) парку (улици, ноћи...)
ж) столом
з) Кини
и) Филолошком факултету

а) У лавиринту (иза мачке).
б) На мишу бр. 2.
в) Испод миша бр. 1.
г) Мачку.
д) Испред лавиринта (испред мишева).
ђ) Мишевима.

ВЕЖБА IV

1.
а) Одмах после тате.
б) Због зубобоље.
в) Пренос фудбалске утакмице.
г) У новинама (на спортској страни новина).
д) Са Миланом.
ђ) Свом старијем сину и његовим друговима из разреда.
е) Због неког великог квара у електричном систему.

2.
а) у нашој кући, са посла, у школи, по својим играчкама, у школу, у школи, у кући, на телевизији, са посла, на фотељу, у кухињу, у којој, са пола пута до кухиње, у дневну собу, код мене, према кухињи, на вратима, до улазних врата, међу гомилом младића, у дневну собу, у кухињу, до маме, у продавницу, на радију, у кухињу, у електричном систему, од стола, према телефону
б) у пола пет, после њега, седам дана, од кад, пре овога, пред ову утакмицу, овај пут
в) са Маријом,
г) са нестрпљењем, заједно са торбом, на брзину, без успеха, око себе, у пола речи, на другачији начин
д) због зубобоље, због тога, због неког великог квара

3.
а) Милане, Перо, човече, тата, Марија, Дејане, Ивана
б) са торбом, са Маријом,
в) тата, мама, старији брат, млађи, ја, моји другови, велика гужва, гужва, то, мој тата, репрезентација, прогнозе и процене, телефон, он, шта, ново, ти, сам, гужва, Марија, овај пут, покварен телевизор, мој телевизор, исправан, ништа, Милан, интересантно, звоно, новинари и играчи, момци, која, цео овај крај, искључен

4.
а) на
б) на
в) у (по), на (по)
г) кроз
д) пред. Испред (иза, поред, близу)
ђ) код, од(због)
е) из, за
ж) са
з) између (испред, поред, близу, далеко од, иза)
и) уочи,за
ј) близу

5.
а) Уз генитив.
б) Значење места.
в) Локатив.
г) Номинатив.
д) Уз генитив.
ђ) због, од.

6.
а) рођендан, све своје пријатеље
б) аутобусом, њега, великим шеширом, глави
в) времена, ово писмо
г) центру града, периферији
д) оца, њему
ђ) свим својим пријатељима
е) књигу, поноћи
ж) књизи
з) факултета, студената, доручак
и) нову кућу, старом делу града

7.
а) између
б) испред, иза
в) иза, насупрот
г) маслинастозелена
г) између маслинастозелене и плаве
д) плава
ђ) у средини

8.
Речи допишите сами по вашој жељи, али пазите: речи морају да буду у акузативу или генитиву без предлога.

ВЕЖБА V

1.
а) кише (тога што цео дан пада киша)
б) компјутера
в) филма (одгледаног филма)
г) Николе и мене
д) мајци
ђ) Милоша
е) шуму
ж) празника (тога што је данас празник)
з) часова распуста
и) моје куће

2.
а) пијацу, њене куће
б) велику библиотеку, радној соби
в) добру музику, ју (је)
г) Београда, Ниша, сата
д) Кореје, Јапана
ђ) једну велику фотељу, тој великој фотељи
е) Миром, Ивани
ж) Америке, Немачку
з) Милана, позоришта
и) овом ресторану, добру храну

3.
а) Хелена чита једну лепу књигу.
б) Ја сваког месеца пишем по једно писмо Марији.
в) Ја сам завршио прву годину факултета пре два дана.
г) Иван и Зора су купили нову кухињу за нови стан.
д) Овај испит полажем већ три пута.
ђ) Студенти су ушли у учионицу пре професора.
е) Канцеларије су се налазиле са десне и са леве стране ходника.

4.

а) у једној старој кућици, у близини београдске Саборне цркве, тачно тамо, у којој, у биографији, у кући, крај постеље, у кући, у кући, свуда

б) око поноћи, 8. октобра 1864. године, по рођењу, прошле ноћи,

в) без мојег учешћа и кривице

г) због своје грешке

д) место ње

5.

а) ње, светлост (дана), светлост (свеће), збрку, (на) бабицу, свој нос, прави пол, (за) мене, комплетно издање, их

б) румом, слабим светлом

в) београдске Саборне цркве, (место) ње, (око) ње, (око) поноћи, дана, 8, октобра 1864. године, свеће, (без) мојег учешћа и кривице, (крај) постеље моје мајке, (због) своје грешке, прошле ноћи, својих целокупних дела

6.

а) одредба за место

б) субјекат

в) одредба за узрок

г) објекат

д) одредба за начин

ђ) одредбаза време

е) одредба за место

ж) субјекат

з) одредба за време

и) објекат

7.

Пре него што је ушао у учионицу, професор је погледао по ходнику да ли има студената. Ходник је био празан, сви студенти су били у учионици. Седели су за клупама и разговарали. Престали су да причају када је ушао професор. Пожелео им је добар дан и сео за сто. Почео је да разговара са студентима о лекцији коју су учили прошлог часа. Студенти су одговарали на професорова питања и питали га оно што нису разумели. Причали су на српском језику и професор је био задовољан њиховим знањем. Затим су радили писмене вежбе. Студенти су долазили испред табле и писали реченице које им је диктирао професор. После тога су читали текстове из књиге и препричавали оно што су прочитали. Када су погледали на сат, видели су да је час већ прошао. Професор је покупио своје папире са стола, поздравио студенте и изашао из учионице. Студенти су такође изашли и пошли низ степенице са првог спрата у приземље. Код куће ће морати доста да раде јер треба да припреме нову лекцију за сутра.

8.

а) жуте и љубичасте

б) наранџасте

в) плаве

г) плавој и љубичастој

д) жутој, црвене

ђ) наранџасте и зелене

е) наранџастој и зеленој

ВЕЖБА VI

1.

генитив	акузатив	локатив
од Мишара до Дрине	у село	у Србији
од највишег врха Црне планине	у њу	по Мачви
до Саве		у њој
до кућице уз		
кућу иза стаје		
иза бунара		

2.
а) Мачва
б) од Мишара до Дрине и од највишег врха Црне планине па до Саве
в) ни једног брежуљка
г) од њива и пашњака
д) у селу
ђ) поља
е) Мачву

3.
а) прозор, соби
б) путници, аутобус, врата
в) Марков рођендан, сто, средини собе
г) аутобуску станицу, путника
д) пасош, дана, полицијској станици
ђ) свеску, кући, је (ју), писаћем столу
е) кућу, свог старог пријатеља, фотељи, моју нову књигу
ж) старој фотељи, те фотеље
з) пријатеља, писмо, јануару, Југославију
и) Нове године, поклона
ј) куће, факултета, сати

4.
б) иза Светлане
в) испод полице (под полицом)
г) близу факултета
д) у кући
ђ) уз дрво
е) иза куће
ж) лед из чаше
з) од града
и) далеко од прозора

5.
а) аблативно, посесивно, партитивно, квалификативно и темпорално
б) правог објекта
в) датив
г) међу, над, под, за, пред
д) осим (сем), без
ђ) предлод са, користи се уз инструментал

6.
Ову вежбу урадите сами по Вашем избору, а овде су дата само нека могућа решења:
а) на врата, у собу (канцеларију, просторију...}
б) у дворишту (иза куће, у парку...)
в) у Београд (у свој град...)
г) Преко улице (пешачког прелаза...)
д) из Немачке (око поноћи, из поште...)
ђ) на столу (по полицама, у торби...)
е) у гаражи (на паркингу, пред кућом...)
ж) на улици (поред куће, испред продавнице...)
з) на столу (поред стола, на полици...)
и) у башти (на тераси, у соби...)

7.
Ову вежбу урадите сами по Вашем избору, а овде су дата само нека могућа решења:
а) улиицом (градом, парком...)
б) поклонима (пријатељима, лепом времену...)
в) школи (Марку, библиотеци...)
г) змије (вука, непознатог места...)
д) мојих пријатеља (познатог уметника, Младена Петровића...)
ђ) авионом (аутобусом, бродом, возом...)
е) сат (прстен, поклон...), пријатељу (Горану, оцу...)
ж) сапуном (водом...), пешкиром (папирним убрусом...)
з) пицу (колач, месо...)
и) одело (нову кошуљу, фармерке...)

8.
а) Италија, Хрватска, Мађарска, Румунија, Бугарска, Македонија, Албанија
б) Мађарска
в) Хрватска
г) у јужном делу
д) на северу Европе
ђ) на истоку Европе
е) у јужном делу
ж) (по вашем избору)
з) у Југославији

ВЕЖБА VII

1.
а) по
б) од
в) на
г) са, у
д) у, о
ђ) из
е) са
ж) на, на
з) код (по)
и) од

2.

а) њe	г) им	е) њe	и) њих
б) њима	д) му	ж) њега	
в) њему	ђ) мене	з) њему	

3.
инструментал: са кишом, са снегом, са суснежицом, снегом
локатив: у планинама, у току, у нижим пределима, на мору, на југу, у северним, у осталим пределима, на Јадрану
генитив: дана, ноћи, Црне Горе, степени, снега

4.
а) време: крајем дана, у току ноћи
б) место: у планинам, у нижим пределима, на мору, на југу Црне Горе, у северним, у осталим пределима, на Јадрану
в) начин: облачан са кишом, са снегом, са суснежицом и снегом

5.
а) након, после, пре, уочи, око, од, до, преко, усред, између, на, пред, кроз, за, у, по, при
б) акузатив, локатив
в) генитив
г) акузатив и генитив
д) вокатиа

6.
Пошла пчела на поток да пије воде . Слетела је на један камен (цвет, лист...) и почела пити. Пала је у воду (реку...) и почела се давити. То је видео голуб који се налазио на грани (гранчици...) једног дрвета. Узео је кљуном један листић са дрвета (гране...) и бацио га пчели. Пчела се попела на листић (лист). Крила су јој се осушила и она је одлетела. Сутрадан је дошао ловац у шуму (долину...). Видео је голуба на грани (дрвету...) и нанишанио пушком на њега (голуба). То је видела пчела и слетела ловцу на руку (прст, нос...). Ловац се уплашио да ће га пчела (она) убости. Махнуо је руком. Голуб је одлетео.

7.
а) температуре
б) граду
в) својим родитељима
г) парка и улице
д) Милоша
ђ) доручка
е) авионом

8.
а) канцеларији (банци, кући...)
б) Марку, Милану
в) рукама
г) уста
д) кошуљу, кошуљу и џемпер
ђ) новац
е) (њиховом) шефу
ж) врата
з) црвене
и) два човека (двојица)
ј) испред Марка (на столу)
к) испред Милана
л) између Милана и Марка

ВЕЖБА VIII

1.
у акузативу: за пешаке, за аутомобиле, у аутомобил, ову саобраћајну несрећу, полицију, увиђај, свој аутомобиле
у генитиву: после тога, иза њега, до телефонске говорнице, након пола сата у локативу: на једној раскрсници, на семафору, у аутомобилу, на аутомобилима, на раскрсницама у инструменталу: улицом, пред семафором, пред собом

2.
а) испред
б) због, на
в) пред, са
г) иза
д) у, испред
ђ) у
е) на
ж) са, о
з) у

3. Ову вежбу урадите сами по Вашем избору, а овде су Вам дата само нека могућа решења:
б) Свако јутро идем на посао.
в) Суботом и недељом не идем нигде.
г) Добила сам поклон уочи рођендана.
д) Ићи ћу с тобом у биоскоп.
ђ) Доћи ћу по тебе у осам.
е) Овом улицом пролази много аутомобила.
ж) Имамо испит у јуну.
з) Морамо резервисати места пре јуна.
и) Ово је продавница за децу.
ј) Она увек носи мараму око врата.

4.
б) Чиме он путује сваки дан?
в) О коме често мислим?
г) Шта спаја нови и стари Београд?
д) С ким ћу сутра разговарати?
ђ) Кога сам видела на аутобуској станици?
е) Чега се много људи плаши?
ж) Чијих пријатеља је ово кућа?
з) Какве филмове воле Милан и Горан?
и) Колику кућу су купили Радићи?

5. Ову вежбу урадите сами по Вашем избору, а овде су вам дата само нека могућа решења:
а) на пијаци (у продавници...)
б) брашна и воде (млека...)
в) факултетом (поштом, биоскопом...)
г) недеље (викенда...)
д) паркова (зеленила, позоришта...)
ђ) поноћи (Божића, два сата...)
е) галаме (температуре, проблема...)
ж) брашна (млека, ципела...)
з) соби (ходнику, учионици...)
и) Зорана (свог пријатеља, брата...)

6. Зашто камила има грбу?

Камилу зову и "пустињска лађа" јер, као што се брод прави тако да савлада све проблеме у води, и камила је "направљена" тако да живи и прелази огромне даљине у пустињи. И док би све остале животиње угинуле од глади и жеђи, камиле живе сасвим лепо: оне носе са собом потребну храну и воду. Неколико дана пре поласка на дуг пут, камила само једе и пије. Од толике хране њој на леђима нарасте грба масти тешка и по педесетак килограма. Та њена грба је, у ствари, прави магацин масти која служи за исхрану њеног тела док је на путу.

Камила има и торбе у облику флаша на зидовима стомака. То је магацин за воду. Она тако може да путује по неколико дана преко пустиње, од једног до другог извора воде, а да не пије. Може још дуже да путује, а да не једе, хранећи се мастима из грбе.

Али зато, на крају тих дугих путовања, камилина грба промени облик и изгледа као издувана лопта. Тада камили треба дуг одмор.

Да ли знате да је камила један од најстаријих човекових помоћника и да је људи у Египту користе више од 3000 година?

7.
а) ствари
б) родитеље
в) сати, аеродрому
г) филма
д) млевеног меса
ђ) Милане
е) овом улицом
ж) људи, правог пријатеља
з) студентима, часа
и) јој, света
ј) чеком

8.
а) Између позоришта и робне куће.
Иза банке.
б) Десно од поште,
Испред тржног центра,
Између поште и цркве.
в) Иза поште.
г) Испред позоришта.
Поред банке
д) Близу цркве и тржног центра.
ђ) Лево од банке.
Испред робне куће.
е) На пошти.
ж) Изнад тржног центра.
з) Пред банком.

ВЕЖБА IX

1.
а) за (кроз)
б) при
в) после (након)
г) преко
д) пред (у, на)
ђ) после (након)
е) пре
ж) од , до
з) после (након)
и) око (пре, после)

2.
б) пред кућом
в) по књизи
г) на главу
д) са капутом
ђ) међу путницима
е) под руку
ж) над градом

3.

Велика сфинга је стражар у египатској пустињи, око 10 километара далеко од Каира. Она чува три велике пирамиде у Гази. Сфинга је направљена од камена са главом човека и телом лава који лежи са шапама напред.

Тело је грубо направљено, али је глава детаљно урађена. Очи сфинге су тајанствене и тајну њеног погледа нико није умео да објасни до данас. Очи гледају преко пустиње са неким великим поносом.

Фигура је висока преко 20 метара и дуга 63 метра. Верује се да је сфинга стара најмање 5000 година. Зашто је направљена? Једино објашњење се налази у малој капели, која се налази између шапа сфинге. У тој капели су два стара египатска краља написала да је сфинга један од облика бога сунца и да она чува гробље око пирамиде (пирамида је у центру гробља).

Из Египта сфинга је прешла и у друге цивилизације. Тако у Грчкој постоји једна легенда о сфинги. Сфинга је живела на једној стени. Убијала је сваког путника који је прошао поред ње, ако није знао одговор на питање: *Шта иде ујутро на четири ноге, у подне на две, а увече на три?* Један човек, Едип, одговорио јој је да је то човек: дете пуже (две руке и две ноге), кад научи да хода користи две ноге, а кад је стар хода са штапом. То је био прави одгоеор, па је сфинга, бесна, скочила са стене и умрла.

4.
а) Неког занатлије.
б) Један од немачких универзитета.
в) О естетици.
г) Гимназије.
д) Из француског, латинског, грчког, гимнастике, географије, цртања.
ђ) Општу културу, естетику, историју језика и индоевропску компаративну филологију.
е) Безброј тајанствених старословенских, грчких, старогерманских корена речи, акцената, суфикса.
ж) Ништа конкретно.
з) Фини слух и глас.
и) Седу главу.

5.
а) гимназије, неког занатлије, од немачких универзитета, једне књиге из естетике, гимназије, из свих предмета, француског, латинског, грчког, гимнастике, географије, цртања, код Мике, опште културе, естетике, историје језика, индоевропске компаративне филологије, из разреда, тајанствених старословенских, грчих, старогерманских корена речи, акцената, суфикса, од њега.
б) кога, неки, часове, час,"замене", ништа конкретно, весели и радознали дух, фини слух и глас.

6.
а) За столом.
б) На столицама.
в) Између гатаре и Милана (између њих).
г) На столу.
д) На стаклену куглу.
ђ) Мараму.
е) На сто.
ж) О новцу.
з) На судију.
и) У зеленом оделу.

7.
а) руком, писаћом машином
б) моје куће, продавница
в) приче, мом путовању
г) времена, једну кафу
д) кући, ноћним аутобусом
ђ) куће, мрака
е) доручка, белу кафу
ж) Сандри
з) Суботице, Новог Сада, ауто-стопом
и) Ненаде

ВЕЖБА X

1,
а) без
б) на
в) са
г) кроз
д) по

2.
б) Због чега су имали проблема?
в) Пре кога се мајка вратила са посла?
г) За шта су ово маказе?
д) Кроз шта (који град) протичу Сава и Дунав?
ђ) За шта је купио две карте?
е) У коликом граду не волим да живим?
ж) Кога сам пробудила у осам сати?
з) Коме је Невена дала ову књигу?

3.
а) шалтера
б) великог снега
в) парка и трга
г) Божића
д) Милана
ђ) јастука
е) уторком и четвртком
ж) Сандру
з) кошаркашког игралишта
и) столом

4.
Прича се како је неки цар, дошавши са војском на крај света, пошао у (под) тамну земњу, где се никад ништа не види. Не знајући како ће се вратити назад из те тамне земље, цар на улазу у тамну земљу одвоји ждребад од кобила. Ждребад оставе на улазу, а кобиле поведу са собом да би их кобиле после извеле из те тамне земље. Када су ушли у тамну земљу, док су ходали по њој, под ногама су осећали некакво ситно камење. Из мрака је нешто повикало:

- Ко ово камење понесе кајаће се, а ко не понесе кајаће се!

Неки су помислили:

- Ако ћу се кајати, зашто да га носим?
- А неки су мислили:
- Понећу бар један.

- Када су се вратили из тамне земље на свет, видели су да је то камење - драго камење. Тада су се они који нису понели камење почели кајати, а они који су га понели, кајали су се због тога што нису понели још више.

5.

а) тенисом (спортом) сликањем (сликарством) планинарењем (планинарством)

б) десном и левом руком (обема рукама)
преко брвна (дрвета)
на торби
траком (врпцом, машном)

6.

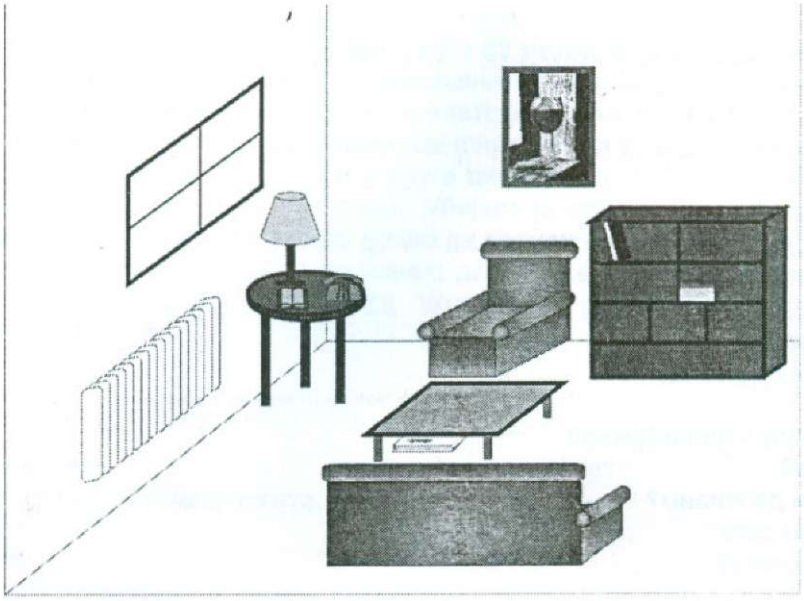

САДРЖАЈ

Номинатив 5
Генитив 10
Датив..... 23
Акузатив..... 30
Вокатив.....39
Инструментал..... 41
Локатив.....49

Решење вежби 60

ВЕЖБЕ 67
Вежба I 68
Вежба II 72
Вежба III 75
Вежба IV 78
Вежба V 82
Вежба VI 86
Вежба VII 90
Вежба VIII 94
Вежба IX 98
Вежба X 102
Решења вежби ..... .106

Распознал и отредактировал отсканированные страницы – yakovlev-sergio@mail.ru